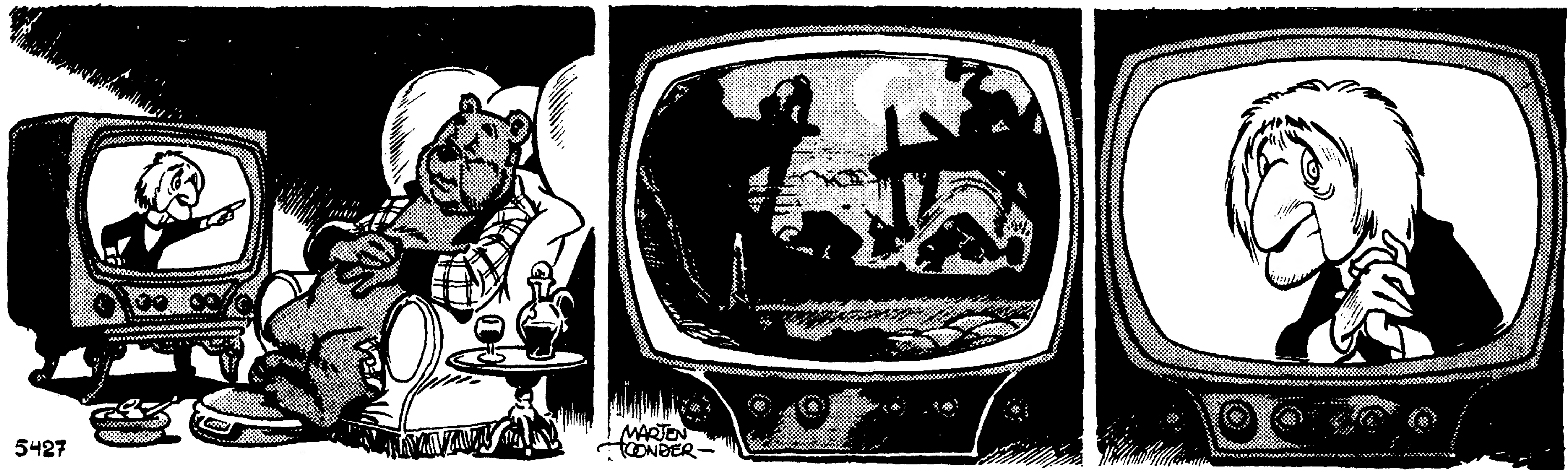
HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5427 Op een avond, dat heer Ollie zich in zijn studeerkamer had teruggetrokken om na te denken, zette hij uit verveling de televisie aan. Er verscheen een zwart geklede figuur op het scherm, die met holle stem uitriep: 'Werken! Dat is onze opdracht in het leven! In kommer en zorg zullen wij ons dagelijks brood verdienen!'

'Hoe waar is dat', prevelde heer Bommel. 'Een leerzame uitzending!' En hij sloot de ogen om beter te kunnen luisteren.

'Wij leven echter in duistere tijden!', vervolgde de spreker somber. 'Er worden pogingen gedaan om de werktijden te verkorten en men schroomt niet om meer vrije dagen te eisen. In ledigheid zwerft men door de natuur zonder te bedenken, dat dit hovaardij is! Want wij moeten werken, in het zweet onzes aanschijns; dat is nu eenmaal de straf voor onze winderigheid.'

Nu veranderde het beeld. In plaats van de zwarte gedaante verscheen er een aantal figuren op het scherm, die bedrijvig met steenklompen sjouwden, die ze dreunend op elkander stapelden. Ze bonkten, timmerden en hakten met zo'n geweld, dat het geluid van tijd tot tijd uitviel en pas toen het vertrouwde gelaat van de spreker opnieuw zichtbaar werd, keerde de rust weer.

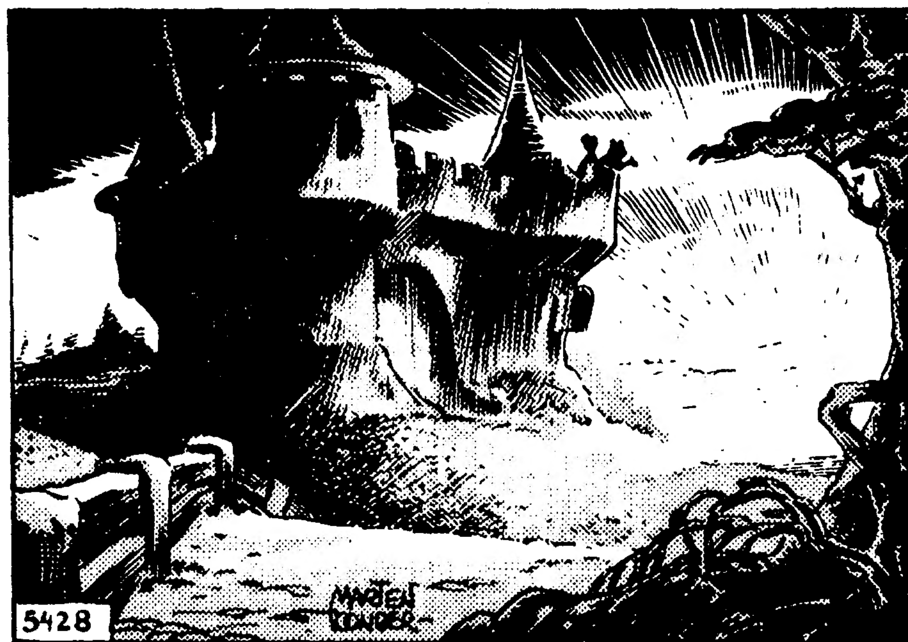
'Wat u gezien hebt', lieve vrienden, sprak hij smartelijk, 'was het volk der Labberdanen. In hun hoogmoed gaan zij zù ver dat zij het werken prettig vinden! Zij arbeiden voor hun genoegen!! Pas op, pas op! Laat u nooit met deze verdorvenen in; het zal u slecht vergaan!'

Dit was een ernstige waarschuwing, die heer Ollie zeker ter harte zou hebben genomen, wanneer hij geluisterd had. Doch helaas, zijn ademhaling verried, dat hij in een sluimer geraakt was. De akelige gevolgen zouden dan ook niet uitblijven, zoals de volgende, ware geschiedenis ons zal leren.

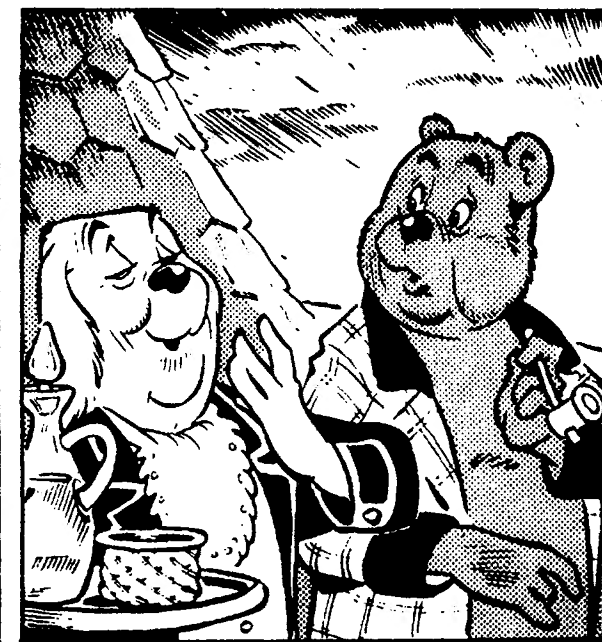
960820

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5428 Het was vroeg in het voorjaar. Een zacht briesje voerde bloemengeuren aan en de merels zongen hun avondlied in de bomen rondom slot Bommelstein. Heer Ollie had zich na de maaltijd dan ook niet teruggetrokken in het studeervertrek, zoals zijn gewoonte was. In plaats daarvan had hij een van de torens beklommen en daar stond hij nu mijmerend naar de zonsondergang te staren.

'Het is een hele klim', met uw welnemen, sprak de bediende Joost, die hem met een verversing volgde. 'En het tocht hier ook, als u mij toestaat. Ik hoop, dat we geen kou zullen vatten!'

'Ach wat', zei heer Bommel. 'Heb je dan helemaal geen oog voor het natuurschoon? Zie je die mooie paarse strepen niet in de lucht en hoor je niet hoe de vogeltjes zingen en hoe het in de verte rommelt?'

'Jawel, heer Olivier', gaf de knecht toe. 'In deze tijd van het jaar slaat de onrust in het bloed, als ik zo vrij mag zijn.'

'Wacht eens even', hernam heer Bommel. 'Waarom rommelt het in de verte? Er komt toch geen onweer?'

Joost zette het blad op een kanteel en stak luisterend het hoofd vooruit.

'Ik hoor een soort gedreun', mompelde hij peinzend. 'Heel vreemd. Het komt uit de richting van de Zwarte Bergen — en daar wordt toch niet gewerkt, bij mijn weten. Of het moeten de Labberdanen zijn.'

'De Labberdanen?', herhaalde heer Ollie bevreemd. 'Wie zijn dat?'

'Uit dat kinderversje', u weet wel, legde de bediende glimlachend uit.

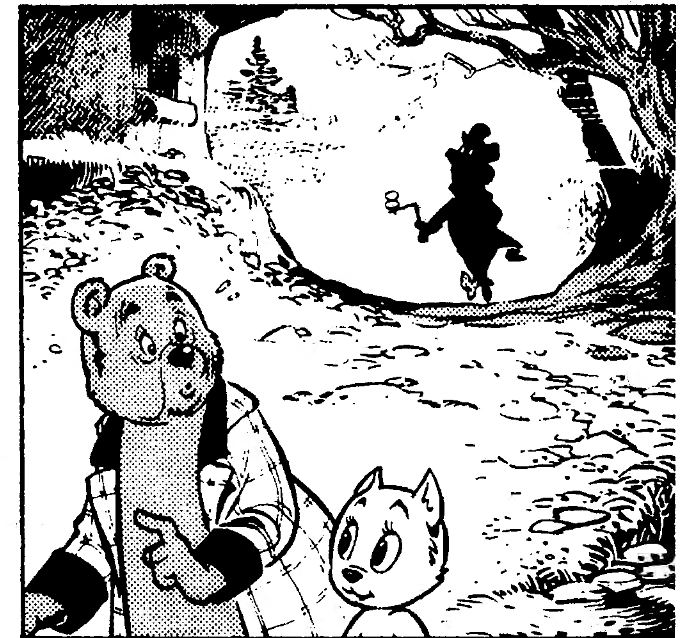
Als het spelen is gedaan,
De sterren aan de hemel staan,
En zoete kleinen slapen gaan,
Dan werkt de Labberdaan.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5429 De volgende morgen maakte heer Bommel een wandeling in de omgeving met Tom Poes.

'Zie je de zon door de nevels schijnen?' vroeg hij genietend. Het wordt goed weer, jonge vriend. Ach, het is mooi om een heer te zijn en open te staan voor het natuurschoon, wat jij?'

'Daarvoor hoef je toch geen heer te zijn?' vroeg Tom Poes.

'Neem nu Joost bijvoorbeeld', hernam heer Ollie. 'Die heeft er geen oog voor. Ik wees hem gisteravond op het gerommel van de zonsondergang — en weet je wat hij antwoordde? Hij zei een kinderversje op. Iets over een Labberdaan. Dat wijst op een arm denkleven, zeg nu zelf. Maar als heer sta ik mijmerend op mijn toren, vervuld van diepe gedachten en mooie gevoelens. En voor beuzelarijen heb ik geen tijd. Dat is pas echt leven!'

Zo sprekende passeerde hij enige landbouwers, die hij minzaam toeknikte, zonder echter een groet terug te ontvangen.

'Sommige lui hebben het maar makkelijk', hoorde hij een van de boeren zeggen — en de ander vulde op luide toon aan: 'Een lui leventje! Rondwandelen zonder zorgen, terwijl anderen het bloed onder hun nagels uitwerken!'

Heer Bommel zakte wat in; het was duidelijk dat zijn opgewekte stemming geleden had.

'Het leven van een heer is moeilijk', mompelde hij. 'Net als ik al zei, jonge vriend. Omringd door kleine gedachten en afgunst moet hij zijn eenzame weg gaan...'

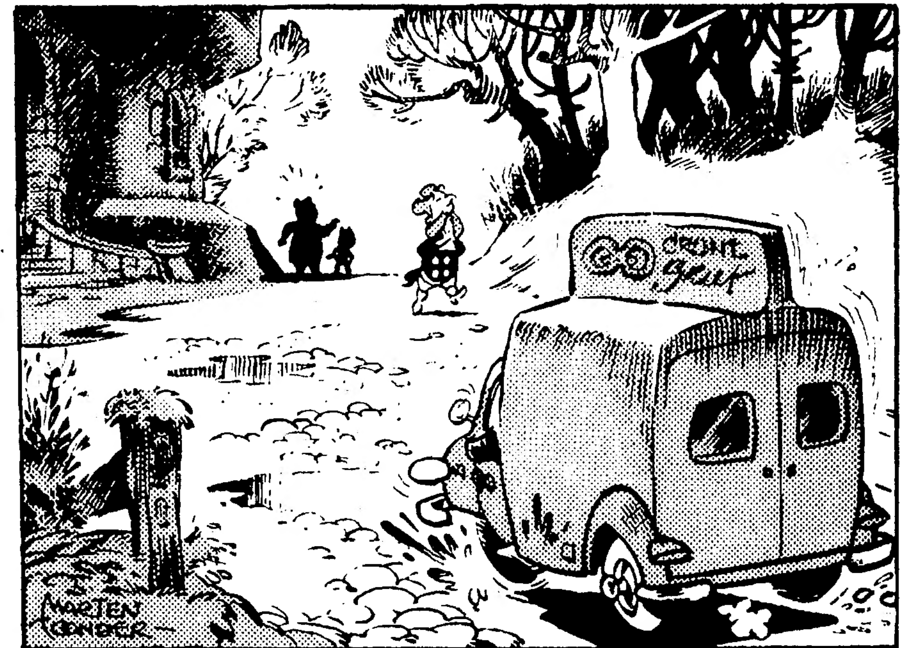
'Hm', zei Tom Poes.

Nu hield heer Ollie de pas in. Hij haalde diep adem, doch voordat hij iets kon zeggen, klonk er achter hen een afgemeten voetstap.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN Door Marten Toonder

5430 De wandelaar die hen inhaalde, was de markies De Canteclaer.

'Wat schort eraan, amice?' vroeg deze. 'Ge ziet er bewolkt uit. Kwam uw spel patience niet uit?'

'Hmpf', zei heer Ollie. 'Patience! Bah! Lieden van onze stand hebben het niet gemakkelijk. Een lui leventje, zegt men! Alsof werken het enige is! Men moest eens weten, hoe druk wij het hebben met mooie gedachten en het in stand houden van de beschaving. Zegt u nu zelf!'

De edelman hief zijn face-à-main en bekeek de spreker koeltjes.

'Fi donc!', prevelde hij afkeurend. 'Spreek voor u zelf, Bommel! Mijn leven is geheel gevuld met nuttig werk. Het nalopen van mijn pachters en mijn commissariaten eist al mijn tijd op. Praat me niet over uw drukte, amice. Dat ontstemt mij!'

Na deze woorden vervolgde hij zijn wandeling en heer Bommel bleef beteuterd achter.

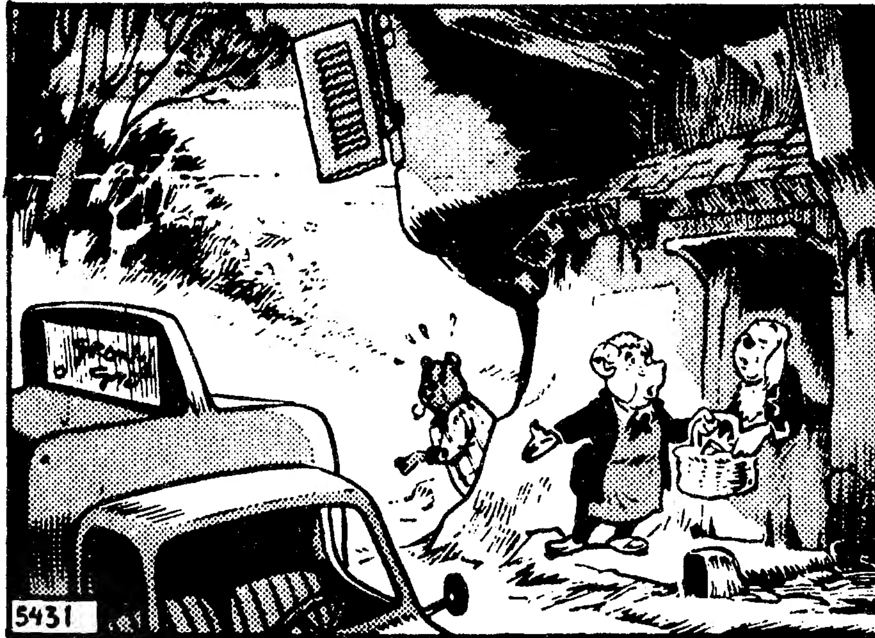
'Hij ook al', zei hij bitter. 'Begrijp je nu wat ik bedoel', jonge vriend?

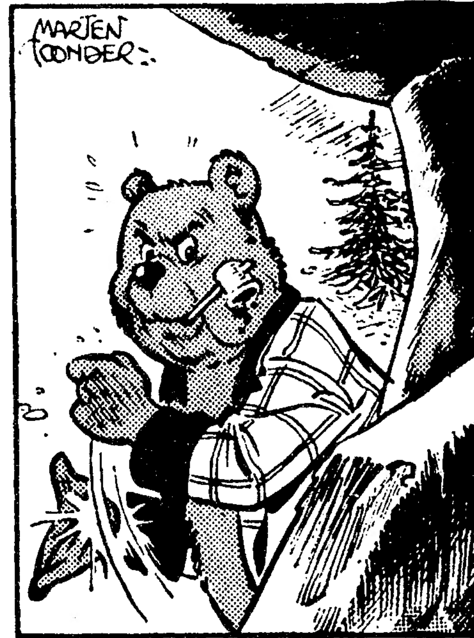
Maar Tom Poes gaf daar geen antwoord op.

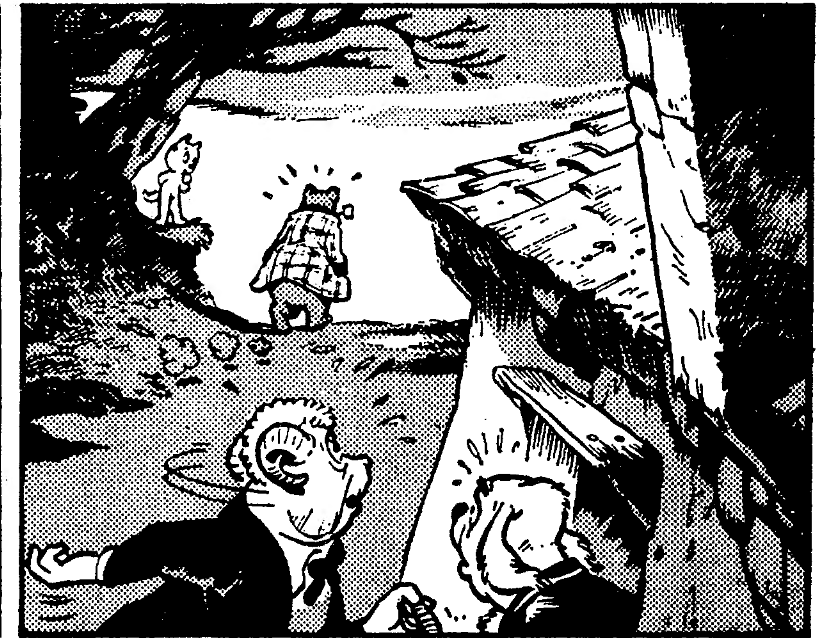
'Kijk', zei hij, het gesprek een andere wending gevend. 'Daar komt de auto van Grootgrut aan. Hij kan haast niet tegen de helling op; de weg is slecht, heer Ollie!'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5431 Nu, dat was waar. De brave kruidenier had grote moeite om zijn driewieler over de hobbelkeien te sturen naar de achterkant van Bommelstein om zijn boodschappen aan de keukendeur af te leveren, zoals dat hoorde.

'Hier zijn de comestibles', meneer Joost, sprak hij. 'En nu ik het er toch over heb: er mocht wel eens iets aan de weg gebeuren! Die is erg verwaarloosd en het bezorgen wordt de leveranciers wel moeilijk gemaakt.'

'Het is betreurenswaardig', gaf de bediende toe. 'Mijn rijwiel heeft ook reeds ernstig geleden. Maar ja, heer Olivier heeft wel andere dingen aan het hoofd, met uw welnemen.'

'Dat zal best', hernam de ander. 'Maar je zou zo denken, dat een heer die niets te doen heeft en die over geld beschikt toch minstens zijn pad in orde kan houden!'

Nu wilde het geval, dat heer Ollie, die eveneens achterom gelopen kwam, een gedeelte van het gesprek had opgevangen.

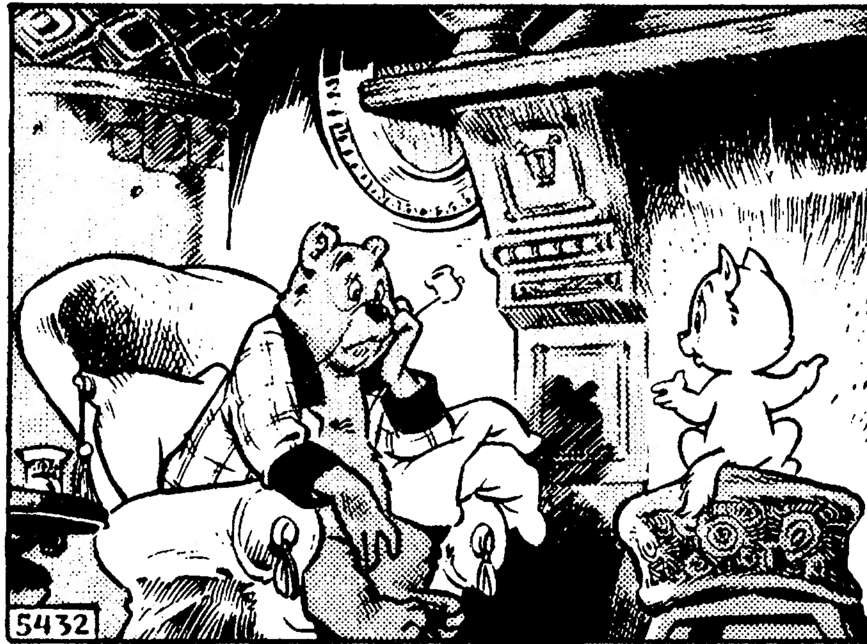
'Dat gaat te ver!', riep hij verbitterd uit. 'Niets te doen! Jullie moesten eens weten welke diepe gedachten... Ik bedoel, ik wil helemaal geen mooie weg hier! Natuurschoon is geen verwaarlozing, bedoel ik. Ik heb wel wat anders aan mijn hoofd.'

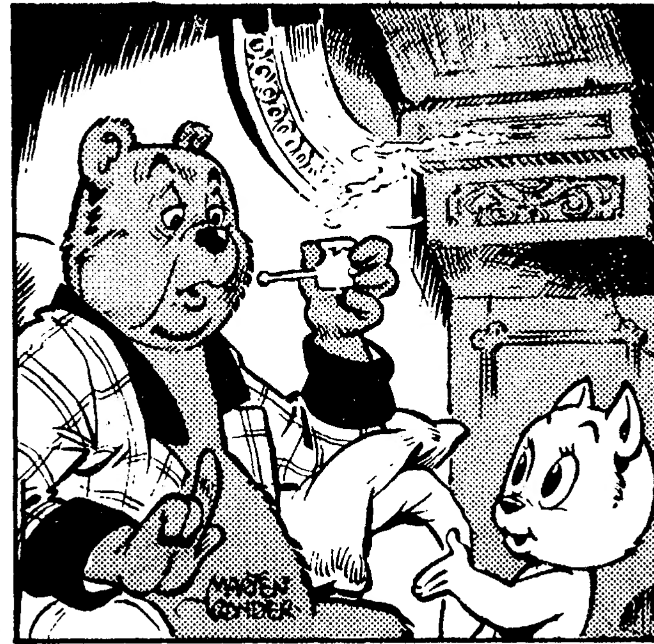
Hij wendde zich om en liep somber weg, verschrikt nageoogd door de bediende en de kruidenier.

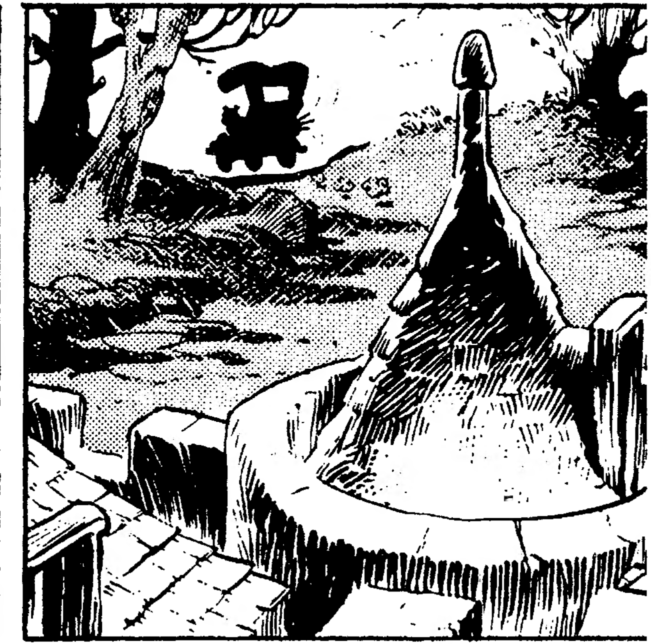
'Is het waar?', prevelde hij stil voor zich heen. 'Heb ik wel wat anders aan mijn hoofd, of leid ik gewoon maar een leeg leven?'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5432 Heer Bommel slofte neerslachtig naar binnen en liet zich in een gemakkelijke stoel zinken.

'Trek het u niet zo aan', zei Tom Poes, die hem gevolgd was.'Laat ze toch praten!'

Heer Ollie zuchtte diep.

'Ik weet het niet', zei hij dof. 'Zou mijn goede vader er net zo over gedacht hebben als al deze lieden? Leid ik een onnuttig leven, jonge vriend? Is het wel netjes om niet te werken? Dat vraag ik me af, als je begrijpt wat ik bedoel. Iedereen doet iets en ik... ik zit hier maar!'

'U zit te veel', zei Tom Poes. 'Dat is waar. Laten we een tochtje naar de Zwarte Bergen maken; er gaat niets boven avonturen!'

'Avonturen', herhaalde heer Bommel peinzend. 'Zijn avonturen werk? Zijn ze nuttig, zoals de commissariaten van de markies?'

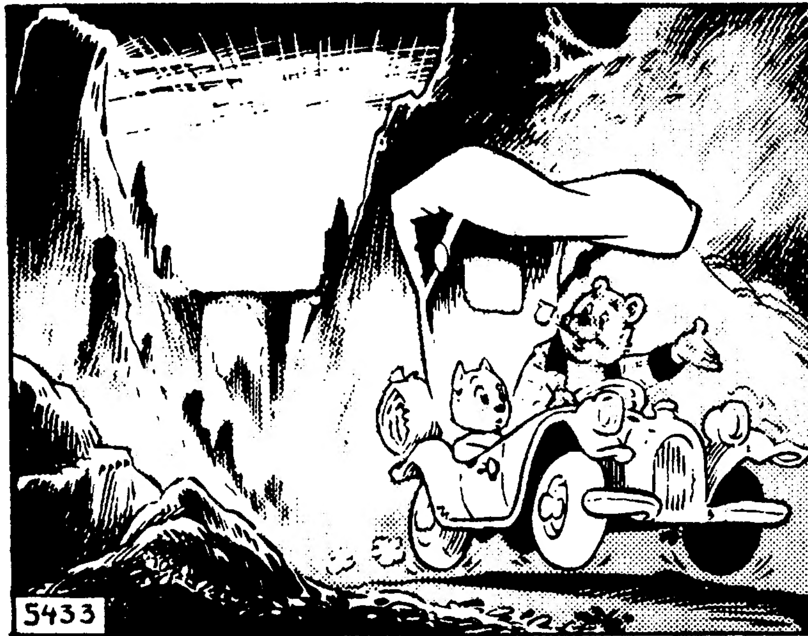
'Natuurlijk', riep Tom Poes uit. 'Door avonturen kom je altijd tot belangrijke dingen. U zult het zien.'

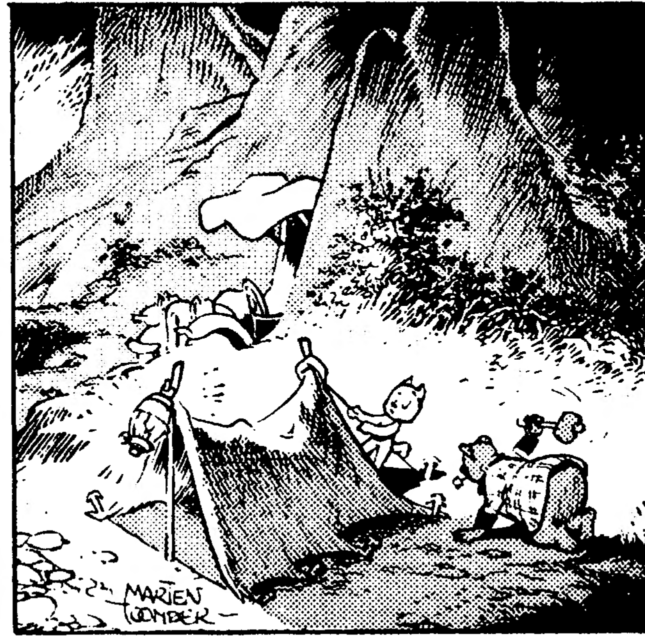
Heer Ollie leefde een beetje op. Hij maakte zich los uit zijn stoel, deelde Joost mede, dat die met het eten niet op hem moest rekenen en zocht een tent en wat proviand bij elkander. Toen hij deze bagage nu achter op de Oude Schicht geladen had, startte hij de motor en voort ging het.

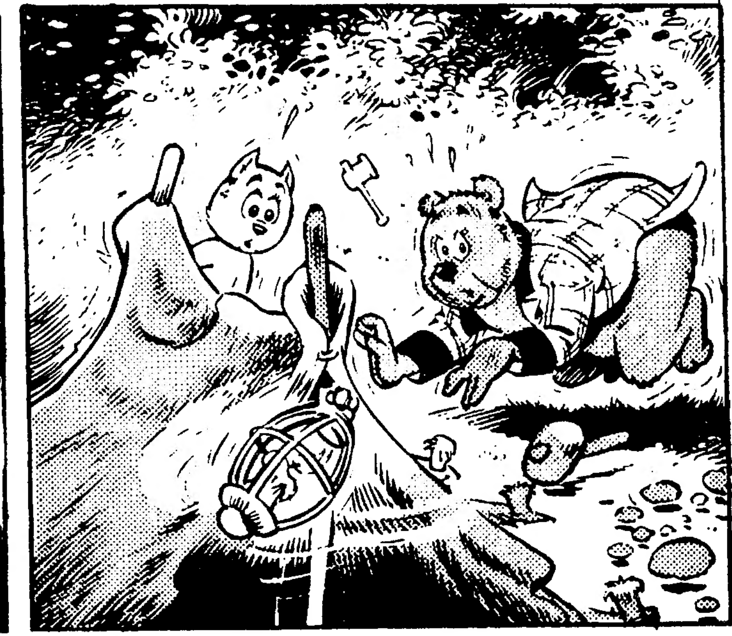
'Naar de Zwarte Bergen', zei heer Bommel. 'Daar zit iets in. Gisteravond heb ik het daar duidelijk horen rommelen.'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5433 Toen de avond viel, had de Oude Schicht het gebergte bereikt. De vriendelijke heuvels maakten plaats voor steile rotsen, waartussen een doodse stilte hing — en heer Ollie ademde verlicht op.

'Deze rust doet me goed', sprak hij. 'Geen enkel geluid, hoor je wel? Dat is nu precies wat mijn denkleven nodig heeft. Maar weet je, wat ik vreemd vind? Dat het hier gisteravond zo rommelde. Het waren de Labberdanen, zei Joost.'

'Nooit van gehoord', zei Tom Poes.

'Het is natuurlijk onzin', hernam heer Bommel. 'Een oud kinderversje of zo. Als de sterren aan de hemel staan, dan werkt de Labberdaan. Zoiets was het. Maar ik zie hier niets dat op werken lijkt. Kijk, dit is een mooi plekje; hier slaan we de tent op, jonge vriend.'

Zo sprekende bracht hij zijn voertuig tot staan en even later waren ze druk bezig een onderdak voor de nacht te maken.

'Een mooi plekje', herhaalde heer Ollie. 'Geen bobbeltjes, geen mieren, geen kans op storingen of schokken en heerlijk stil. Wat jij?'

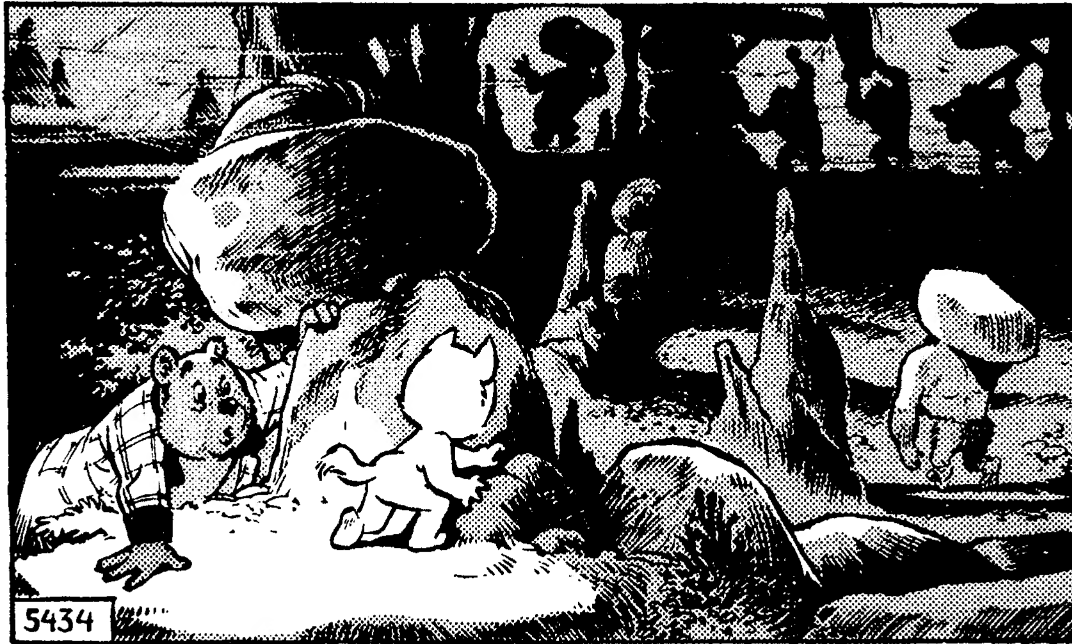
Voordat Tom Poes echter de kans kreeg te antwoorden, voer er een trilling door de bodem en een rommelend geluid verbrak de vredige atmosfeer.

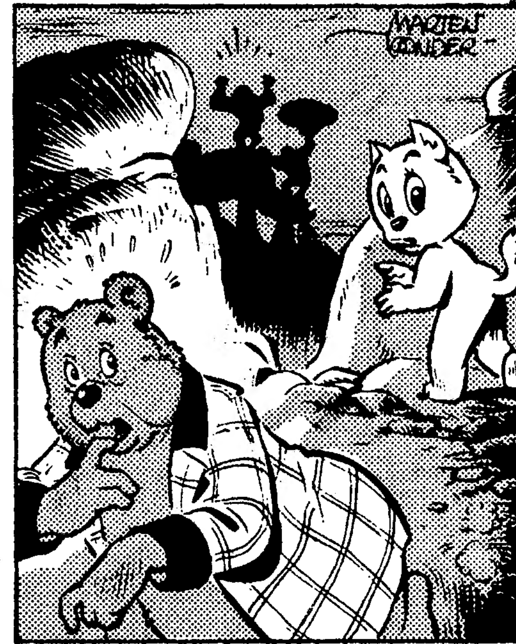
'W-wat is d-dat?', stamelde heer Bommel verblekend. 'Daar heb je het weer! Hetzelfde lawaai als gisteravond!'

'Het lijkt wel een aardbeving', zei Tom Poes. 'Maar dat is het niet. Er gebeurt iets, hier niet ver vandaan.'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5434 Het gedreun werd al spoedig aangevuld met gebonk en klopgeluiden. Het is dan ook te begrijpen, dat de eenzame reizigers geen rust konden vinden bij hun tentje.

'W-wat gebeurt daar toch?', vroeg heer Ollie beklemd. 'We m-moeten iets doen, want zò kan ik niet slapen. Zou het gevaarlijk zijn, jonge vriend?'

'Ik ga eens kijken', zei Tom Poes. Met deze woorden begon hij de rotswand te beklimmen om op de top een overzicht te krijgen — en heer Bommel, die niet alleen wilde blijven, volgde hem hijgend.

'Niet zo vlug!', klaagde hij. 'Ik bedoel... zo kan ik je niet in de rug dekken.'

Hij zweeg plotseling. Bij het ronden van een steen kreeg hij onverwacht uitzicht op een hoogvlakte en daar ontvouwde een vreemd toneel zich aan zijn oog. Zware figuren bewogen zich over de bergtop, gebukt onder rotsblokken, die ze met groot geweld op elkander stapelden. Anderen dreunden met behulp van stenen knotsen bomen en druipgesteente in de grond en op die wijze ontstond er een soort van bouwwerk, dat echter nog lang niet klaar was.

'L-Labberdanen!', fluisterde heer Ollie nerveus. 'Hier k-kunnen we niet blijven; dit is onguur volk, Tom Poes! We moeten weg!'

'Hm', zei Tom Poes, 'ze werken hard en ik geloof niet, dat ze kwaad in de zin hebben, al zijn het dan ook reuzen.'

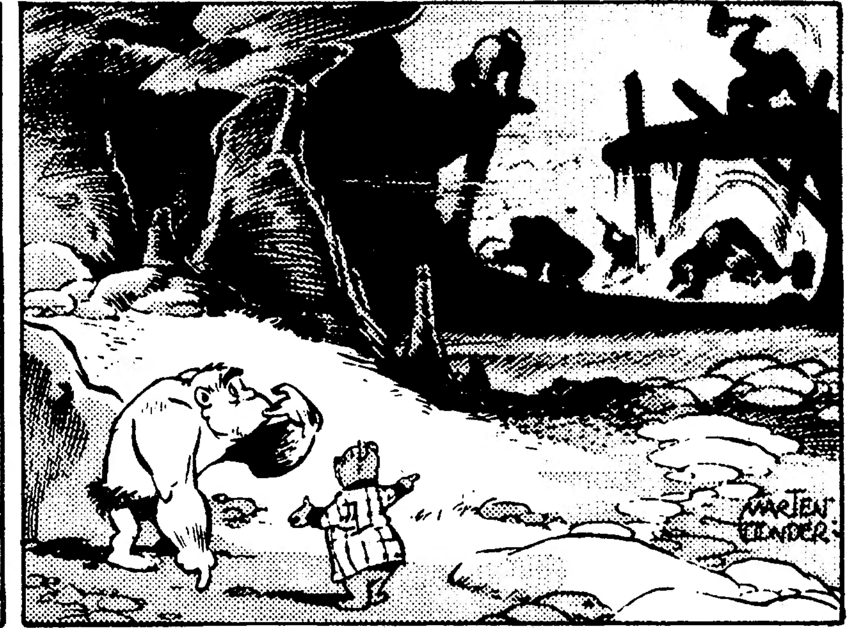
Maar heer Bommel had zich reeds laten zakken en repte zich voort in de richting van zijn tent. Voordat hij die echter bereikt had, klonk er een akelig loeiend geluid en toen hij verschrikt omkeek, zag hij een reusachtige gedaante naast het pad zitten.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5435 Heer Ollie bleef verstijfd stilstaan.

'Een L-Labberdaan', stamelde hij met bleke lippen. 'Zou hij kwaad zijn?'

'Ik geloof het niet', zei Tom Poes. 'Hij huilt', geloof ik.

Heer Bommels trekken verzachtten zich.

'Juist', hernam hij. 'Net als ik dacht. Hij huilt. Hier moet hulp geboden worden, jonge vriend.'

Hij trok zijn jas recht en deed aarzelend enige passen in de richting van de woesteling.

Tom Poes poogde hem echter tegen te houden.

'Bemoei u er niet mee, zei hij. Deze reuzen zijn anders dan u; het zijn Labberdanen!'

Deze waarschuwing hielp heer Ollie over zijn schroom heen.

'Laat me', sprak hij fier. 'Hier heeft iemand verdriet — en het is mijn plicht als heer om hulp en troost te bieden waar dat nodig is.'

De reus had aanvankelijk niet in de gaten, dat hij benaderd werd. Hij schreide voort met zulke uithalen, dat horen en zien de toeschouwers verging. Maar heer Bommel liet zich niet langer afschrikken.

'Wat schort eraan?', vroeg hij vriendelijk. 'Ben je ziek? Waarom doe je niet met je makkers mee?'

Nu staakte de ander zijn geween. Hij sloeg de handen voor het gelaat en staarde vreesachtig tussen zijn vingers door.

'Plep kan niet', sprak hij met rauwe stem. 'Labberdanen werken groot en mooi. Maar Plep kan niet! Boehoe... hoe!'

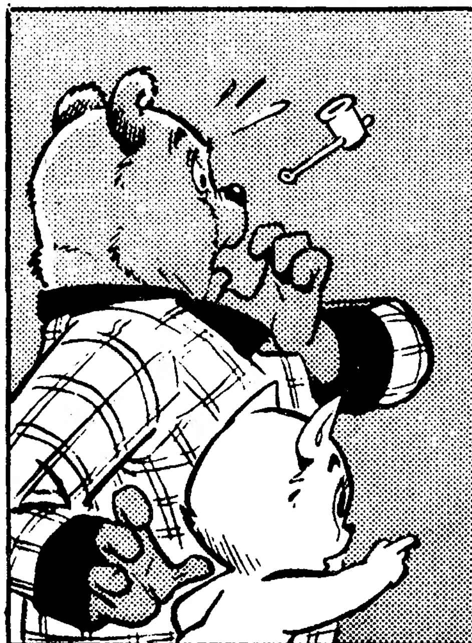
'Huil niet zo', hernam heer Ollie. 'Mijn goede vader zei altijd: Ik kan niet, zei de trage, en daarom kon hij niet. Natuurlijk kan je werken, als je maar echt wilt, jonge vriend. Komaan, ga naar je vrienden en steek de handen uit de mouwen!'

'Plep kan wel?', vroeg de reus. Hij stond op en keek aarzelend naar de ruige figuren, die in de verte dreunend bezig waren.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5436 Toen droogde hij zijn tranen en begaf zich met logge tred door de nevels naar zijn makkers.

‘Zie je wel’, zei heer Ollie, die hem trots naoogde. ‘Enkele goed geplaatste woorden van een ouder iemand doen wonderen! Daar gaat hij, monter en opgewekt, aan de slag! Hij had gewoon maar geen zin in werken, natuurlijk!‘

‘Hm‘, zei Tom Poes.

‘Wat hm?‘ riep heer Bommel uit. ‘Het overkomt ons allemaal wel eens. Dat we geen zin hebben, bedoel ik. En dan zeggen we, dat we het niet kunnen, als je begrijpt wat ik bedoel.‘

‘Hij had wel zin in werken’, zei Tom Poes. ‘Daarom huilde hij immers? Nee, hier zit wat anders achter.’

Nu, dat bleek inderdaad. De reus had zich vol goede moed bij zijn stamgenoten gevoegd. Hij stoorde zich niet aan het gegrauw en gegrom waarmee hij ontvangen werd, doch greep een rotsblok en deed dit met grote kracht op een druipsteen neerkomen.

‘Plep kan wel!’, verklaarde hij trots, toen de piek in twee stukken brak. ‘Plep kan mooi en groot werken!’

Met deze woorden rukte hij de steen onder de formatie vandaan, zodat het bouwsel dat erop steunde, in stof en puin naar beneden kwam.

‘Je doet het verkeerd!’, riep heer Bommel nog vanuit de verte.

Maar zijn stem ging geheel verloren in het gerommel en getier bij het bouwwerk.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5437 Het was duidelijk, dat Plep Labberdaan het bouwen van rotskastelen niet meester was. Het gedeelte waaraan hij zijn medewerking verleend had, stortte geheel in elkander en een dichte stofwolk onttrok het bouwwerk een ogenblik aan het oog.

Toen het stof wat opgetrokken was, kon men de beklagenswaardige werker met grote snelheid uit het puin zien komen, gevolgd door een regen van stenen, die zijn verbolgen makkers hem nawierpen.

Een van de rotsblokken trof de ongelukkige tegen het achterhoofd, zodat hij het evenwicht verloor en dreunend op de bodem stortte.

Een ogenblik bleef hij wat suffig voor zich uit staren, doch toen barstte hij opnieuw in huilen uit.

'Plep kan niet!', riep hij met gebroken stem. 'Plep kan niet mooi en groot werken! Boehoe... hoe!'

'Ziet u nu wel?', vroeg Tom Poes. Reuzen zijn anders. 'U kunt ze beter met rust laten.'

Heer Bommel antwoordde niet. Hij staarde vol deelneming naar de getroffen Plep en daarop richtte hij zich in zijn volle lengte op.

'Lafaards!', riep hij naar de ruige figuren, die op de achtergrond hun werk hervat hadden. 'Lummels! Is dat de manier waarop je iemand het werken leert? Het wordt tijd dat jullie een lesje krijgen!'

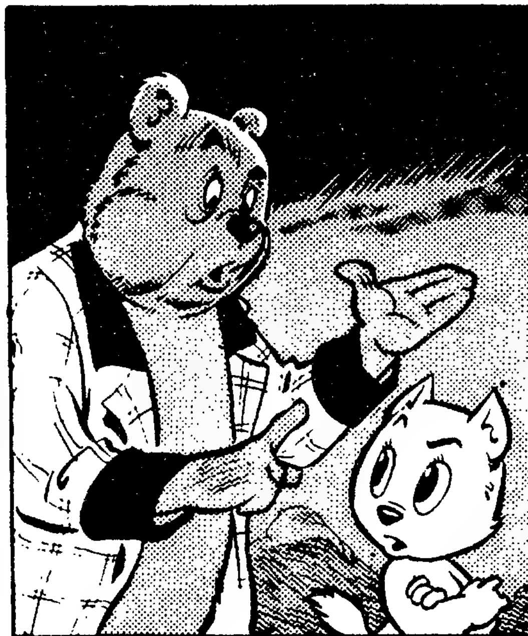
'Laten we liever weggaan', zei Tom Poes dringend. 'U krijgt zo alleen maar moeilijkheden!'

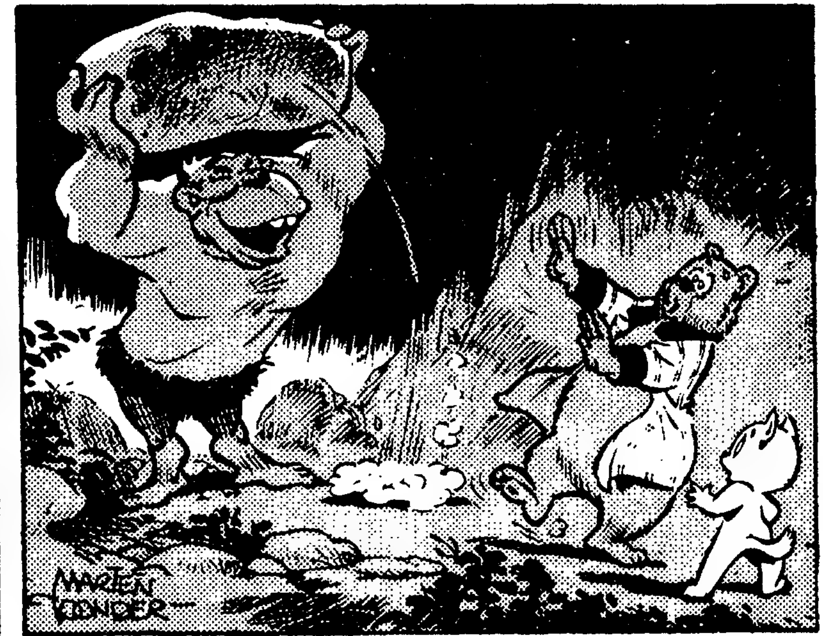
Maar heer Ollie luisterde niet. Hij had plotseling een idee gekregen en nu zag hij zijn taak als heer duidelijk voor zich.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5438 Vol medeleven boog hij zich over de schreiende reus en klopte hem troostend op de schouder.

'Je kunt het niet helpen, hoor! sprak hij. Je bent te gevoelig voor die bruten daar, dat is het. Ruwe bolster, blanke pit. Je zou het ver kunnen brengen onder beproefde leiding, dat voel ik.'

'Hm', zei Tom Poes.

'Wat sta je daar te hummen!' riep heer Bommel uit. 'Eindelijk zie ik hier een gepaste bezigheid voor iemand van mijn stand. Ik ga dit arme wezen gelukkig maken; dat is wat ik ga doen! Ik geef hem werk - en hij neemt werk - en dan doen wij allebei iets nuttigs in de maatschappij!'

Plep Labberdaan had deze woorden lang niet allemaal begrepen, maar er zat toch iets in wat hem tot nadenken stemde.

'Werk?' vroeg hij, terwijl hij zijn tranen droogde.

'Werk', herhaalde heer Ollie. 'Ik ga jou werk geven!' Verder kwam hij niet, want de reus was opgesprongen en hief spontaan een rotsblok boven het hoofd.

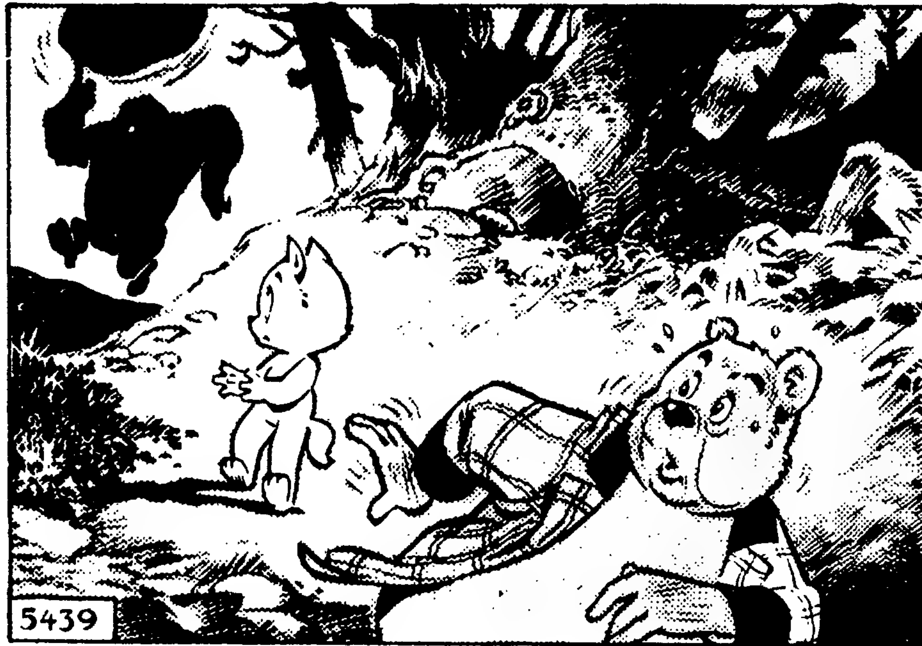
'Werken!' riep hij blij. 'Plep mooi groot werken krijgen. Worden knap Labberdaan!'

'Een ogenblikje', riep heer Bommel onthutst. 'Wacht even! Leg die steen neer! We moeten eerst eens rustig... Ik bedoel... eh... zeg, dat hij kalm moet blijven, jonge vriend!'

'Dat helpt niet', zei Tom Poes. 'U kunt niet meer terug. Hij wil werk van u hebben.'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5439 'Knappe Plep gaan lekker aanpakken!' brulde de Labberdaan - en terwijl hij luchtig het rotsblok van de ene vinger op de ander kaatste, huppelde hij op zijn werkgever toe. Doch deze wachtte hem niet af.

'Ik ga vast vooruit', sprak hij, terwijl hij zich gejaagd het pad af haastte. 'Zeg hem, dat hij die steen moet wegleggen, Tom Poes. Hij moet gaan slapen, zeg hem dat. Morgen is er weer een dag en ik moet mij beraden, wat...'

'Werk!' riep de reus op de achtergrond. 'Prettig, groot heleboel werken!'

'Houd h-hem t-tegen', stamelde heer Bommel. Hij was nu bij de tent aangekomen en staarde beklemd naar de naderschommelende gedaante.

'Dat zou niet eerlijk zijn', zei Tom Poes. 'U hebt hem werk beloofd en nu moet u het hem geven ook!'

Heer Ollie trok zich zover mogelijk achter het linnen terug en keek verwilderd rond.

'Werk...' prevelde hij. 'Ik bedoel: wêt? Hoe... eh... waar kan ik zo gauw...'

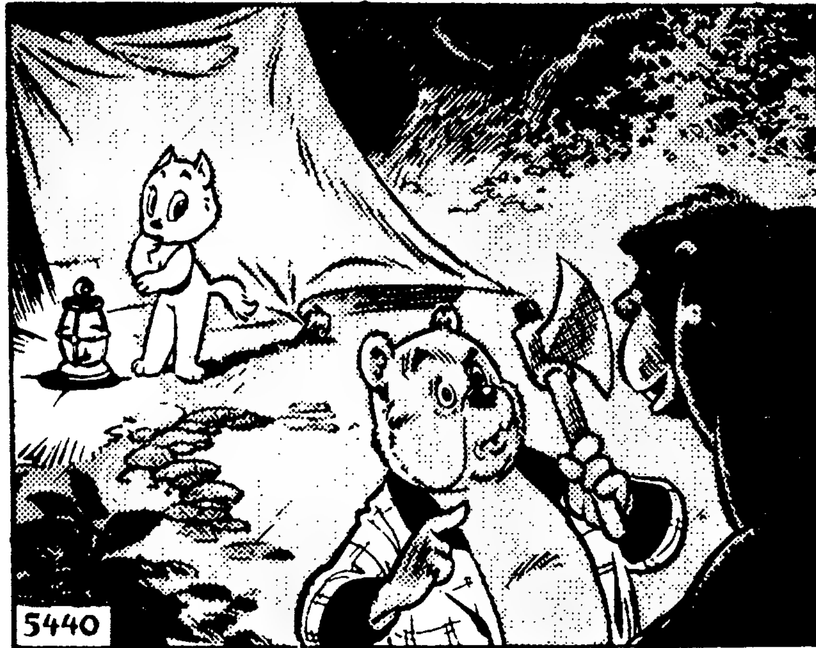
De grond beefde onder de tred van de naderende werknemer - en omdat er verder geen tijd te verliezen viel, stak hij het hoofd om de hoek en riep met overslaande stem: 'Blijf daar, Plep! Ga werken, als je begrijpt wat ik bedoel!'

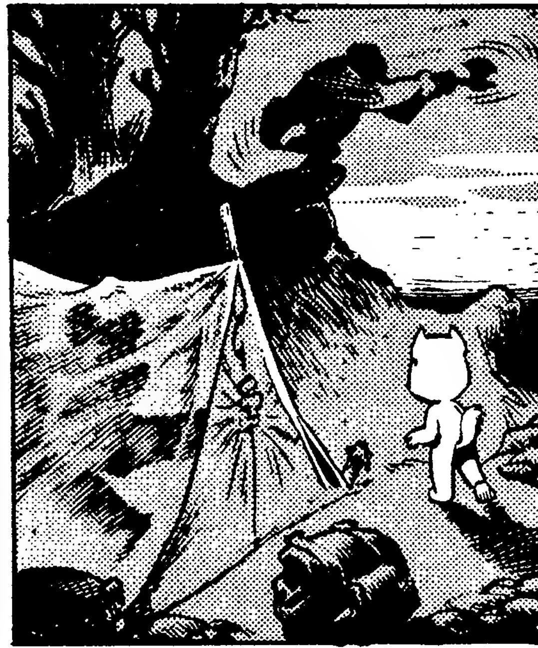
De gevolgen van deze opdracht bleven niet uit. De reus wierp zijn steen ter aarde en begon er met zo'n voortvarendheid andere op te stapelen, dat het tentje schudde.

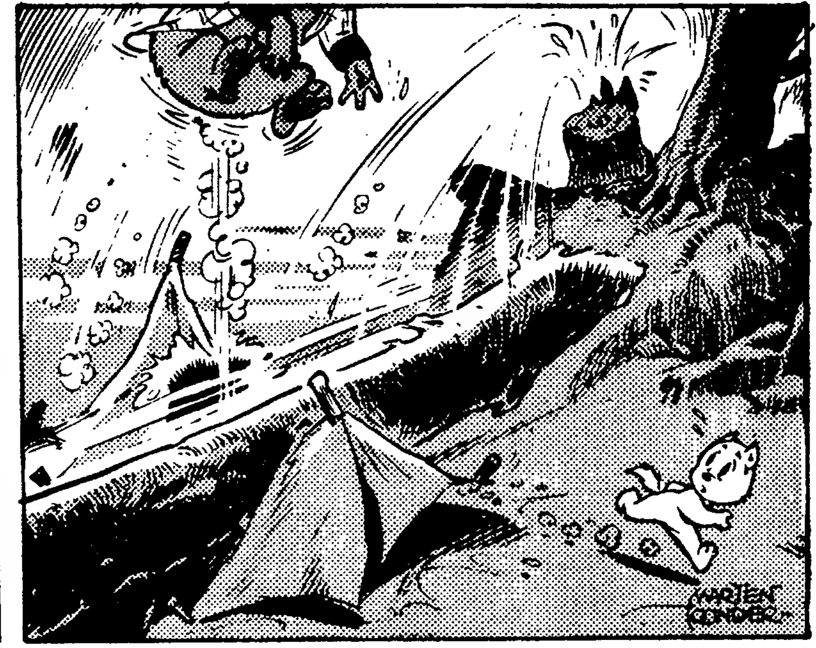
'Dit lijkt me niks', zei Tom Poes. 'Zo doet een goede werkgever het niet, heer Ollie. De kunst is om het werk in juiste banen te leiden.'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5440 'In juiste banen leiden', herhaalde heer Bommel. 'Dat is de kunst. Ja, ja!'

Hij zocht gejaagd een bijl uit zijn kampeerbehoeften en liep op de werker toe.

'Wacht even, heer Labberdaan', sprak hij. 'Dat opstapelen van stenen leidt tot niets. Het is niet nuttig, bedoel ik.'

De aangesprokene wendde zich om met betrekkend gelaat.

'Werken', klaagde hij. 'Sterk veel bergstenen, een op de ander en dan nog een en nog een...'

'Ja, ja, enzovoort', hernam heer Ollie haastig. 'Maar wat wordt dat, bedoel ik? Niets, jonge vriend. Daarom kan je beter hout gaan hakken. Dan kunnen we straks een vuurtje maken voor de ochtendpap. Ik ga nu nog een beetje slapen; stoor me dus niet.'

Zo sprekende trok hij zich met de lamp terug in het tentje en de reus keek een beetje besluiteloos naar de bijl. Doch toen zijn blik op enige bomen viel, die zich niet ver vandaar in de schemering verhieven, klaarde hij op.

'Werken!' riep hij uit. 'Mooi geweldig hout hakken! Met grote stappen beklom hij de heuvel en begon met zo'n ijver op de stam te beuken, dat de sterren uit zijn werktuig sprongen.'

Tom Poes sloeg deze werkzaamheden ongerust gade.

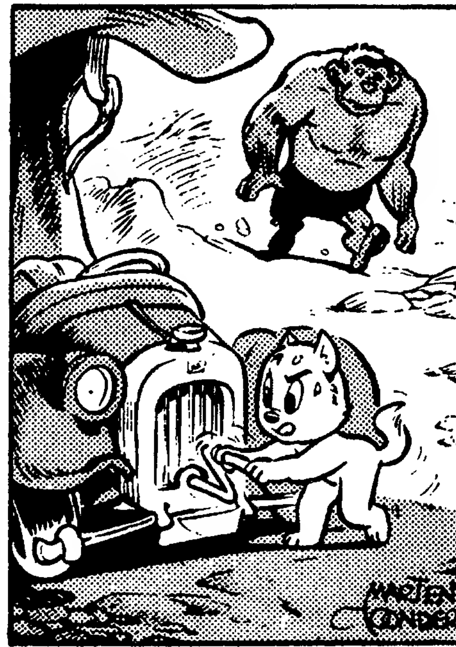
'Plep is beslist geen geoefende houthakker', dacht hij. 'En een goeie werkgever gaat niet slapen wanneer zijn werknemer werkt.'

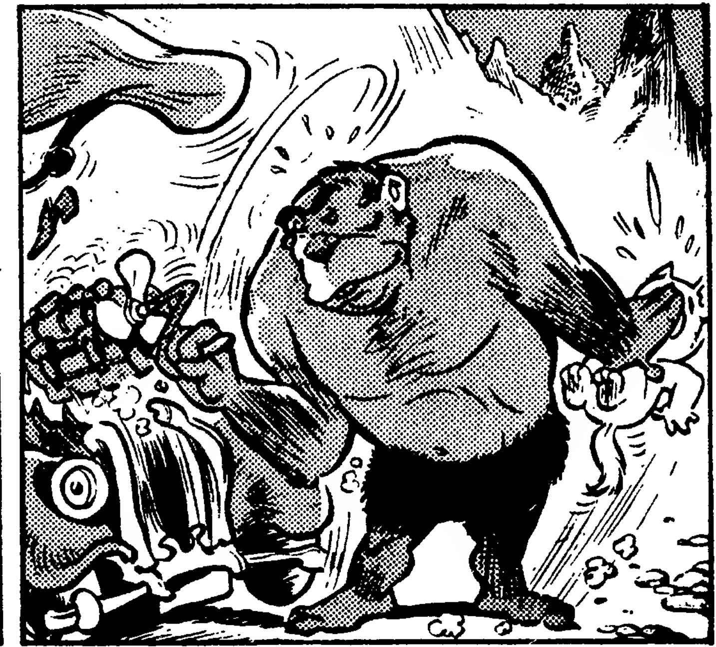
Op hetzelfde moment bleek, dat hij gelijk had. De boom stortte dreunend ter aarde. Doch omdat de ongeschoolde arbeider niet op de valrichting gelet had, kwam hij precies op de tent terecht, waarin heer Bommel zijn tanden zat te poetsen.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5441 Door de luchtdruk van de vallende stam werd heer Ollie uit zijn tent geschoten. Een ogenblik zweefde hij in vogelvlucht boven de rotsige bodem, maar zijn val werd gelukkig gebroken door de tak van een afgeknotte boom, die net op tijd in zijn kraag haakte. Daar hing de ongelukkige nu, klagend in het ochtendkrieken, dat het landschap in een gouden gloed zette.

Plep Labberdaan schonk geen aandacht aan de afloop van zijn houthakkerij. Boven de nevels die in het dal hingen, zag hij zijn kameraden zonder hem over de bergen wegtrekken en dat stemde hem heel droevig.

'Kom naar beneden, heer Ollie!' riep Tom Poes. 'Vlug! We moeten hier zo gauw mogelijk weg, voordat Plep het in de gaten krijgt. Doe uw jas uit en laat u zakken! Ik zal de motor vast starten.'

Met deze woorden snelde hij naar de Oude Schicht en voegde de daad bij het woord. De auto was echter ernstig afgekoeld in de kille nachtlucht en de motor weigerde dan ook op gang te komen. Gelukkig was de degelijke wagen uitgerust met een handslinger en Tom Poes bracht die snel op zijn plaats en begon te draaien.

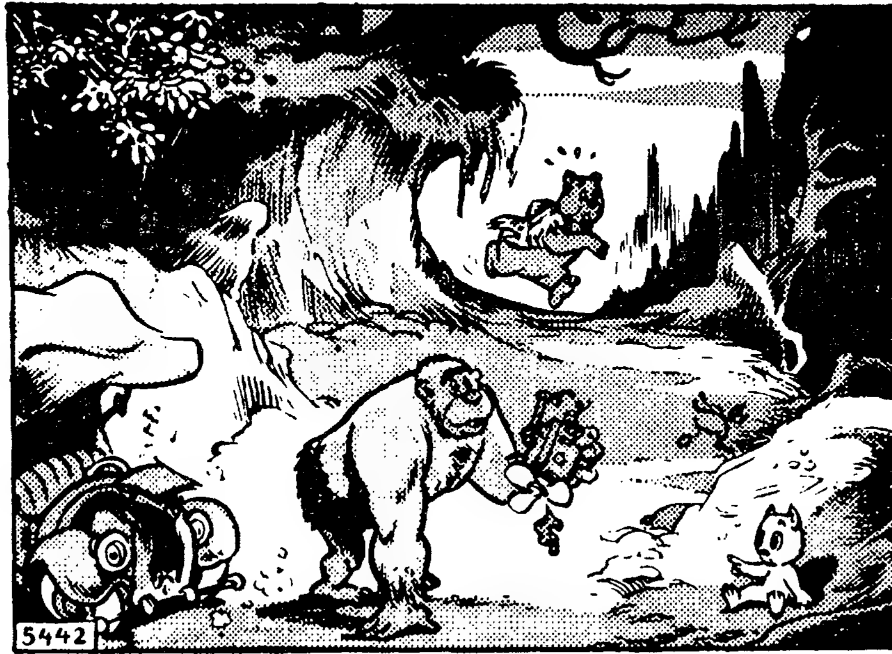
Helaas. Het gerucht hiervan trok de aandacht van de Labberdaan. De reus schrok uit zijn droef gemijmer op en haastte zich naar het voertuig.

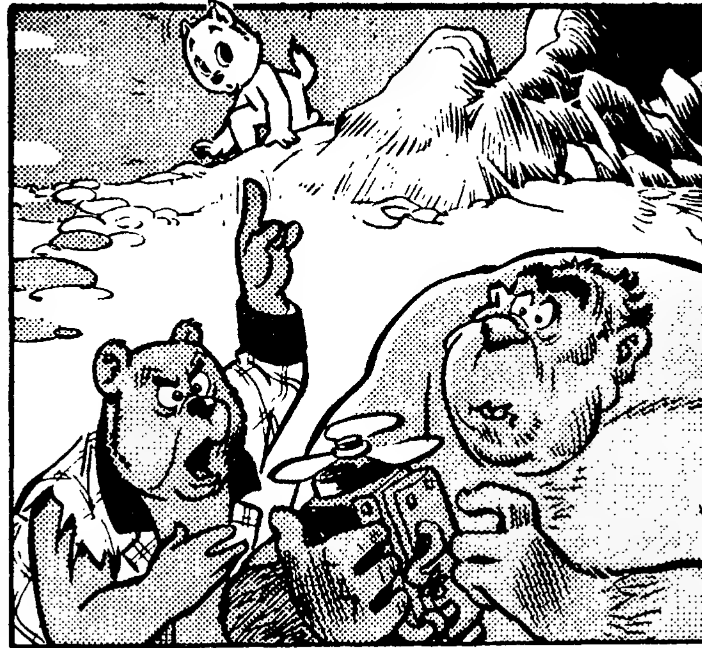
'Werken!' prevelde hij. 'Plep gaan geweldig groot draaiwerken!'

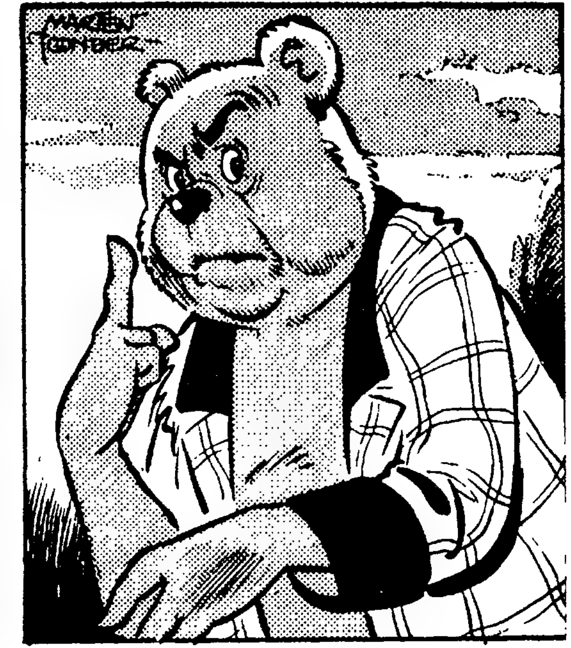
Zo sprekende stiet hij Tom Poes ruw opzij, greep het handvat en slingerde met één hand het gehele motorblok uit het koetswerk.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5442 'Kijk nu eens wat je gedaan hebt!', zei Tom Poes verwijtend.

'Werken', sprak Plep stil voor zich heen. 'Geweldig groot draaiwerken...' Er was echter een onzekere klank in zijn stem en hij keek hulpbehoevend naar heer Ollie, die nu om een kromming van het pad verscheen. Diens stemming had ernstig geleden — en geen wonder. Door de afdaling uit de boom was zijn jas lelijk beschadigd en het zien van de onttakelde motor bracht hem buiten zichzelf.

'Het is treurig!', riep hij uit. 'Niet alleen, dat men mij in behoeftige omstandigheden aan een tak laat hangen, maar in mijn afwezigheid rukt een opgeschoten slungel de Oude Schicht uit elkander!'

'Plep reusachtig werken!', protesteerde de reus huilerig. 'Hebben geweldig groot draaiertje gemaakt!'

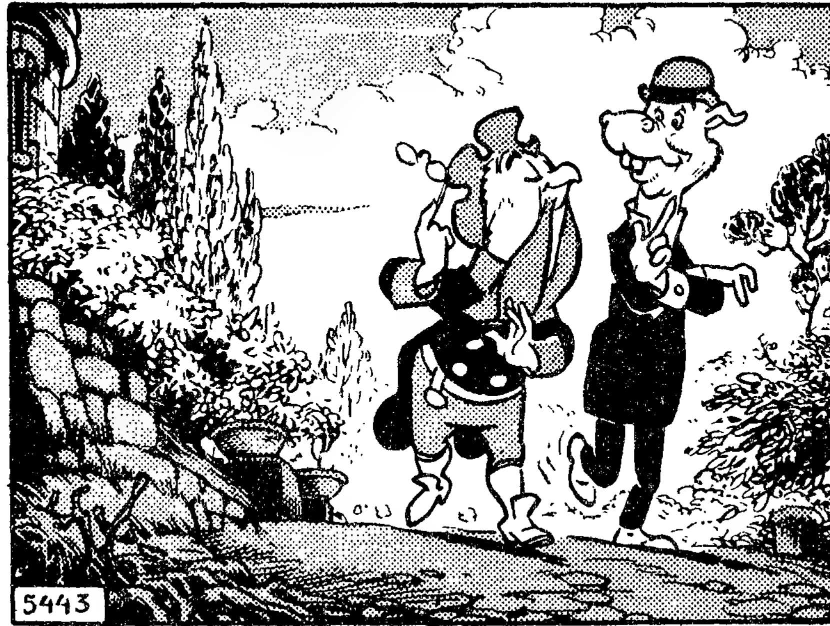
Heer Bommel liep rood aan en Tom Poes nam haastig het woord.

'Het geeft niet of u kwaad wordt', zei hij. 'Plep doet zijn best, maar u geeft hem niet genoeg leiding en dat is wat een goeie werkgever moet doen.'

'Zo', prevelde heer Ollie, 'moet hij dat?' Hij slikte eens en trok zijn flarden recht. 'Goed', sprak hij beheerst. 'De tent is plat. De lust tot kamperen is me vergaan en ik wil naar huis, terwijl mijn auto onklaar is gemaakt. Hm! Welnu... wanneer de machines falen, zal een goed werkgever weer op handkracht overgaan.'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5443 De markies De Canteclaer maakte die ochtend een wandeling met doctorandus Zielknijper. Deze psycholoog was een bekend deskundige op het gebied van moeilijke jongeren en andere onmaatschappelijke elementen - en hij kon daar smakelijk over vertellen.

'Hoe mooi is het om in deze tijd te leven!' riep hij uit. Het tijdperk van uitbuiting is ten einde. Er wordt fris en modern aangepakt. Er waait een nieuwe wind. Ik ben reeds jaren doende om daar een proefschrift over te schrijven...

'Parbleu', sprak de markies. 'Dat is frappant! Vergeet dan niet te vermelden, dat de rode revolutie door aristocraten werd ingeluid, amice! Het grauw slaat zich maar al te snel op de borst!'

'O, juist ja', hernam de heer Zielknijper, een weinig uit het veld geslagen. 'Maar u moet dat anders zien, markies. Dat kwam door de onderdrukking. Iemand die uitgebuit wordt, komt slechts zelden tot nadenken.'

'Des te beter', zei de edelman. 'Wanneer het janhagel gaat denken, komt het tot de platste resultaten.'

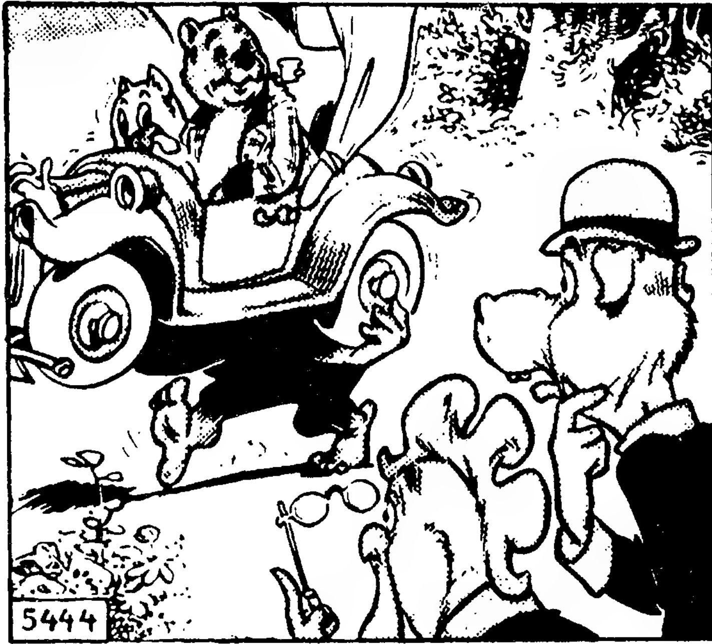
Hij hief zijn face-ê-main en staarde aandachtig in de verte. Zijn metgezel volgde echter zijn eigen gedachtengang.

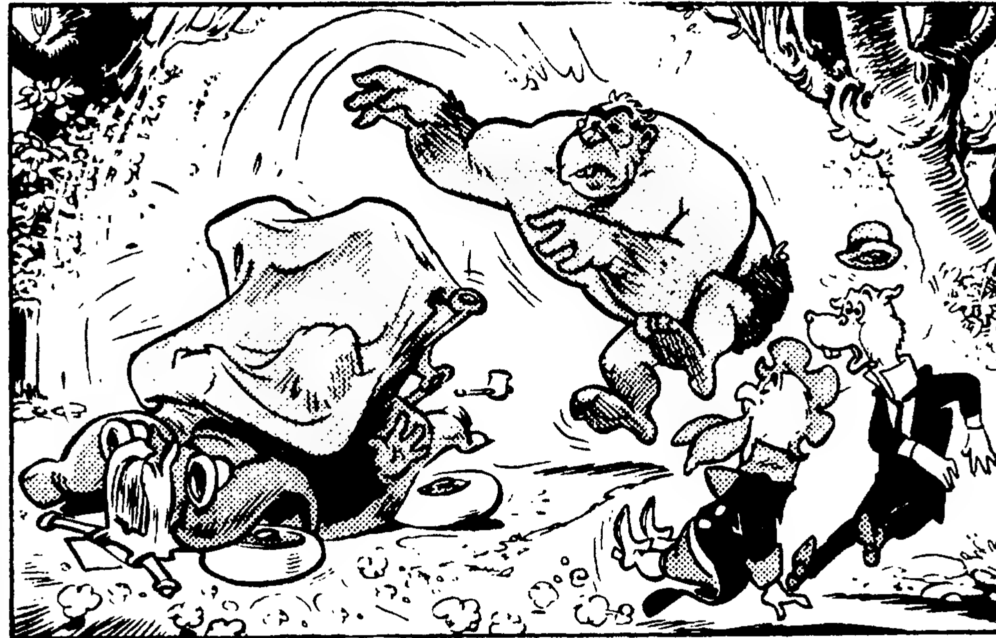
'De dageraad van het geestelijk ontwaken gloort', vervolgde hij. 'Ook de onderdrukten gaan niet langer gebukt onder de overheersing van de hogere standen.'

'Ik weet niet wat u met hogere standen bedoelt', onderbrak de markies. 'Maar wanneer ge een blik naar links werpt, zult ge daar een treffend staaltje onderdrukking waarnemen.'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5444 De heer Zielknijper wierp een onthutste blik op de Oude Schicht, die met daverende schreden passeerde en deed snel een pasje opzij. De markies echter boog zich aandachtig voorover om de voortbeweging te bestuderen.

'Parbleu!' sprak hij. 'Het is mankracht! Deze Bommel is ook niets te dol!'

Heer Ollie groette minzaam en boog zich naar buiten om een verklaring te geven.

'De motor', zei hij. 'Die is eruit geslingerd en toen... Maar wacht even, zo kan ik niet praten! Stop! Ho!'

Op dit bevel hield de werknemer de pas in en rechtte de rug om zijn spieren enigszins te ontspannen. Aangezien het voertuig hem daarbij hinderde, wierp hij dit losjes over het hoofd, zodat het dreunend op de weg belandde en de inzittenden met zijn linnen kapje bedekte.

'Fi donc!' prevelde de edelman bleek. 'Dit is het platste dat ik in tijden heb aanschouwd! Wat stelt dit voor?'

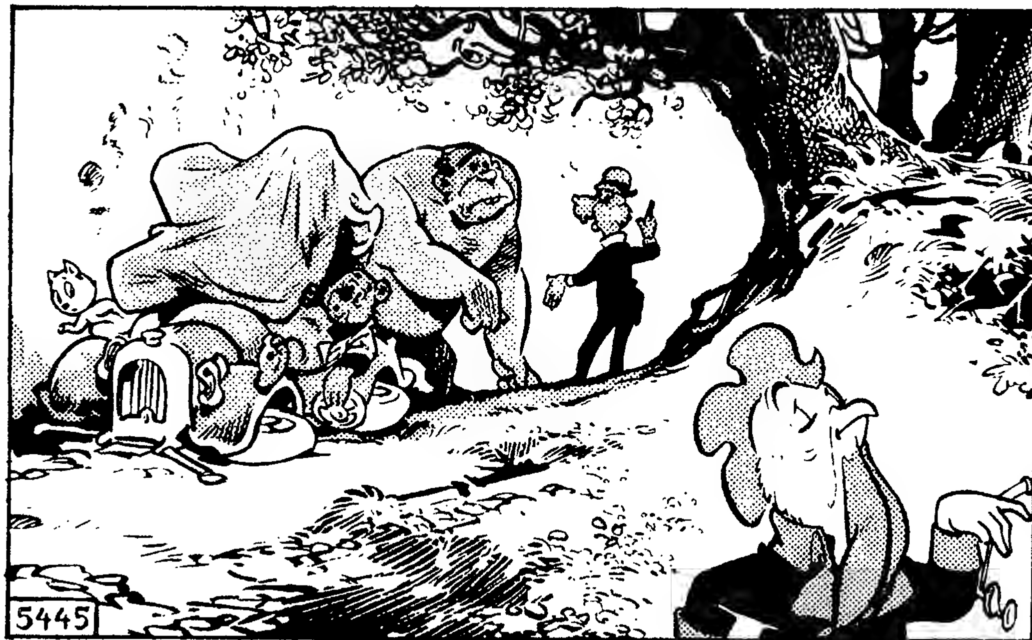
'Werken!' riep Plep Labberdaan boven het verwarde geschreeuw dat uit het wrak begon op te stijgen. 'Plep hebben geweldig groot dragen gesjouwd. Prachtig werken!'

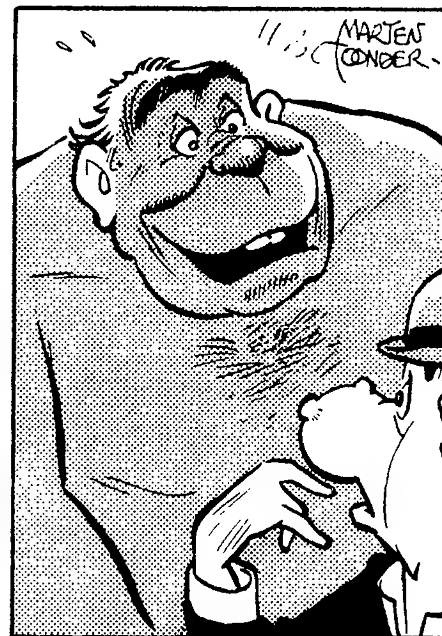
'Dit is uitbuiting van de eerste orde!' verklaarde de heer Zielknijper ontdaan. 'En dat met de overspannen arbeidsmarkt! Waar heeft de bestuurder die ongeschoolde arbeider vandaan gehaald?'

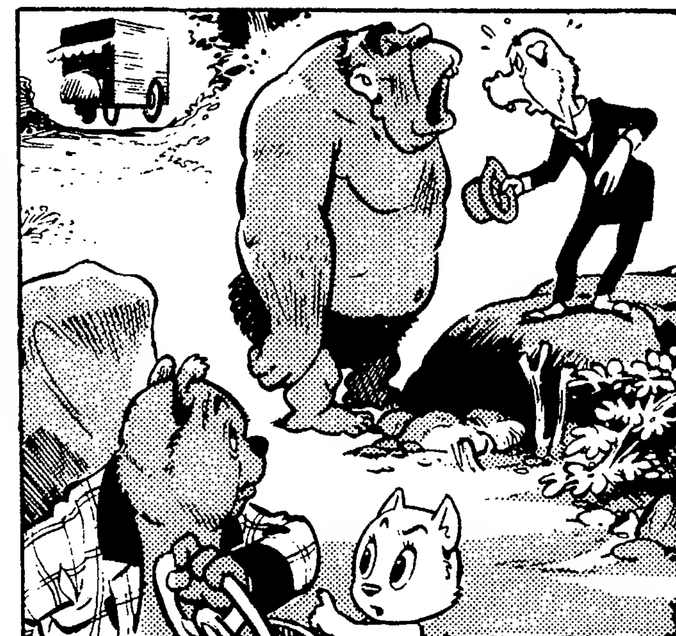
'Voor grof geld is êlles te krijgen', zei de edelman walgend. 'En deze eh... Bommel heeft natuurlijk gemeend, dat zijn aanzien zou stijgen wanneer hij zich liet voortdragen.'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5445 Het wrak van de Oude Schicht begon te schudden, toen de inzittenden zich moeilijk uit het ingezakte linnen losmaakten.

'H-help!' stamelde heer Ollie met zwakke stem. 'Ik bedoel: is er dan niemand die helpt? De versnelling is me op de knieschijf geslagen! Ik ben bezeerd, dat voel ik - en niemand doet iets.'

'Parbleu', sprak de markies. 'Uw eigen platte hoogmoed heeft u ten val gebracht. Redt u zelf, amice; uw gedrag stuit me te zeer tegen de borst.' Met deze woorden wendde hij zich om en verliet het terrein.

De heer Zielknijper bleef echter achter.

'Het is niet de bestuurder, die hier hulp nodig heeft', verklaarde hij. 'Het is deze arme sukkelaar, die uitgebuit en onderdrukt wordt door de autobezittende klasse!'

De Labberdaan, die heus wel begreep dat het over hem ging, wendde zich nu tot de spreker om nadere inlichtingen.

'Huh?' vroeg hij.

'Uitgebuit', hernam de opvoedkundige. 'Onderdrukt! Ik zal je helpen, arme stakker! Zeg me wat je wilt.'

Een brede glimlach verscheen op het gelaat van de ander.

'Werk!' riep hij uit. 'Plep willen mooi, groot werken!'

'Werken?' herhaalde de heer Zielknijper ontdaan. 'Het is erger dan ik dacht! Ik sta tegenover een gekrompen zielsleven! Een bewustzijnsvernauwing! Hier moet met recht hulp geboden worden. Zeg eens A.'

'Kom mee, heer Ollie', zei Tom Poes. 'Wij kunnen beter maken, dat we weg komen, nu het nog tijd is.'

Heer Bommel bevrijdde zich moeizaam uit de versnellingsbak en gooide het stuurwiel weg, terwijl hij een besluiteloze blik op zijn werknemer wierp.

'Aaaaa', sprak deze. 'Plep geweldig werken. Aaaa!'

'Zo'n leegte heb ik zelden waargenomen', prevelde de zielkundige. 'Er moet een deskundige worden ingeschakeld, dat is duidelijk.'

'Vlug!' fluisterde Tom Poes. 'Kom mee!'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5446 Heer Bommel volgde hem met grote tegenzin. 'Het bevalt me niet', sprak hij somber. 'Ik voel me verantwoordelijk, als werkgever zijnde. Trouwens, zonder werknemer zie ik mijn taak niet zo helder meer, als je begrijpt wat ik bedoel.'

'Hm', zei Tom Poes, 'wees blij wanneer u op deze manier van hem af kunt komen. Plep is in goede handen, hoor.'

Nu, dat was waar. Bij het groepje op de achtergrond had een voertuig halt gehouden en daaruit ontsteeg nu de figuur van professor Prlwytzkofski, een geleerde van grote faam.

'Wat prettig dat u juist passeert!' riep de heer Zielknijper uit. 'Ik sta hier voor een moeilijk geval, professor! Alleen kan ik het niet redden en ik overwoog juist een consult.'

'Wat is dan loos?' vroeg de hoogleraar belangstellend.

'Werken!' brulde Plep Labberdaan uit volle borst. 'Niet groot A zeggen! Plep willen geweldig werken!'

'Hoort u?' riep Zielknijper boven het tumult uit. 'Het is een tragisch geval!'

'Praw!' mompelde de professor. 'Der schlemiel schreit om werk! Een grootaardig fenomeen.'

'Zegt u dat wel!' hernam de opvoedkundige. 'Na alles wat er gedaan wordt om het werken terug te brengen, is dit heel teleurstellend. Denkt u, dat er hoop is?'

'Wellicht', zei de geleerde nadenkend. 'Der elektrische impuls kan soms hulp bieden. Men kan stemmen en gitaren elektrisch gans schoon vergroteren; waarom dan een teruggebleven denkleven niet?'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5447 'Men zal nog van mij horen', sprak de professor. Met deze woorden steeg hij in zijn voertuigje en reed snel heen.

'Dan is de zaak dus in goede handen', mompelde de heer Zielknijper, zich voortreppend naar een ander goed doel.

Nu stond Plep Labberdaan alleen in de fraaie natuur. De zon scheen, de lentewind voerde bloemengeuren aan en de vogeltjes zongen, doch hij voelde zich lelijk in de steek gelaten.

'Werken...' gromde hij. 'Plep willen groot geweldig werken. Sterke stenen bouwen. Een op ander, een op ander, nog een op ander en nog een...'

Er was echter niemand die naar zijn plannen luisterde en nadat hij een beklemde blik in het rond had geworpen, begon hij droevig te roepen. De echo van zijn kreten weerkaatste tussen de heuvels en trok zodoende de aandacht van juffrouw Doddel, die niet ver vandaar een eenvoudig huisje bewoonde. Daar zij gevoelig van aard was, begreep zij onmiddellijk, dat er iemand in nood verkeerde - en zonder lang na te denken ging zij eropuit om hulp te bieden.

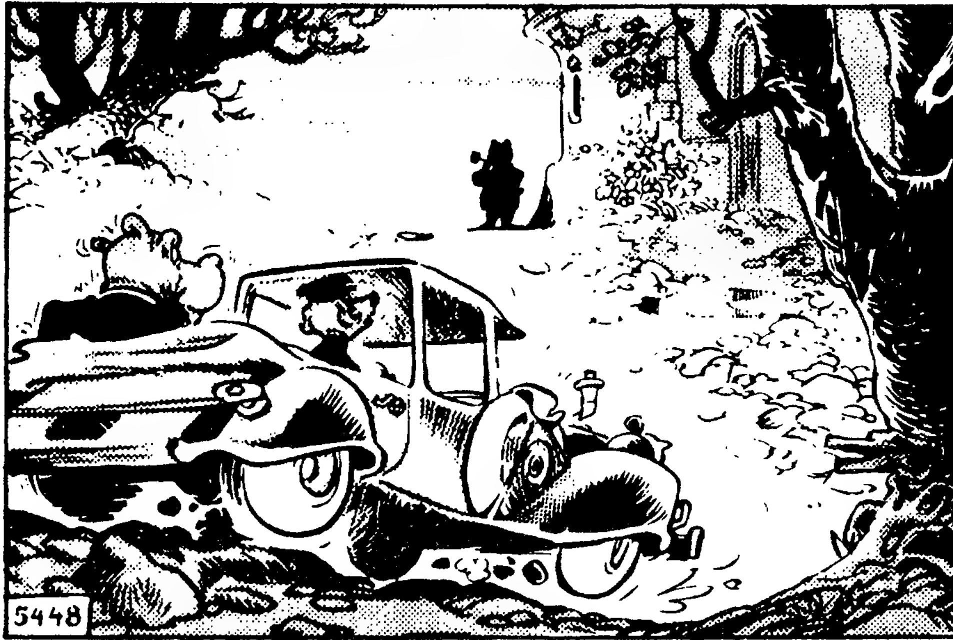
'Ach, kijk nu toch eens', riep zij uit. 'Je bent zeker verdwaald, arm schepsel. En zo bloot ook nog! Hebben ze je alles afgenomen?'

'Werk...' mompelde de Labberdaan, een schichtige blik op het naderende vrouwtje werpend.

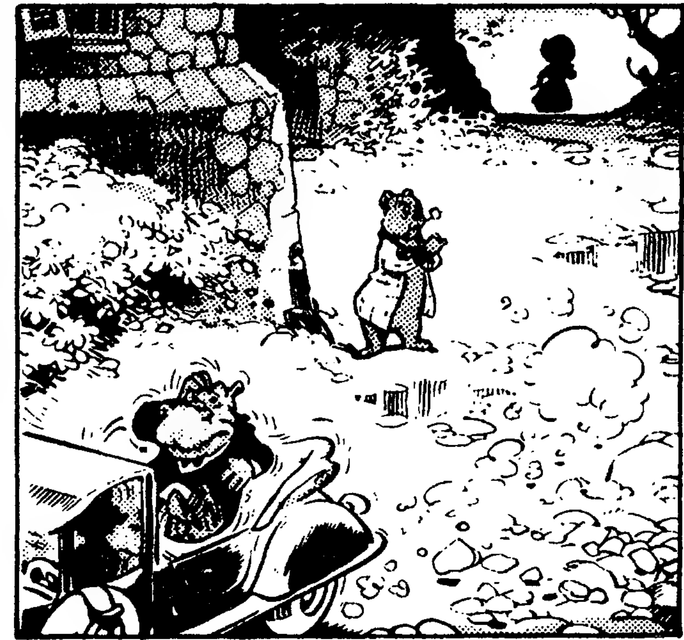
'Ja, ja, stil maar hoor!' hernam ze. 'Kom maar met me mee. De kachel is aan en de koffie is net klaar. Ik zal wel zorgen, dat je alles weer terugkrijgt. Het is zonde!'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5448 Heer Ollie stond onvoldaan voor slot Bommelstein en staarde naar de wolken, die langzaam voorbijdreven.

'Tom Poes heeft gemakkelijk praten', mompelde hij. 'Ik weet zeker, dat het niet goed was om die Labberdaan in de steek te laten. Hier sta ik nu in het voorjaar, een werkgever zonder werknemer! Dat is niets voor iemand met mijn bezige aard.' Op dat moment merkte hij een fraaie limousine op, die schokkend naderde over de slecht onderhouden weg. Het was de auto van burgemeester Dickerdack, die, op weg naar een vergadering van magistraten, voor het pand halt liet houden.

'Goed dat ik je net tref', sprak hij, zich over het portier buigend. 'Die weg van jou is een schande voor de gemeente, Bommel! Iedere keer dat ik hier moet passeren, schudden me de hersens door de schedel. Waarom doe je er niets aan? Je hebt toch waratje tijd genoeg?!'

'Welja', zei heer Ollie met een bitter lachje. 'U moest eens weten hoe druk ik het heb als heer en als werkgever! Het hoofd loopt me om.'

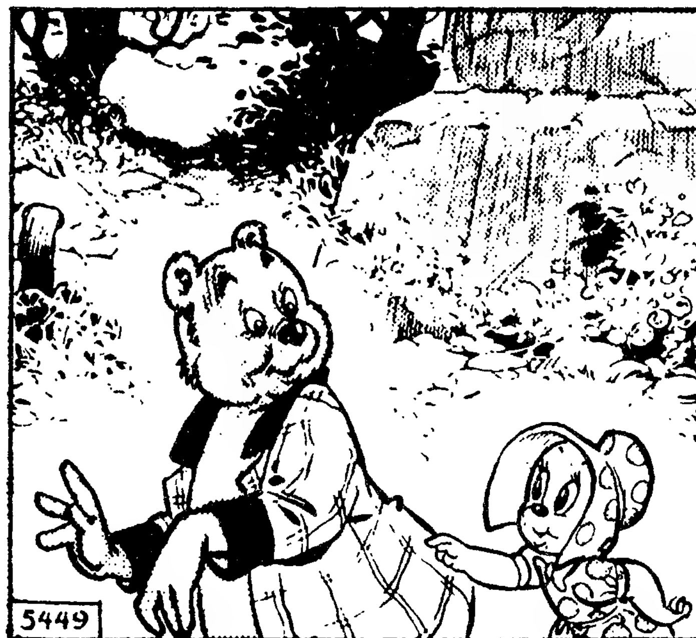
'Werkgever?' herhaalde de ander verbaasd. 'Laat naar je kijken! Als jouw hoofd omloopt, komt het door het rammelen op deze puinhopen. Vooruit maar weer, Karel!'

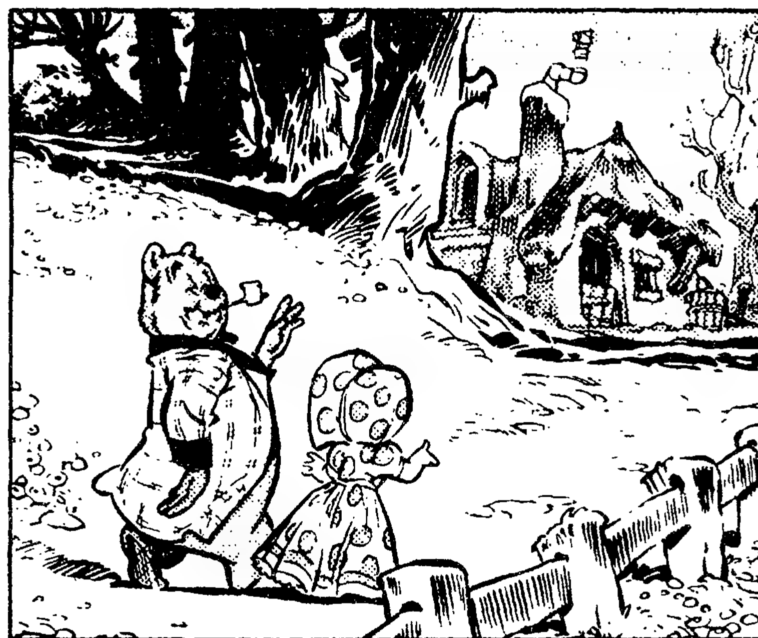
Het rijtuig zette zich opnieuw in beweging en verdween al hotsend uit het gezicht. Heer Bommel keek het mokkend na.

'Alweer die weg', prevelde hij. 'Ik houd nu eenmaal van een landelijk pad voor mijn deur. Maar aan de andere kant zou ik misschien... Hm, als ik nu eens...'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5449 Heer Ollie werd uit diepe gedachten opgeschrikt door de nadering van zijn buurvrouw.

'Dag, Ollie', zei ze, 'mooi weertje, hè?'

Hij keerde zich verrast om en een glimlach verscheen op zijn bekommerd gelaat.

'Ja', sprak hij. 'Nu u het zegt. Eh... dag, mevrouw Doddel!'

'Ga weg, mallerd', hernam het vrouwtje. 'Zeg maar Doddeltje, hoor. Dat doet iedereen. Moet je horen; ik zit met een moeilijkheid. Wil je me helpen?'

Nu klaarde heer Bommel geheel op.

'Natuurlijk!' verzekerde hij. 'Het zal mij een eer en een genoegen zijn u bij te staan, mejuffrouw eh... Doddeltje! Zeg mij wat eraan schort en ik ben uw heer!'

'Gekkerd', hernam zijn buurvrouw. 'Zo erg is het niet, hoor. Ik heb een kostganger; als je even meegaat zal ik hem laten zien. Een heel aardig persoon. Maar hij zoekt werk en nu dacht ik, dat jij misschien...'

'Dat is sterk!' riep heer Ollie uit. 'Dat is toevallig, bedoel ik. Ik zoek juist iemand en ik had eigenlijk al iemand op het oog. Maar die heb ik een beetje uit het oog verloren, als u begrijpt wat ik bedoel. Niets erg; voor een goede werkgever blijft iedereen hetzelfde, nietwaar? En ik wil u als alleenstaande dame graag een genoegen doen.'

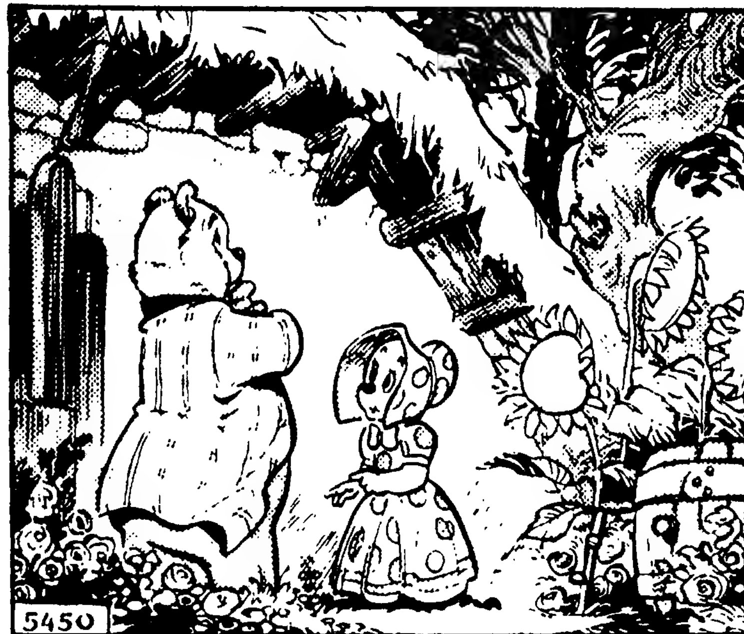
'Dat treft dan', zei juffrouw Doddel. Ze liep op haar huisje toe en wees door de openstaande deur naar binnen.

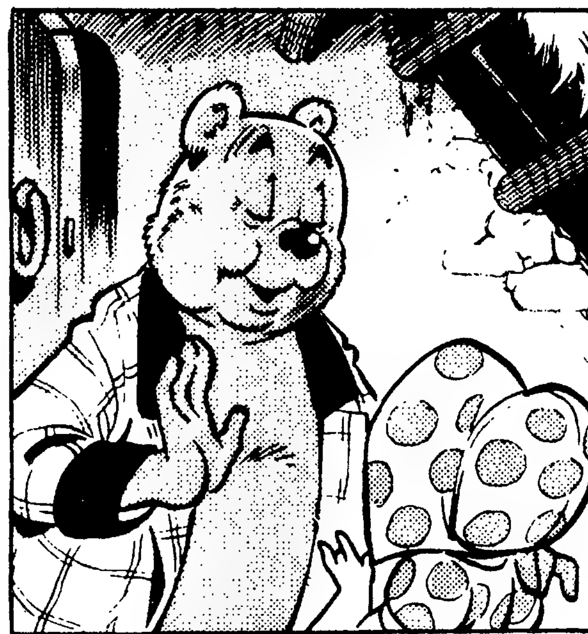
'Daar zit hij', vervolgde ze. 'Hij moet nodig wat gaan verdienen, want hij eet me de oren van het hoofd. Het is zo'n lekkere dikkerd, hè? Hoe vind je zijn pak? Dat heb ik gemaakt van een oud vloerkleed, dat in mijn schuurtje lag. Enig, hè?'

Heer Bommel kon zo gauw geen antwoord vinden. Hij staarde onthutst naar Plep Labberdaan, die zich naast de kast te goed deed aan een emmertje hutspot.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5450 'Het is zo'n aardige jongen', zei juffrouw Doddel. 'Ik vind het leuk om voor hem te koken, hoor; hij is een dankbare kostganger. En zo eenvoudig, hè? Maar weet je, hij is niet gelukkig. Zijn vorige baas heeft hem niet mooi behandeld, geloof ik. Zo maar ontslagen. En nu roept hij steeds om werk!'

'Juist, ja', mompelde heer Ollie bedrukt. 'Ik begrijp wat u bedoelt. Hij is in de steek gelaten. Ja, dat is naar. Maar u moet bedenken, dat een werkgever het soms héél moeilijk heeft.'

Hij zuchtte diep en zijn buurvrouw keek hem bewonderend aan.

'Jij denkt toch ook aardig van iedereen', zei ze. 'Daarom dacht ik direct aan jou, Ollie. En jij weet vast wel werk voor hem, zodat hij wat verdienen kan voor de kost.'

Heer Bommel nam een besluit. Hij trok zijn jas recht en boog zich glimlachend naar het vrouwtje over.

'Wees gerust', sprak hij. 'Geld speelt voor mij geen rol en ik zal u gaarne betalen wat u voor zijn onderhoud nodig hebt. Ik neem dit op mij.'

Uit het kamertje werd nu het gerammel van eetgerei in een emmer hoorbaar en een luide stem sprak: 'Nu werken! Plep willen geweldig groot werken!'

'Kom maar hier, jonge vriend!' riep heer Ollie. 'Ik heb een mooi karweitje voor je!'

Dit hoefde hij geen twee keer te zeggen. De zware gestalte van Plep verscheen verheugd in de deuropening en volgde zijn werkgever met dreunende tred over de heuvel. Juffrouw Doddel keek het tweetal vertederd na.

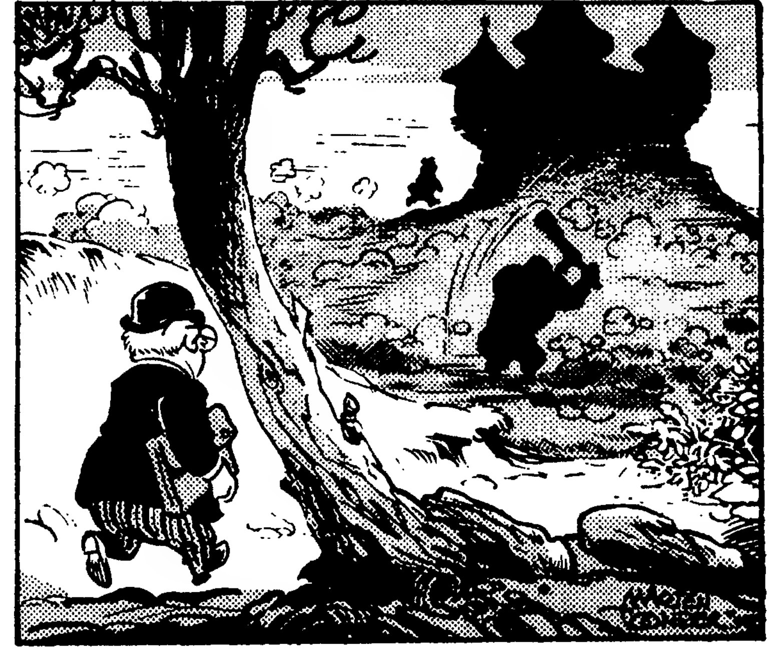
'Ik wist wel, dat ik op Ollie kon rekenen', dacht ze. 'Die heeft overal direct een oplossing voor.'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5451 Heer Ollie bracht zijn werknemer naar de weg die langs slot Bommelstein leidde.

'Kijk', sprak hij, 'de grond is hier een beetje verzakt en nu zijn er wat kuilen en plassen. Mij stoort dat niet; het is trouwens mijn eigen pad en daarom heb ik het zo gelaten. Rustig en schilderachtig, als je begrijpt wat ik bedoel.'

'Uch', zei de ander begrijpend. 'Plep gaan weg schilderen. Groot, prachtig verfwerken.'

'Je volgt me niet', hernam heer Bommel ongeduldig. 'Je moet deze weg plaveien, zodat men er zonder hobbelen overheen kan rijden. Er liggen hier stenen genoeg in het rond. Snap je?'

De blik van de Labberdaan bevatte echter zo weinig begrip, dat de werkgever tot andere taal besloot.

'Stenen!' riep hij uit. 'Op de weg leggen en aanstampen. Groot, prachtig gelijk maken.'

Dit sprak aan. Er trok een brede glimlach over het gelaat van de reus en nadat hij zich krachtig in de handen had gespuwd, toog hij aan het werk.

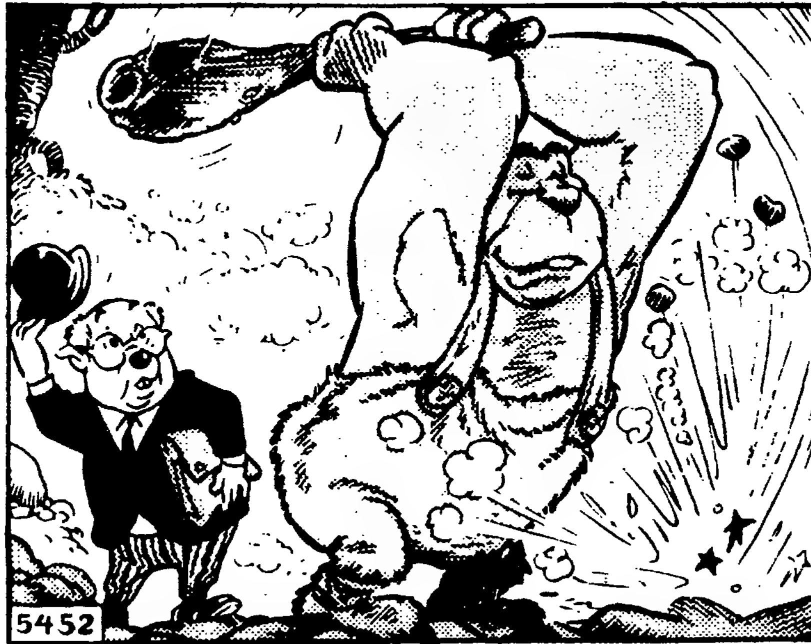
Heer Ollie bleef enige tijd controlerend op het schouwspel toezien. Maar toen de stofwolken dichter werden en het gedreun van aanstampende knotsslagen de bodem deed schudden, haastte hij zich terug naar huis.

'Ik voel een hoofdpijn opkomen', sprak hij tot zichzelf. 'Een goed werkgever moet zich op tijd weten terug te trekken om fris te zijn wanneer zijn leiding opnieuw gevraagd wordt.'

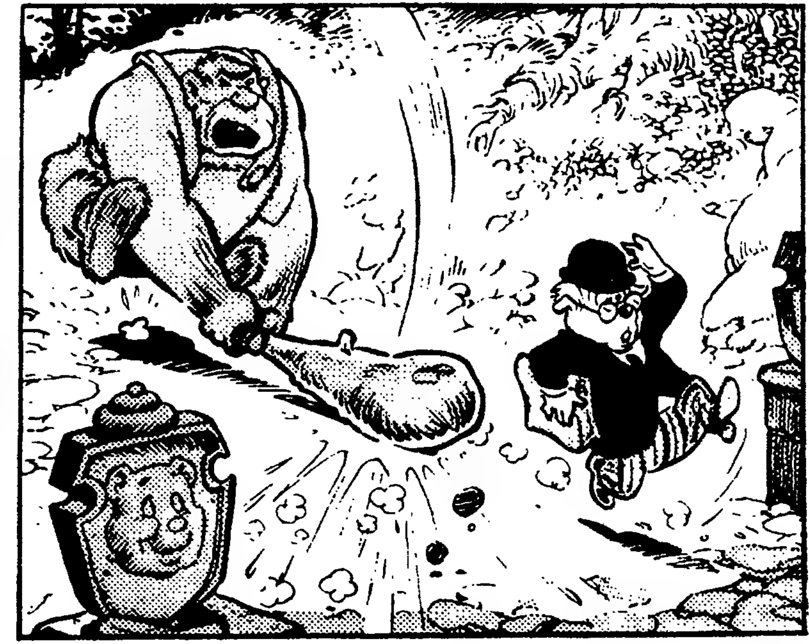
Met deze woorden verdween hij uit het gezicht, doch de werker bleef niet lang alleen. Over de weg naderde de gestalte van de heer Dorknoper.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5452 De ambtenaar eerste klasse hield de pas in en staarde fronsend naar de beukende Labberdaan.

'Kijk', sprak hij tot zichzelf. 'De heer Bommel laat herstelwerkzaamheden verrichten. Niet overbodig, zou ik zeggen. Maar hoe ligt dat ambtelijk?'

Hij beklom een steenhoop en wendde zich tot de wegwerker.

'Goedendag', zei hij. 'U bent hier nieuw in de streek, vermoed ik?'

De ander liet zijn knots zakken en keek verbaasd naar de ambtenaar.

'Plep leggen stenen', zei hij. 'Groot aanstampen en prachtig werken!'

'Aha, een gastarbeider', hernam de heer Dorknoper. 'Hebt u een werkvergunning? En hoe staat het met uw arbeidsovereenkomst?'

'Uch', zei Plep. 'Groot, sterk werken. Een steen en beuken, nog een steen en beuken, nog een steen...'

'Ja, ja, daar twijfel ik niet aan', onderbrak de beambte haastig. 'Uw vakkennis is hier niet in het geding. Maar heeft uw werkgever de nodige maatregelen getroffen? Hoe staat het met uw sociale voorzieningen en uw AOW? Als deze zaken niet in orde zijn, kan er niet gewerkt worden!'

De reus had de uitleg zonder veel begrip gevolgd, doch de laatste woorden troffen doel. Er verscheen een boos lichtje in zijn ogen en terwijl hij zijn knots ophief, begon hij woedend te schreeuwen.

'Plep kan wel werken!' riep hij. 'Groot, prachtig werken! Heleboel veel met stenen en beuken en weg aanstampen met dreunen en plat maken!'

Zo sprekende voegde hij de daad bij het woord met zo veel geweld, dat de ambtenaar niet op verdere uitleg wachtte, doch haastig een goed heenkomen zocht.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5453 Heer Bommel stond voor zijn deur een pijpje te roken. Hoewel hij van hieruit geen direct uitzicht op zijn werknemer had, kon hij toch diens verrichtingen volgen door de langstrekkende stofwolken gade te slaan. Uit deze nevels nu maakte zich een gestalte los, die gejacht naderde.

'Meneer Dorknoper', zei hij verrast. 'Wat is er aan de hand?'

De ambtenaar eerste klasse keek beklemd achterom en trok zijn jas recht.

'U hebt een werknemer, merk ik', sprak hij hijgend. 'Een echte aanpakker. Zo'n fanatieke werker ziet men zelden!'

'Ach ja', gaf heer Ollie toe. 'Het is een kwestie van de juiste leiding. Wanneer men als werkgever een goed voorbeeld geeft, kan men heel wat bereiken!'

'Zonder twijfel', hernam de beambte. 'Maar ik vrees, dat u de benodigde formulieren niet hebt ingediend. Op zo'n manier zou het een janboel worden, meneer Bommel. Dat begrijpt u zeker wel. Ik ben echter bereid een oogje toe te drukken, wanneer u hier, ter plaatse, uw verzuim goedmaakt.'

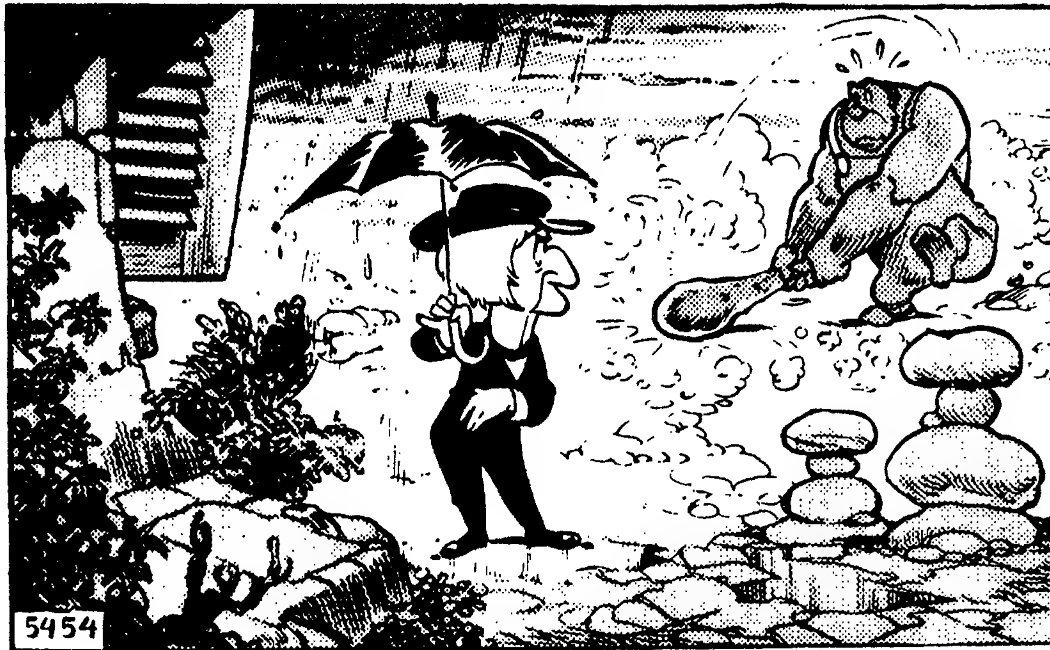
'Als het anders niet is', zei heer Ollie. Hij schroefde zijn vulpen los en begon de papieren in te vullen die de ander hem voorlegde. Deze bezigheid nam heel wat tijd in beslag, maar omdat hij begreep dat het tot zijn plichten als ondernemer hoorde, voerde hij haar opgewekt uit.

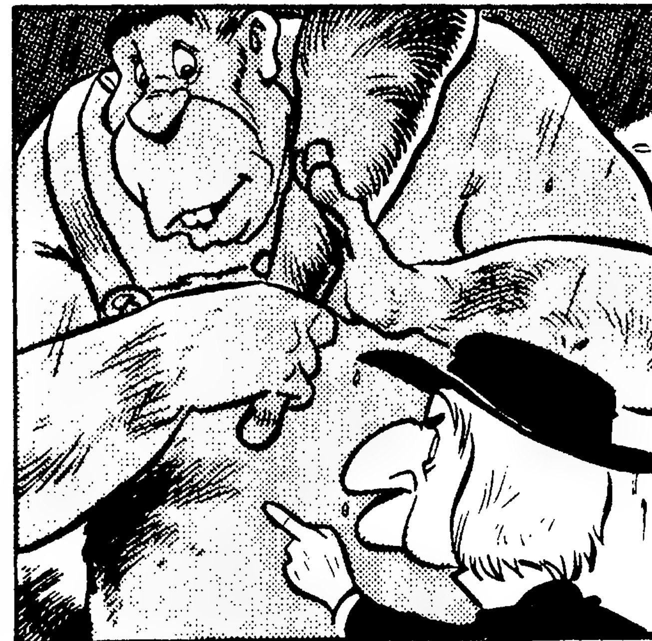
'Ziezo, dat was dat', sprak de ambtenaar, toen hij na een uurtje afscheid nam. 'Houdt u zich voortaan aan de voorschriften, dat voorkomt narigheid. Goedendag!'

Met deze woorden verdween hij om de hoek.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5454 De lucht betrok en er stak een kil windje op dat de stofwolken in oostelijke richting wegvoerde. Plep Labberdaan schonk echter geen aandacht aan het weer. Hij werkte met grote ijver voort en sleepte, beukte en ramde zonder verpozen. Dit trok de aandacht van een voorbijganger, die in de zachtjes vallende regen passeerde. Deze wandelaar, die een zekere faam genoot wegens zijn ernstige levensbeschouwing, hield de pas in en wierp een sombere blik op de arbeider.

'Ja, ja,' zo sprak hij, 'gij zult werken in het zweet van uw aanschijn. Dat is de straf voor uw hovaardij!'

'Huh?' vroeg Plep onthutst. 'Werken niet goed? Niet goed in aanschijn met dreunen en plat maken?'

'Klagen helpt niet', hernam de ander. 'Immer zult gij voortgaan. Als de zon u schroeit, als de storm woedt of als de regen u doorweekt, immer zult gij werken! Geen lichtzinnige scherts, geen muziek of rookgenot mag u afleiden. Werken zult gij!'

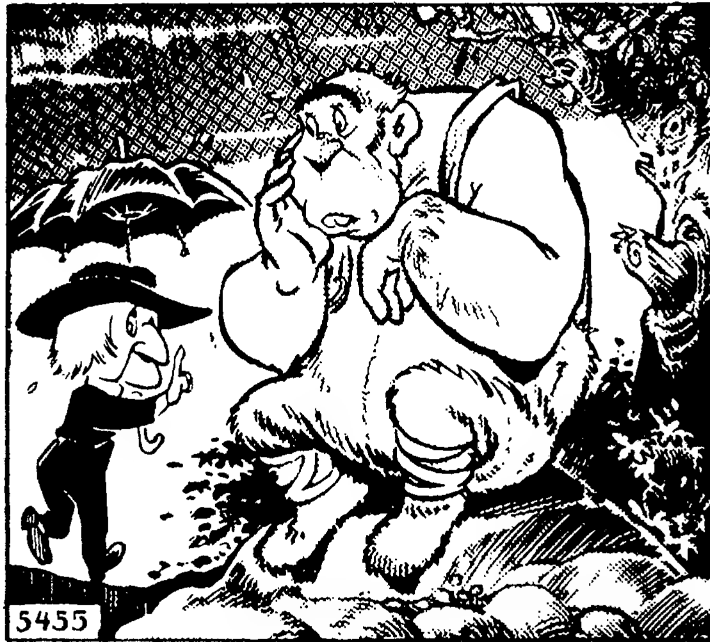
'Werken!' riep de Labberdaan opklarend. 'Plep groot in aanschijn werken. Heleboel veel met stenen en beuken. Werken is machtig mooi!'

De donker geklede heer betrok nu geheel. Hij deed geschokt een pasje achteruit en hief een knokige wijsvinger naar het betrokken zwerk.

'Foei, ongelukkige!' riep hij met schrille stem. 'Wat vermeet ge u, om werken als een genoegen te beschouwen? Wee u! Werken is de boetedoening voor uw winderigheid en hoogmoed, besef dat wel, of het zal u slecht vergaan!'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5455 Na deze vermaning verdween hij over de heuvel en zijn stem stierf weg in de ritselende wind. De regen hield nu op en de zon die door de wolken brak, scheen waterig op de Labberdaan.

'Plep zijn niet winderig', sprak de reus tot zichzelf. 'Houden niet van straf met hoge moed van aanschijn...'

Hij staarde enige tijd peinzend naar de vervallen weg, die zich voor hem uitstrekte. Het was duidelijk, dat hij trachtte de ontvangen berisping te begrijpen, doch toen dit niet lukte, stond hij op en fronste de wenkbrauwen.

'Plep willen toch lekker werken', verklaarde hij met zware stem. 'Machtig sjouwen met stenen en beuken en aanstampen en prachtige weg plat dreunen.'

Zo sprekende vatte hij zijn knuppel en begon opnieuw aan zijn karwei. Het werk deed hem goed, dat was te zien aan zijn gelaat, waarop al spoedig weer een glimlach doorbrak. Zijn slagen namen in hevigheid toe en deden de natuur tot in de verre omstreek sidderen.

Boven dit rumoer werd een vreemd geluid hoorbaar. Het was een klaaglijk geloei, dat langzaam dichterbij kwam en dat werd voortgebracht door een oude autotoeter. Wammes Waggel had het voorwerp op een vuilnisbelt gevonden en nu gebruikte hij het om zich het voortgaan te veraangenamen.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5456 Hij had ontdekt dat hij door hard of zacht te knijpen verschillende tonen aan het instrument kon ontlokken en daar ging hij zo in op, dat het geweld van de Labberdaan hem aanvankelijk ontging. Pas toen hij vlak bij het toneel van de werkzaamheden gekomen was, bleef hij verrast staan, wierp een blik op de zwoegende reus en liet toen de toeter zo luid mogelijk schallen.

De werker staakte zijn arbeid en keek gehinderd om.

'Hallo, zeg', sprak Waggel. 'Wat doe je daar?'

'Werken', gromde de ander. 'Met dreunen en plat maken van winderig aanschijn en hoge moed.'

'Wat enig', hernam Wammes. 'Mag ik ook es? Dan mag jij toeteren. Maar voorzichtig, hoor. Als je te hard knijpt gaat-ie in flarden. Hij lag in de blubber en daardoor is hij een pietsje slap geworden.'

Plep schudde echter het hoofd.

'Nee', zei hij stug. 'Werken is geen straf. Het is lekker. Een steen en nog een steen en dan dreunen en dan nog een steen en dan dreunen!'

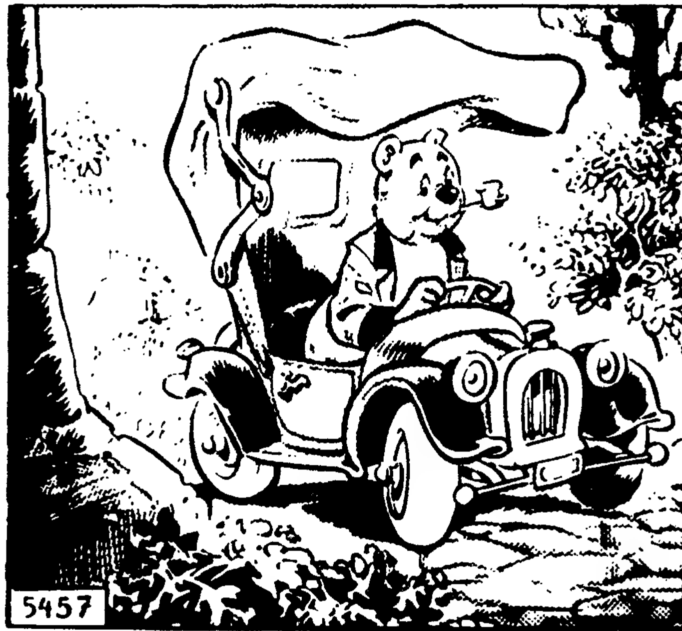
'Is dat alles?' vroeg de toeterspeler, wat teleurgesteld. 'Dat lijkt me niks, hoor. Stampen en dreunen! Wat mal. Dit is toch zeker veel leuker? Nou, dan ga ik maar weer eens verder.'

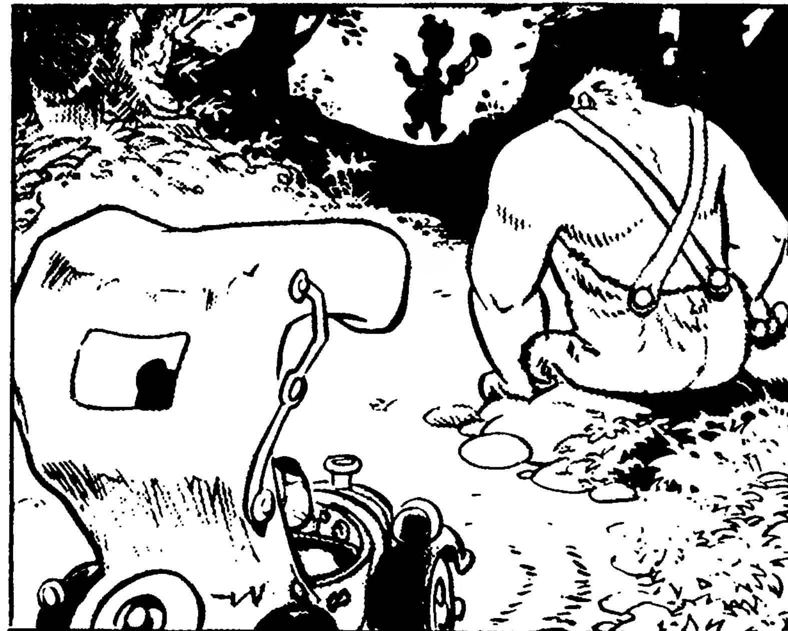
Hij vervolgde zijn wandeling met huppelende tred en het geschal van zijn autohoorn verwijderde zich langzaam, nu eens hard en dan weer zacht. De Labberdaan luisterde er met gemengde gevoelens naar.

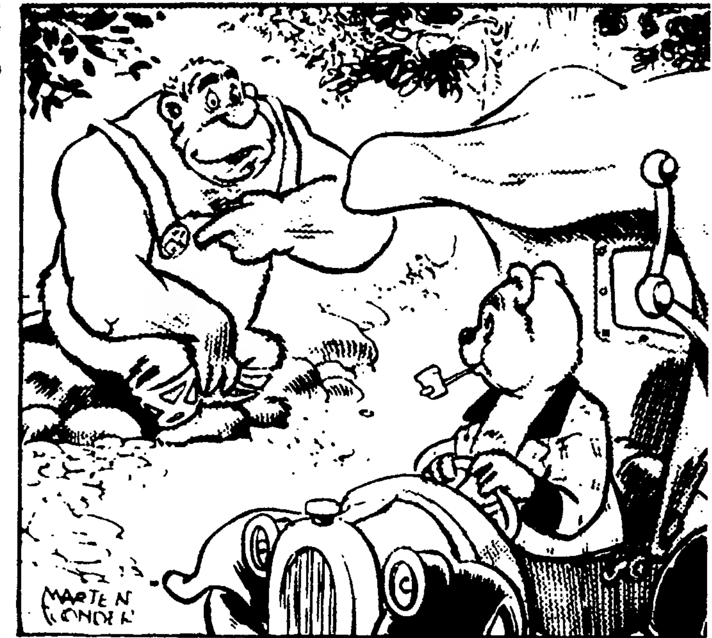
'Werken is prettig', mompelde hij ten slotte. Doch voor het eerst was er een lichte aarzeling in zijn stem.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5457 De Oude Schicht was grondig nagekeken en van een nieuwe linnen kap voorzien, zodat het voertuig de gevolgen van het uitstapje naar de Zwarte Bergen weer geheel te boven was. Omdat het weer na de regenbui was opgeklaard, besloot heer Ollie dan ook een eindje te gaan rijden.

'Ik kan best eens naar de Kleine Club gaan', sprak hij tot zichzelf. 'De boog kan niet altijd gespannen blijven. Het is goed voor een werkgever om zich te ontspannen, bedoel ik. Maar waar is Plep? Waarom werkt hij niet?'

Inderdaad was het vreemd stil in de omgeving, die nog maar kort geleden door stofwolken en gebonk werd verlevendigd.

De Labberdaan zat werkeloos op een hoopje stenen en keek peinzend naar de gestalte van Wammes Waggel, die in de verte tussen de heuvels verdween. Het geloei van de autotoeter drong klagend tot de eenzame luisteraar door, en toen heer Bommel zijn wagen tot stilstand bracht, kon ook hij het horen.

'Wat zit je daar naar die leegloper te kijken?' vroeg hij bevreemd. 'Ik dacht, dat je zo graag wilde werken!'

De aangesprokene schrok op.

'Plep willen werken!' verklaarde hij. 'Groot, machtig werken met bonken en plat maken van aanschijn.'

'Nu dan', hernam heer Ollie. 'Waarom doe je dat dan niet? Vind je het werk soms niet prettig? Of ben je moe? Zeg maar wat eraan scheelt, dan zal ik je helpen met goede raad.'

De Labberdaan schudde echter het hoofd. Hij dacht diep na om zijn gevoelens in een juiste vorm te gieten.

'Plep prettig werken', verklaarde hij ten slotte. 'Niet moe met helpen van raad. Nee. Plep willen alleen ook wel een beetje toeteren.'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5458 De reus was een figuur van weinig woorden. Hij liep weg van zijn werkgever en begon met zo'n ijver stenen aan te slepen, dat heer Ollie begreep dat zijn aanwezigheid niet langer vereist was. Daarom gaf hij gas en reed heen om zich in de Kleine Club wat te gaan ontspannen.

Nauwelijks was de Oude Schicht om een kromming verdwenen of de volgende voorbijganger verscheen van achter een boomgroep in het beeld. Het was Bul Super, die een nuttig lid van de maatschappij geworden was, nadat hij tot inkeer was gekomen.

'Goed zo, jongen', sprak hij schamper. 'Doe jij je best maar, hoor! Sappel jij maar, je baas zal wel pret maken!'

De werker stortte zijn vracht bonkend ter aarde en keek de spreker verbaasd aan.

'Plep maken ook pret', verklaarde hij. 'Mooi prachtig werken!'

'Ja, ja, ik zie het', hernam de ander. 'En wat krijg je daar nou voor?'

Deze vraag bracht de eenvoudige Labberdaan in verwarring. Hij ging tussen zijn plaveisel zitten en trok rimpels.

'Plep krijgen boel veel', zei hij ongerust. 'Lekker eten met klapstukken van de hutsepot en nieuwe pak - en aardige praat van baas. Boel veel!'

Nu barstte de ander in een ruw gelach uit.

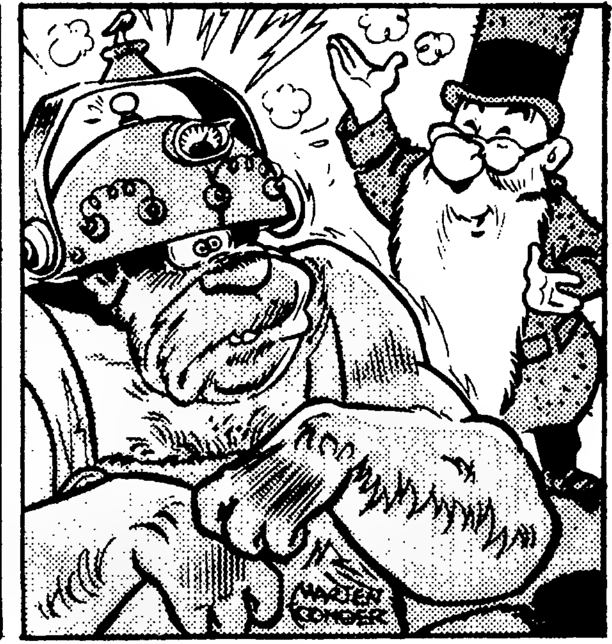
'Wel ja!' riep hij smalend. 'Mooie praatjes van de baas! Wat heb je daar aan? Wat koop je daarvoor? De baas rijdt in een auto en jij werkt je het kniewater. Dat moet je niet nemen, jongen. Dat is uit de tijd. Jij hebt toch zeker ook recht op geld en vrije tijd en een geruite jas? Waarom de baas wel en jij niet? Denk daar maar eens over na!'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5459 Na deze woorden wandelde hij verder, zodat de werknemer opnieuw alleen stond. Hij krabde verward over het vloerkleed, dat hem tot dekking diende, maar tijd om het gesprek te verwerken kreeg hij niet.

Vanuit de stad naderde het driewielig voertuig van professor Prlwytzkofski, dat piepend voor hem stilhield.

'Daar ben ik schoon weder', sprak de geleerde, uitstappend. 'Uw geval is mij niet uit der gedachte geweest en ik heb een gans netter elektrodenkap tesamen gesteld. Zet u rustig neder, dan zullen wij ener proef nemen.'

Terwijl hij sprak, tilde hij voorzichtig een vreemd gevormd hoofddeksel uit het wagentje, dat hij met een lange draad op een stopcontact aansloot.

De Labberdaan volgde deze werkzaamheden met rollende ogen.

'Werken', prevelde hij. 'Plep willen werken.'

'Dat gaat vanzelf over', suste de professor. 'Eén ogenblik. Gans rustig verblijven. Zo ja; grootaardig. Nu plats ik der kap op der kop en swits der stroom aan... Juist! Wellicht geeft dat een denksel in der ongevormde hersenbrij!'

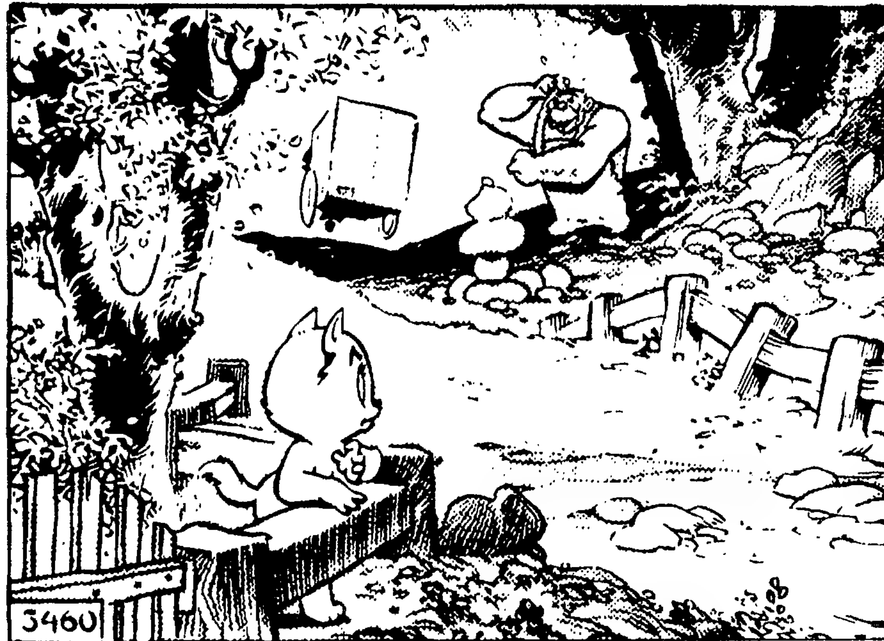
Het eenvoudige gelaat van Plep begon schokkerig te vertrekken en rauwe klanken stegen uit zijn borst. Doch dit duurde slechts even.

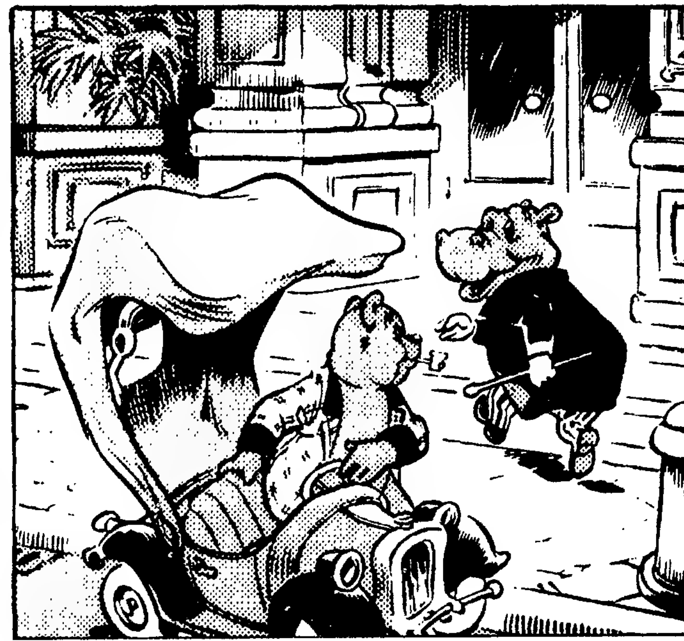
'Baas toeteren in auto!' riep hij opklarend. 'Plep willen ook toeteren in auto!'

'Praw!' sprak de geleerde tevreden. 'Het werkt schoon! Grootaardig! Der wetenschap zal een duchtig mens van u maken!'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5460 Tom Poes had de behandeling van de Labber daan vanuit de verte gevolgd.

'Dat gaat verkeerd', mompelde hij. 'Heer Ollie had die reus beter niet uit zijn bergen kunnen halen.'

'Waarom baas wel en Plep niet?' hoorde hij de werknemer roepen. 'Baas toeteren in auto met ruiten jas van aanschijn — en Plep niet!'

'Gans goed!' sprak professor Prlwytzkofski, in zijn wagen klimmend. 'Wij komen er wel. Binnenkort verschijn ik weder voor der volgende lading.'

Hij schakelde zijn motor in en reed tevreden terug naar de stad.

'Daar heb je het al', vervolgde Tom Poes tot zichzelf. 'Dat wordt ellende! Ik ga heer Ollie waarschuwen; hij moet van hem af zien te komen voordat het te laat is.'

Heer Bommel was zich echter van geen gevaar bewust. Glimlachend had hij zijn auto voor de Kleine Club tot staan gebracht en hij stapte juist uit op het moment dat de burgemeester de stoeptreden beklom.

'Hallo, Bommel', sprak de magistraat. 'Ik hoor, dat je zo'n goede werkkracht hebt aangenomen. 'Zulk werken ziet men zelden', zei de oude Dorknoper tegen me - en die kan het weten!'

'Och ja', zei heer Ollie bescheiden. 'Wanneer men de zaken goed aanpakt... Ik bedoel: men moet het werk goed regelen als werkgever zijnde. Dat is het halve werk, als u begrijpt wat ik bedoel.'

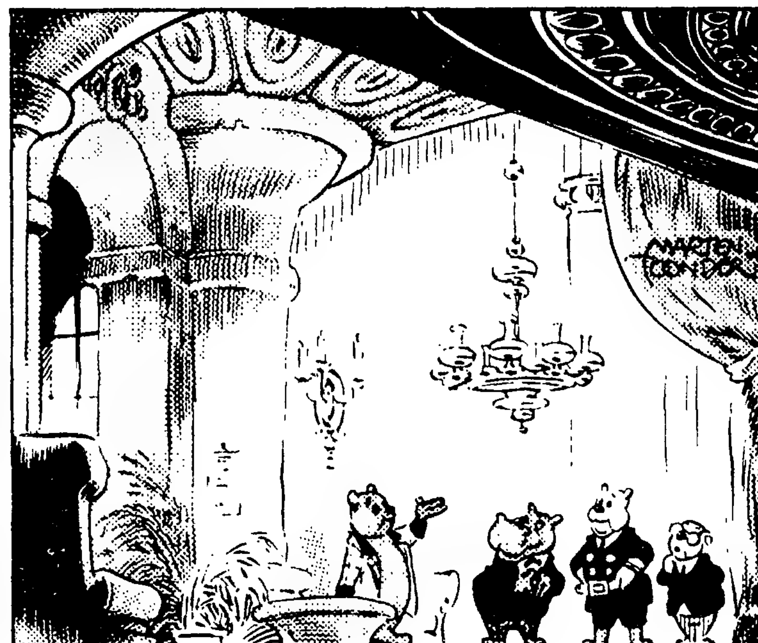
'Mooi zo!' riep de burgemeester uit. 'Jij bent de figuur die de gemeente nodig heeft voor het wegenprobleem!'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5461 Het was op dit uur nog stil in de Kleine Club. Toen heer Ollie en de burgemeester binnentraden, troffen ze er slechts commissaris Bas en de ambtenaar eerste klasse Dorknoper aan.

'Het is het wegennet!' sprak de politiechef met barse stem. 'Achtergebleven, noem ik het. Wat we nodig hebben is aanpak.'

'Voorzichtig!' maande de beambte. 'Er moet rekening gehouden worden met de voorschriften en de overspannen arbeidsmarkt. Rustig overleg en rijp beraad; anders komen we er niet.'

'Zo komen we er ook niet', riep de ander uit. 'Rijstroken moeten we hebben. Hoe krijgen we die zonder aanpak?'

'De commissaris heeft gelijk', zei burgemeester Dickerdack op de achtergrond. 'Maar het is niet zo moeilijk als het lijkt. Hier is de figuur die het voor ons gaat aanpakken! Onze verdienstelijke stadgenoot Bommel!'

Er viel even een stilte.

'Bommel?' herhaalde het hoofd van de politie ongelovig. 'Kan die soms voor goede werkkrachten zorgen?'

'Ja, dat kan ik', zei heer Ollie glimlachend. 'Met een mooi voorbeeld en een vriendelijk woord bereikt men alles, bedoel ik. Laat het rustig aan mij over, als u begrijpt wat ik bedoel.'

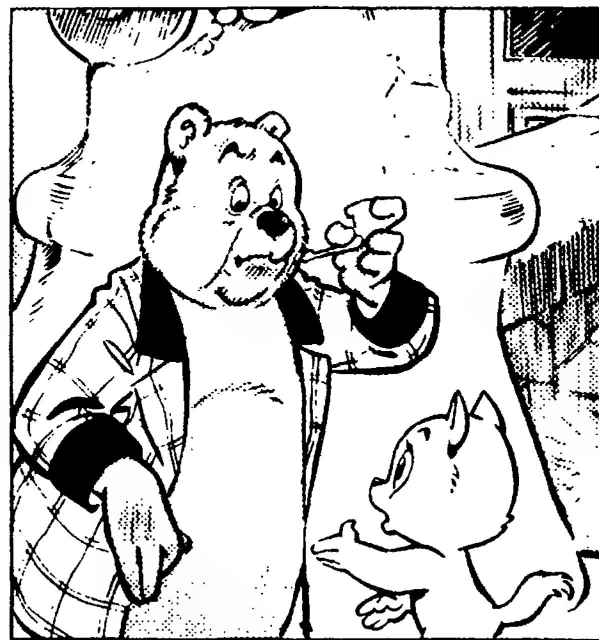
'Onzin!' riep Bulle Bas ongeduldig uit, doch nu nam de heer Dorknoper het woord.

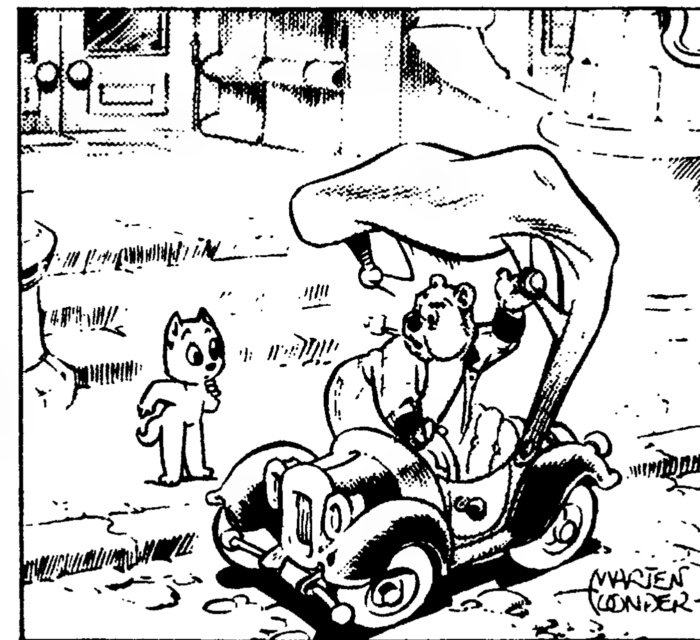
'Het zou kunnen wezen', sprak hij voorzichtig. 'Voor het perceel Bommelstein heb ik een wegwerker bezig gezien. Zulk werken ziet men zelden. En wanneer meneer Bommel zich aan de betreffende voorschriften houdt... Hm, ik weet het niet, maar het zou kunnen wezen!'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5462 Na een tijdje verliet heer Ollie de Kleine Club met een mooi gevoel van binnen.

'Het is toch prettig om een verdienstelijk stadgenoot te zijn', sprak hij tot zichzelf. 'Ach ja, als men maar niet stilzit en flink aanpakt. Er moet gewerkt worden - en niemand heeft zo de slag om met werknemers om te gaan als ik!'

Op dat moment werd hij aangesproken door Tom Poes.

'Gelukkig dat ik u vind!' riep die. 'Ik heb u overal gezocht.'

Heer Bommel bleef staan en keek glimlachend om.

'Als ondernemend heer is men altijd bezig', zei hij onderwijzend. 'Nu eens hier en dan weer daar. Steeds in de weer, als je begrijpt wat ik bedoel. Ik heb nu trouwens geen tijd voor je, jonge vriend. Mijn bezigheden roepen me.'

'U moet zien die Labberdaan kwijt te raken!' vervolgde Tom Poes dringend. 'Dat wordt narigheid. Die reus hoort hier niet!'

Heer Ollie betrok.

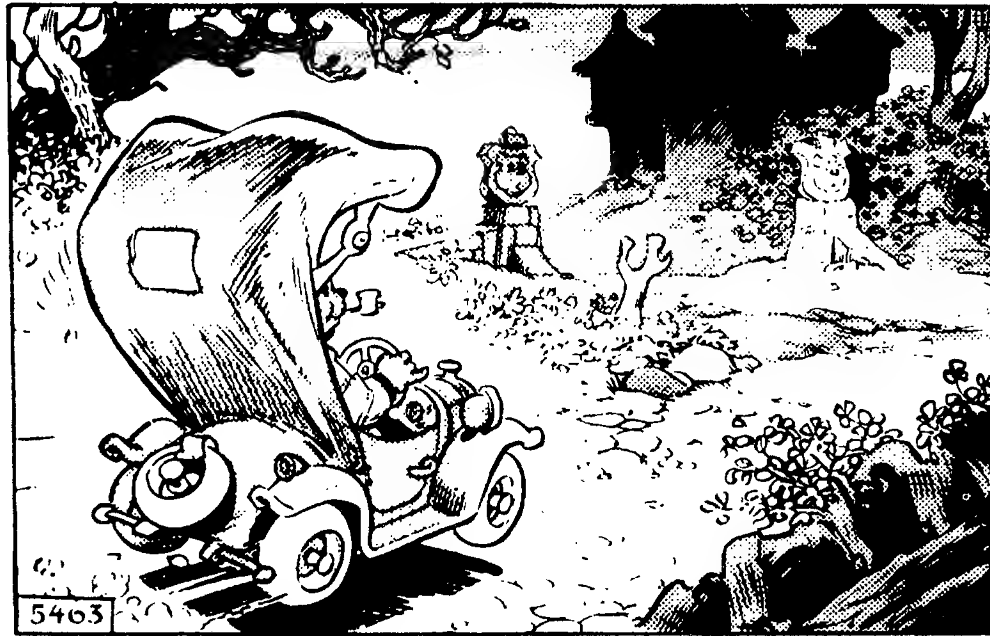
'Wat is dat voor onzin?' vroeg hij. 'Gun je me nu weer niet, dat ik belangrijke bezigheden heb? Daar hef ik een arme tobber uit de modder op; ik geef hem voedsel, dekking en nuttig werk — en jij vertelt me, dat ik hem moet terugstoten in zijn ellende. Mooi is dat! Fraai, hoor!'

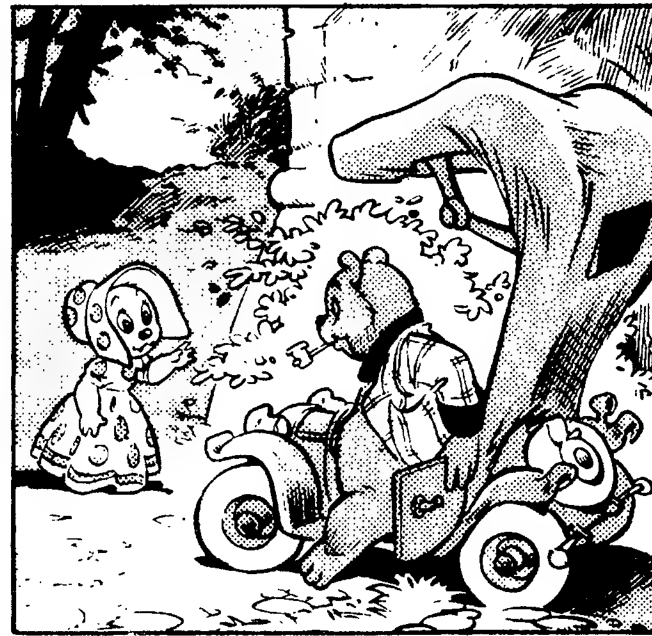
'Hij past hier niet', hield Tom Poes aan. 'Hij is een Labberdaan, die heel anders denkt — en u zult zien...'

'Zwijg!' hernam heer Ollie, terwijl hij naar zijn auto stapte. 'Houd je hier buiten, jonge vriend! Ik heb net op mij genomen om het wegennet van Rommeldam in orde te maken. En dat zal ik doen ook. Met de hulp van Plep zal je eens zien wat een werkgever van mijn stand vermag!'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5463 Heer Bommel liet Tom Poes in Rommeldam staan en reed terug naar huis.

'Dat heb ik hem eens goed gezegd', sprak hij tot zichzelf. 'Altijd denkt hij het beter te weten met zijn waarschuwingen. Het idee! Plep ontslaan! Net nu ik algemeen als werkgever geëerd word, wil hij me weer werkeloos maken. Maar ik luister niet naar hem, hoor. De weg die onder mijn leiding wordt aangelegd, is een mooi stukje werk.'

Zijn gedachten dwaalden af, want omdat hij inmiddels een reeds hersteld stuk rijbaan bereikt had, vergden de hobbels en kuilen het uiterste van zijn rijkunst. Enigszins geschokt bracht hij zijn voertuig ten slotte voor Bommelstein tot stilstand en opende het portier om uit te stappen. Op dat moment verscheen zijn buurvrouw van achter de toren.

'Dag, Ollie', zei ze ernstig. 'Ik heb op je gewacht, want ik zit weer met een moeilijkheid. Wil je me nog eens helpen?'

'Altijd, mevrouw', verzekerde heer Ollie hoffelijk. 'Altijd. Spreek vrijuit. Uw wens is mijn bevel.'

'Mallerd', hernam het vrouwtje. 'Het gaat over Plep. Je weet wel, mijn kostganger.'

'Mijn werknemer', vulde heer Bommel aan. 'Ja, ja. Ik heb hem prettig werk gegeven en het geld voor zijn eten is in orde. Maar ik vraag geen dank.'

'Nu, daar gaat het ook niet om', vervolgde juffrouw Doddel. 'Hij wil zo graag een geruite jas hebben, dat is het! 'Waarom de baas wel en ik niet?' vroeg hij vanmiddag. En nu is hij echt ongelukkig.'

'O', mompelde heer Ollie. 'Is dàt het?' Hij trok reutelend aan zijn gedoofde pijp en fronste de wenkbrauwen.

'Hm', zei hij. 'Zo! Ik sta er wel even van te kijken. Maar ik zal zien wat ik doen kan.'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5464 Heer Bommel zocht in zijn kast een jas uit die niet meer nieuw, maar toch nog goed draagbaar was, en begaf zich daarmee naar het huisje van zijn buurvrouw.

'Dat is mooi van je, Ollie', zei ze blij. 'Jij weet toch overal wat op. Ach, wat zal Plep blij zijn! Hij zit net koffie te drinken. Daar houdt hij zo van, na het eten. Hij is zo'n lekkere smikkelaar, hè?'

Heer Ollie wierp een bekommerde blik op zijn werknemer, die de inhoud van een melkkan in zijn keelgat liet klotsen.

'Ik zie het', gaf hij toe. 'Werken geeft een gezonde eetlust, dat weet ik uit ervaring. En wat nu deze jas betreft...'

Verder kwam hij niet, want de Labberdaan had zich opgericht en griste hem met een brede glimlach het kledingstuk uit de handen.

'Baas ruiten jas, Plep ruiten jas!' riep hij uit en met deze woorden schoot hij met zo'n kracht in het gewaad, dat dit aan alle kanten uit de naden barstte. Door de omvang van zijn armen hadden vooral de mouwen te lijden, zoals heer Ollie met lede ogen zag.

'Het is zonde', mompelde hij. 'Ik placht hem te dragen wanneer ik in de tuin werkte. Niet nieuw, maar toch nog keurig. Dit was te voorzien; een bazenjas past een werknemer niet.'

'Kom, Ollie', zei juffrouw Doddel een beetje streng. 'Dat moet je nu niet zeggen; het klinkt niet aardig en hij werkt tenslotte hard!'

'Waarom baas wel en Plep niet?' vroeg de Labberdaan, terwijl hij een mouw geheel uit de naad scheurde. 'Zitten lekkerder', verklaarde hij. 'Groot prachtig werken, met sjouwen en dreunen in ruiten van aanschijn.'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5465 Toen heer Ollie naar buiten kwam, begon de avond te vallen en een bleke maan verlichtte zijn pad, toen hij zich peinzend huiswaarts begaf.

'Ach ja', prevelde hij. 'Waarom ik wel een geruite jas en Plep niet? 'Er zijn rangen en standen', zei mijn goede vader altijd, maar de tijden zijn veranderd. En tenslotte ben ik een modern werkgever vol frisse ideeën. Waarom zou ik dan zo'n harde werker als Plep misgunnen, dat hij er netjes uitziet?'

Op dat moment merkte hij dat de grond begon te trillen en een beetje gehinderd keek hij om. Het was zijn werknemer, die hem met een domme glimlach en zwaaiend met zijn flarden achterop kwam.

'Wat is er?' vroeg heer Ollie. 'Is het nu nog niet goed?'

'Wil werken!' verklaarde Plep. 'Mooi, prachtig werken van stenen en plat slaan met ruiten. Maneschijn werkt lekker!'

'Dat komt mooi uit', zei heer Bommel ontdooiend. 'Er is heel wat te doen. Ik heb op mij genomen om het wegennet van Rommeldam in orde te maken, wanneer we hier klaar zijn. Doe dus maar goed je best - en nu we het er toch over hebben, maak de weg wat platter. Hij is nog een beetje eh... hobbelig, als je begrijpt wat ik bedoel.'

Deze laatste woorden werden voortgedragen door de nachtwind en bereikten zodoende het oor van Bul Super, die door de duisternis naderde.

'Welja,' mompelde deze, 'uitbuiten en opjagen. Snauwen en grauwen. Maar die tijd is voorbij sinds ik in het bestuur van de werknemersvereniging zit.'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5466 Plep Labberdaan toog met zijn gewone voortvarendheid aan het werk. In het licht van de volle maan kon men hem bezig zien met het aanslepen van stenen, die hij van een naburige heuvel haalde en aan de kant van de weg opstapelde. Naast deze stapel had Bul Super post gevat.

'Doe je overwerk, jongen?' vroeg die met een scheve glimlach. 'Wat verdien je daarmee, als ik vragen mag?'

Plep wierp de rotsblokken naast de andere, zodat de bodem golfde.

'Plep willen werken!' verklaarde hij. 'Werken in maneschijn is prettig.'

'Ja, dat zal wel!' riep Super honend uit. 'Reuze prettig! Sappelen terwijl je baas slaapt. Wat krijg je daar nu voor?'

'Jas!' zei de Labberdaan. 'Hebben van baas gehad. Baas jas van ruiten en Plep jas van ruiten met werken en plat slaan van weg.'

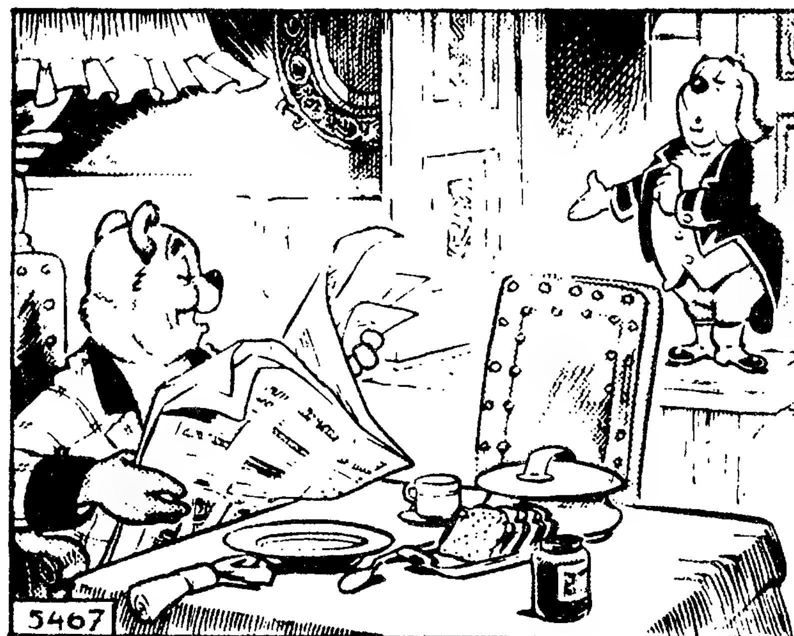
Na deze woorden beklom hij opnieuw de heuvel om de volgende lading stenen te gaan halen.

Bul Super keek met een schamper lachje naar de flarden die hem in de nachtwind nawoeien en wees ernaar.

'Een jas!' riep hij uit. 'Bedoel je die poetsdoek, die de bolle uit zijn vuilnisbak heeft gehaald? Laat je niet uitlachen, jongen. Je wordt uitgebuit! Geld moet je hebben. Waarom heeft je baas geld en jij niet? Werk jij je soms niet de spitkrampen terwijl hij snurkt? Maar dat gaat anders worden. Laat dat maar aan de Super-werknemersvereniging over!'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5467 Heer Bommel las de volgende morgen bij zijn ochtendpap met welgevallen de krant. Er stond een aardig stukje in over de verdienstelijke stadgenoot O.B. Bommel — en zoiets is prettig om te lezen wanneer men het zelf is.

'Er komt een einde aan onze wegen-ellende', las hij prevelend. 'Met zijn bekende voortvarendheid zal...'

'Excuseer, heer Olivier', sprak Joost in de deuropening. 'Daar is iemand om u te spreken, met uw welnemen.'

'O ja?' vroeg heer Bommel afwezig. 'Moet je eens luisteren. 'Met zijn bekende voortvarendheid zal de heer Bommel' — dat ben ik — 'de wegen van Rommeldam plaveien. Het is wel zeker, dat de zaak nu in goede handen is, want de heer B., die vooral als een uitstekend werkgever bekend staat, beschikt over...' Luister je, Joost?'

Helaas, de trouwe knecht had zich teruggetrokken en in zijn plaats trad Bul Super zonder groeten binnen.

'Wat betekent dit?' vroeg heer Ollie betrekkend.

'Dit', verklaarde Super, 'betekent dat het zo niet langer gaat, vader! We zullen jou eens leren om de wegen te plaveien op de ruggen van de arbeiders.'

'Op de ruggen?!' herhaalde heer Bommel geschokt. 'Het idee! Stenen aanslepen en netjes platslaan; dat is de manier waarop men te werk gaat. Ik heb trouwens geen baantje voor je, hoor. Ik werk met Plep Labberdaan!'

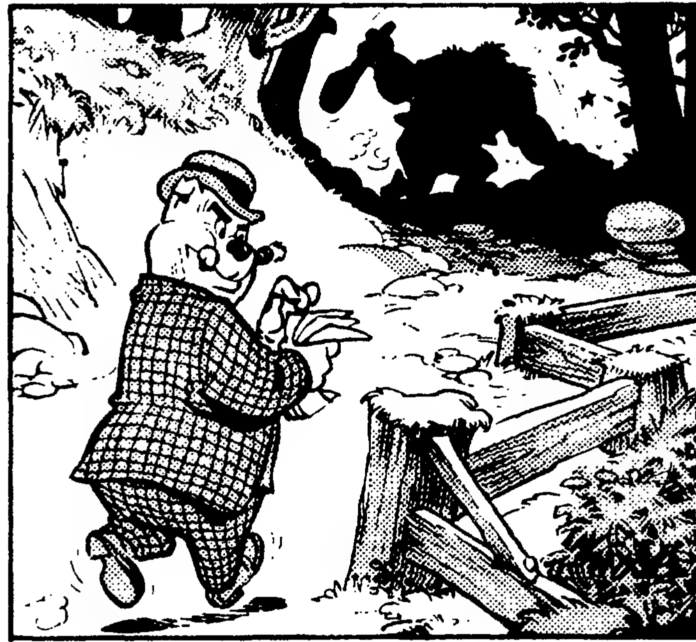
'Juist!' hernam de ander. Hij vatte een vorkje en drilde dat onder de neus van de ontstemde ondernemer.

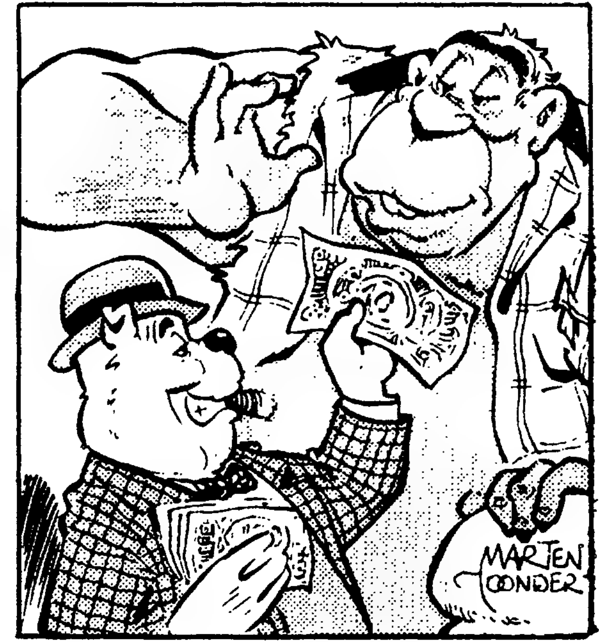
'Juist!' sprak hij. 'Daar wilde ik je hebben! Als secretaris van de Super-werknemersvereniging kom ik op voor de rechten van Labberdaan. We gaan zijn loon eens regelen!'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5468 Geruime tijd later verliet Super het pand met een bundeltje bankbiljetten in de hand.

'Moet dat nu zo?' vroeg heer Bommel, die hem ingezakt uitliet. 'Dit was helemaal de bedoeling niet! Het werk van Plep is zuiver liefdadigheid. Hij wilde zo graag werken, bedoel ik. En om hem een plezier te doen heb ik wat verzonnen met die verzakte weg hier. Geld speelde geen rol; het was allemaal voor een goed doel, als u begrijpt wat ik bedoel...'

'Ja, ja', riep Super met een rauwe lach. 'Slapend rijk worden ten koste van de werkers! Het is maar goed, dat ik er ben om voor hun belangen te waken. Houd je aan onze regeling, of je krijgt last met me, vader!'

'Scheer je weg!' stamelde heer Ollie, trillend van drift. 'Ik ben je vader niet!'

De ander luisterde echter al niet meer. Hij telde nauwgezet de ontvangen bankbiljetten en naderde zo doende al spoedig de nog steeds bezige Labberdaan.

'Zo jongen, dat is geregeld!' riep Super uit. 'Er breken betere tijden voor je aan.'

'Werken?' vroeg Plep hoopvol. 'Meer groot stapelen van stenen en huisje maken?'

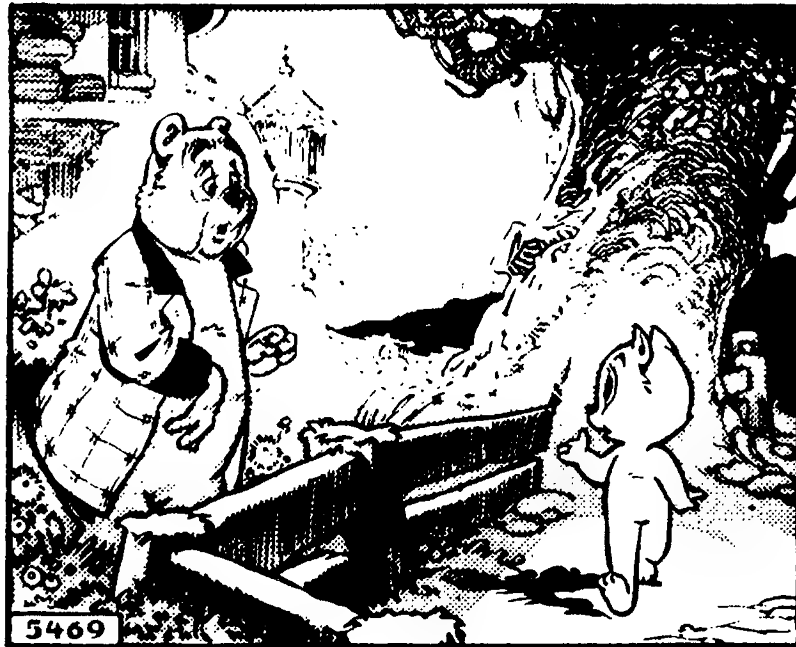
'Onzin', hernam de secretaris van de werknemersvereniging. 'Wie praat er nu over werken? Nee, ik heb je koffieuurtje en je vrije dagen geregeld - en je loon is ook voor elkaar. Kijk, ik houd een paar florijnen in voor de vereniging en wat centen voor de stakingskas en dan is dit voor jou.'

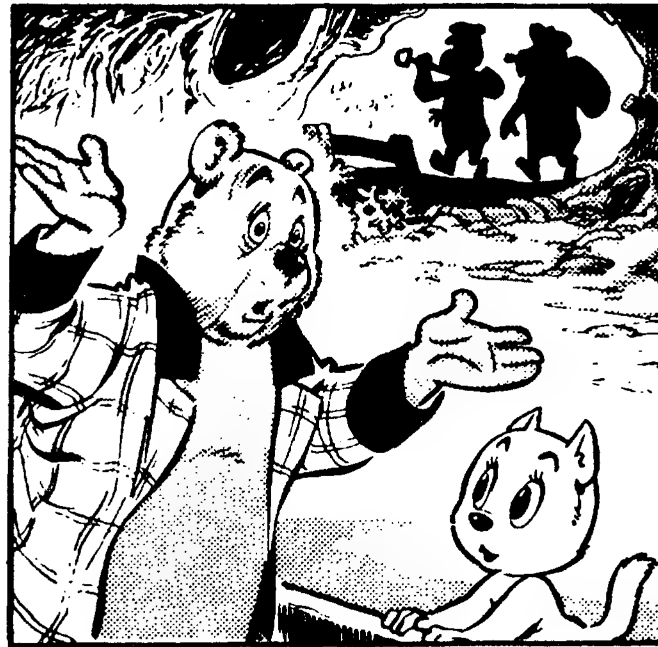
Zo sprekende gaf hij één van de biljetten aan Plep en stak de rest in zijn zak.

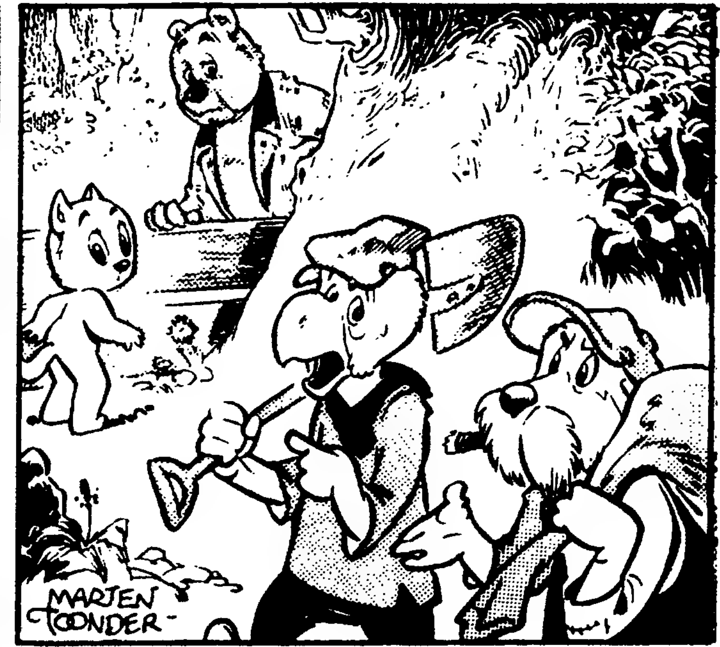
'Zo gaat dat', besloot hij. 'Waarom zou de baas wel geld hebben en jij niet?'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5469 Tom Poes, die in de loop van de morgen Bommelstein passeerde, zag heer Bommel ingezakt aan het hek staan. Alle levenslust was uit de trekken van de ondernemer geweken en hij staarde dof naar de hobbelweg die langs zijn pand voerde.

'Ik heb het u wel gezegd', zei Tom Poes. 'U had die reus niet moeten aannemen. Die hoort hier niet.'

'Wel ja', prevelde heer Ollie. 'Toe maar; het kan er nog wel bij. Ik probeer een achtergebleven werker nuttige arbeid te geven. Ik sloof mij uit, zonder aan mij zelf te denken - en wat is de dank?'

Hij zuchtte diep en vervolgde met verheffing van stem: 'Ik word behandeld als een slechterik. Lompe figuren vervoegen zich bij mijn ochtendpap en verwijten mij dat ik mij misdraag, als je begrijpt wat ik bedoel.'

'Ik verwijt u niets', zei Tom Poes haastig. 'Ik wilde alleen maar zeggen...'

'Het geeft niet wat je wilt zeggen', hernam heer Bommel bitter. 'Het kan er nog wel bij. Toe maar, hoor!'

Hij zocht steun op zijn hekje en staarde berustend voor zich uit.

Tom Poes begreep dat hij beter kon zwijgen, doch nu werd de stilte verbroken door enkele landlieden die, op weg naar hun bezigheden, een schampere blik in de tuin wierpen.

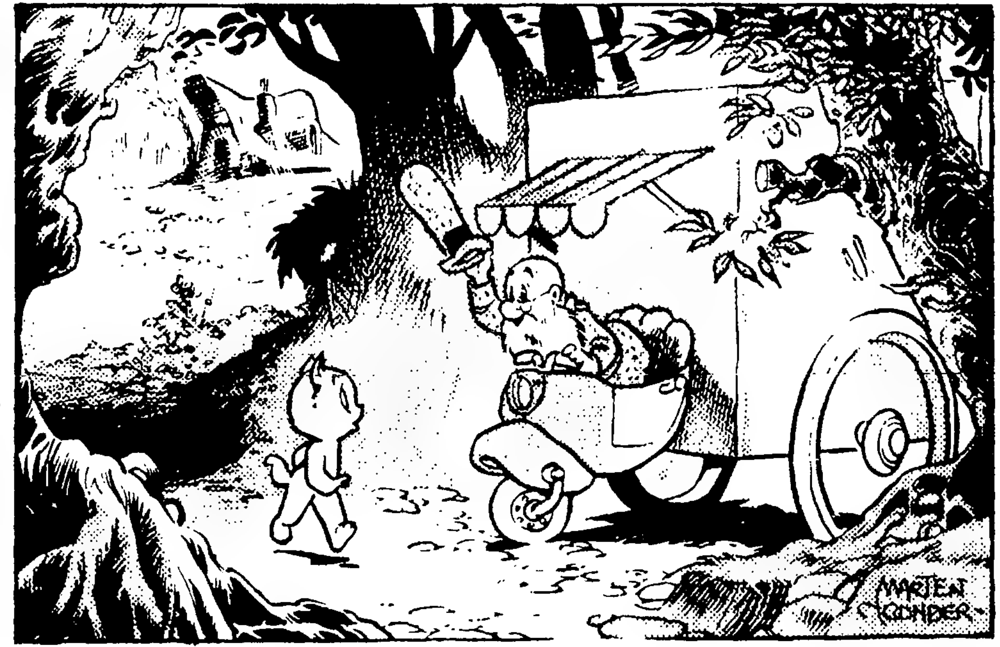
'Ja, ja', sprak een van hen duidelijk hoorbaar. 'Sommige lui werken en zwoegen voor een grijpstuiver en andere kijken ernaar in hun prieeltje.'

'Hoor je wat ik bedoel?' vroeg heer Ollie smartelijk. 'Het knakt mij, jonge vriend!'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5470 Tom Poes nam afscheid, want hij begreep dat heer Ollie niet met woorden geholpen kon worden. Even later kon men hem voor juffrouw Doddels huisje aantreffen, waar de koffie net naar buiten werd gedragen.

'Hoe gaat het met uw kostganger?' vroeg hij. 'Heer Bommel maakt zich zorgen over hem.'

'O, dat hoeft niet, hoor!' zei het vrouwtje. 'Plep is een lieve jongen. Als hij maar werken kan, is hij al tevreden. Maar weet je, hij wil zo graag een auto hebben met een toeter. Hij is dol op toeters. Muzikaal, hè?'

'Hm', zei Tom Poes.

'Het is toch niet te veel gevraagd', hernam de buurvrouw. 'Hij werkt tenslotte hard. En waarom de baas wel en hij niet? Dat zei meneer Super ook al toen hij vanmorgen hier was. 'Plep verdient niet genoeg', zei hij - en hij gaat er iets aan doen.'

'Zo', mompelde Tom Poes. 'Ik dacht anders, dat heer Bommel...'

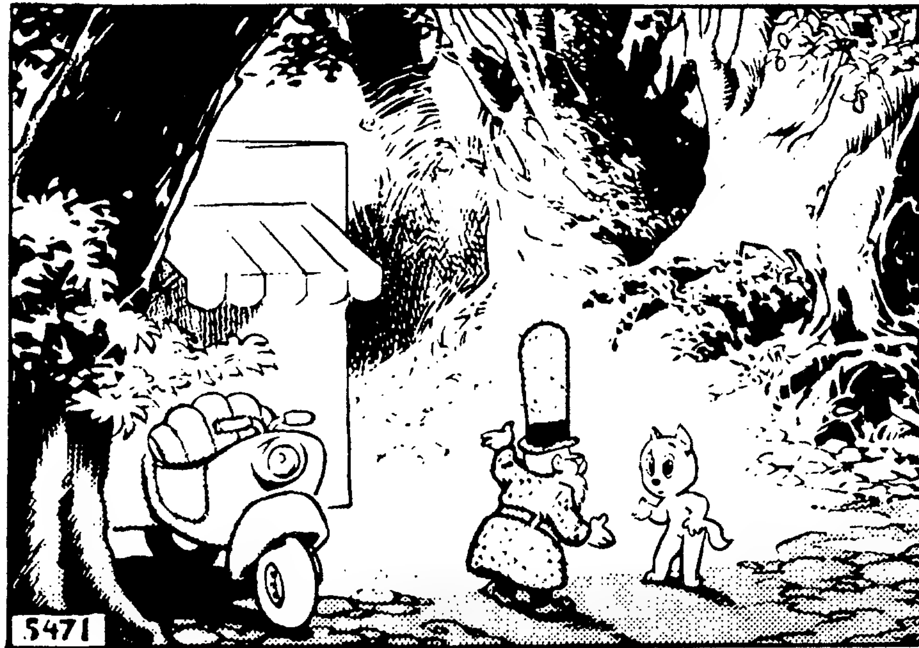
'Ollie', riep het vrouwtje uit. 'Die weet er vast wel iets op; ik ga het hem vragen. Plep is helemaal lusteloos, zie je? Wil je wel geloven, dat hij vandaag voor het eerst geen zin in werken had?'

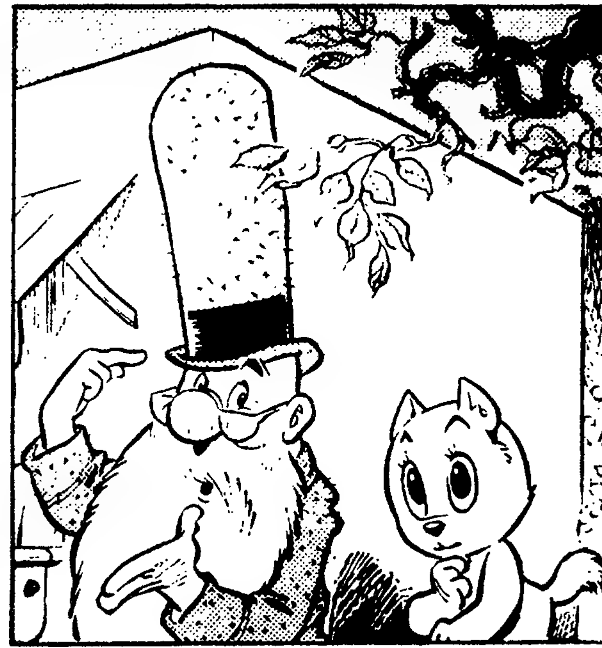
Dit gaf Tom Poes te denken en zorgelijk hervatte hij zijn wandeling. De weg lag stil voor hem, nergens was een stofwolk te bekennen en ook klonk er geen geklop en gedreun.

'Waar is der Labberdahn?' vroeg professor Prlwytzkofski, die bij een zijweg uit zijn voertuigje hing. 'Ik heb vergevens getracht ene spoor van hem te vinden.'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5471 ‘Ik wil zijne behandeling voortzetten’, zei de hoogleraar. ‘Heden had ik hem wederom elektronisch impulseren gewild!’

‘O’, zei Tom Poes. ‘Waarom eigenlijk?’

‘Waarom?’ herhaalde de geleerde verbaasd. ‘Om te kijken wat er in der kop steekt, natuurlijk! Der Pleb is een schoon gewassen knaap met gezonde moeskels. Het is toch ene schade dat zijn denkleven teruggebleven is!’

‘Ik weet het niet’, mompelde Tom Poes. ‘Hij wil alleen maar graag werken.’

‘Daar heb ik u!’ hernam de professor. ‘Het is de taak des wetenschaps om de wereld vooruit te brengen. En misschien kan ik hem een ordentelijker mens maken door het jagen van elektrische prikkels door zijn verhoornde hersenschors. Soms geeft dat wonderbare uitkomsten! Waar steekt hij?’

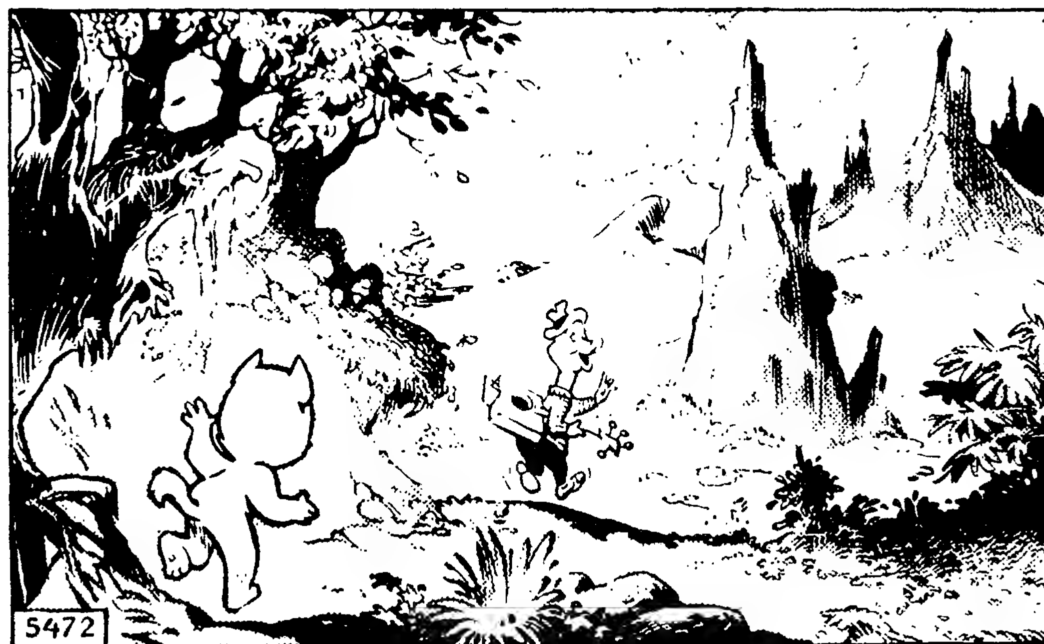
‘Ik weet het niet, hoor’, zei Tom Poes. ‘Hij zal hier wel ergens in de buurt zitten. Maar ik weet niet of die behandeling van u hem gelukkiger zal maken. Vandaag had hij voor het eerst niet zo’n zin in werken!’

‘Praw!’ riep de geleerde uit. ‘Ziet u? Dat is reeds der werking van de eerste behandeling! En wanneer ik gans rustig voortga met die impulsen zult u verbaasd zijn. Der Pleb wordt een grootaardiger kerel!’

‘Hm’, zei Tom Poes. Hij draaide zich om en liep bedrukt verder.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5472 'Dat gaat zo niet langer', sprak hij tot zichzelf. 'Iedereen bemoeit zich met Plep. Elektrische stroom door zijn schedel en praatjes van allerlei lieden aan zijn oren. Dat wordt alleen maar narigheid — en heer Ollie blijft met de brokken zitten. Die reus hoort hier niet. Hij moet terug naar het land waar hij vandaan komt.'

Zo denkende sloeg hij de weg naar de Zwarte Bergen in en tegen het vallen van de avond kreeg hij de eerste pieken in het zicht. Er hing een doodse stilte over het landschap en daarin klonk een ijl pingelend geluid, dat langzaam naderbij kwam.

Het was Wammes Waggel, die over een zijweg naderde en onder het gaan op de bedrading van een vertimmerd kistje tokkelde.

'Tom Poes!' riep de musicus verrast, toen hij de ander gewaar werd. 'Ga je ook die kant uit? Dan kunnen we samen lopen; dat is gezellig voor je. Moet je zien! Een gitaar. Zelf gemaakt.'

'Heel mooi', zei Tom Poes. 'Maar waar ga je naar toe met dat ding?'

'Naar boven', verklaarde Wammes. 'Daar wonen een paar leuke lui die van muziek houden. Ga mee, zeg. Kan je lol hebben!'

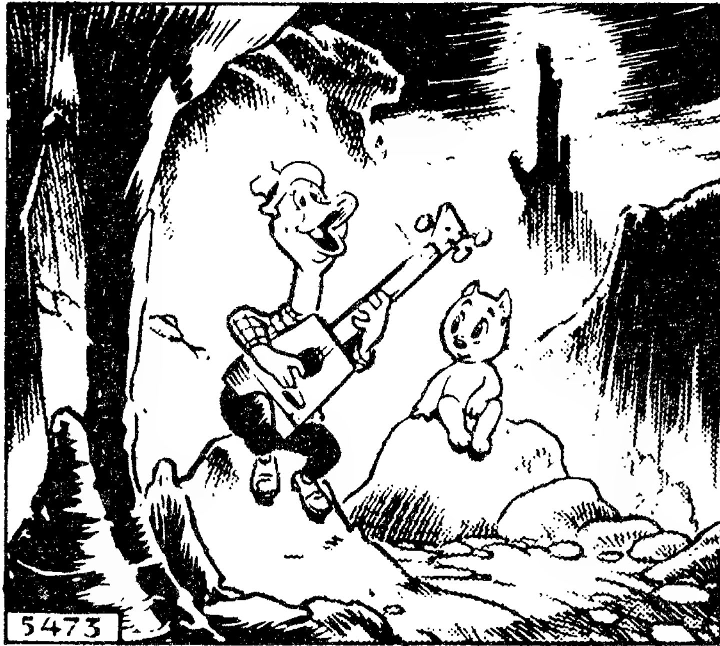
'Zou het?' vroeg Tom Poes, een bevreemde blik op de droefgeestige omgeving werpend. Hij vroeg zich af, wat voor leuke lui de muzikant op het oog had, doch deze gaf weinig uitleg.

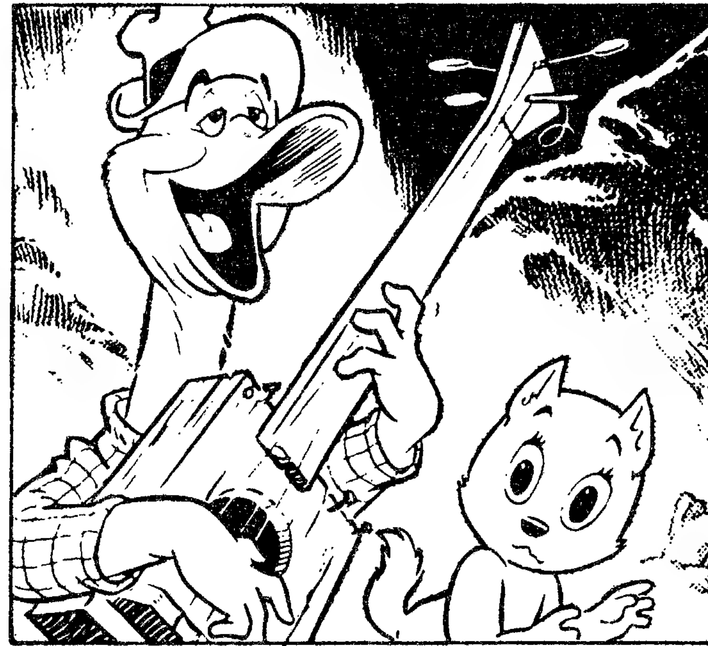
'Kijk', sprak hij. 'Zie je dit gat? Als je daar op slaat krijg je een lekkere biet. En dan maar zingen, hè? Van je oempa, oempa, falderee, je weet wel.'

Zo sprekende voegde hij de daad bij het woord, zodat zang en snarenspel tussen de rotsen weergalmden.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5473 Zingend en spelend beklom Wammes Waggel de bergen en Tom Poes volgde hem. De muzikant ging zó in zijn kunst op, dat er van een gesprek weinig kwam; pas tegen middernacht verpoosde hij een ogenblik om zijn kistje te stemmen.

'We kunnen hier evengoed blijven zitten', sprak Wammes. 'De ene steen of de andere maakt niet veel verschil, wat jij?'

'Het ligt eraan waar je naar toe wilt', zei Tom Poes. 'Waar wonen die leuke lui waar je het over had?'

'Hier ergens', verklaarde de ander vaag. 'Weet ik veel? Ze komen vanzelf als ze muziek horen. En het galmt hier lekker, hè? Vind je het geen mooie gitaar? Hij zou eigenlijk elektriek moeten zijn, dat geeft meer geluid. Kan je het zingen niet zo horen...'

'Ja, ja,' zei Tom Poes, 'dat lijkt me een goed idee. Maar er woont hier niemand, zover ik weet. Alleen de Labberdanen en dat is een ruw volkje. Ik had ze willen spreken...'

'Een elektrieke gitaar', hernam de musicus dromerig. 'Dat is uit de kunst, hoor. Vooral met die galm hier. Moet je horen, zeg!'

Hij sperde de mond wijd open en terwijl hij op forse wijze in de snaren greep, zette hij een eenvoudig lied in.

Reeds na de eerste maten begon de steen waarop Tom Poes zat te trillen, zodat hij geschrokken op de grond sprong. Nu keek hij recht in het gelaat van een Labberdaan, die vanuit de kloof omhooggeklommen was om beter van de muziek te kunnen genieten. Hij was trouwens niet alleen. Van alle kanten schommelden er zware figuren nader; het was duidelijk, dat dit de leuke lui van Wammes Waggel moesten zijn.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5474 Tom Poes besloot van de gelegenheid gebruik te maken en hij daalde snel af naar de plaats waar enige Labberdanen van de muziek genoten.

'Een ogenblikje!' riep hij boven het gitaarspel uit. 'Ik wil jullie even spreken!'

'Huh?' gromde de dichtstbijzijnde luisteraar. 'Wat wil?'

'Over Plep!' vervolgde Tom Poes. 'Je weet wel. Jullie moeten hem terughalen! Hij hoort niet in Rommeldam. Hij hoort hier!'

De reus sperde de mond open en stiet een bittere lach uit.

'Plep?' riep hij uit. 'Die horen ook niet hier. Kan niet mooi, geweldig werken. Alleen maar dreunen en plat slaan.'

'Jullie werken nu toch ook niet?' vroeg Tom Poes.

Deze vraag viel niet in goede aarde, en hier en daar duidde een gegrom erop, dat het gesprek storend werkte. De Labberdaan maakte dan ook korte metten.

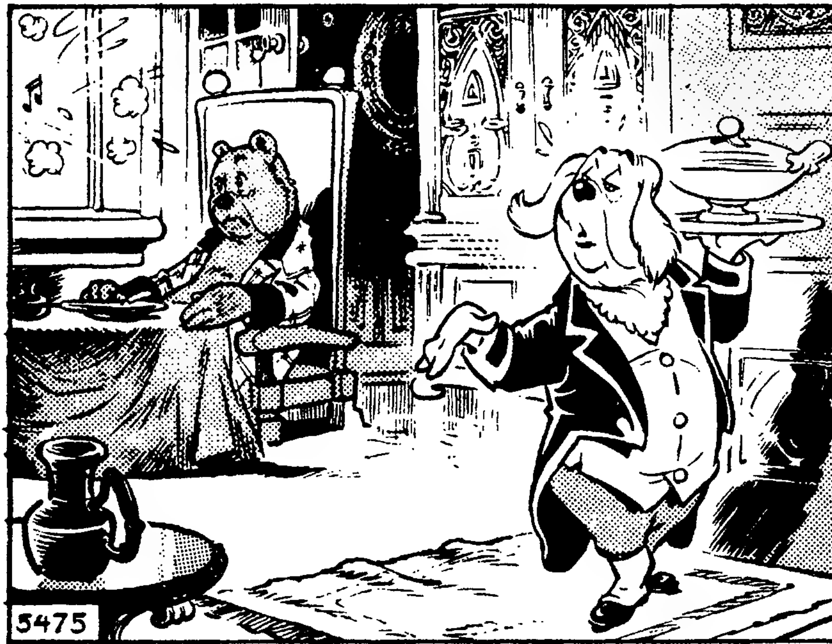
'Mooi muziek is goed voor groot werken', sprak hij, terwijl hij Tom Poes achter zich neerzette. 'Luisteren naar oempa oempa falderee en dan sjouwen en stapelen van huisje maken. Niet praten en roepen. Weg gaan, jij!'

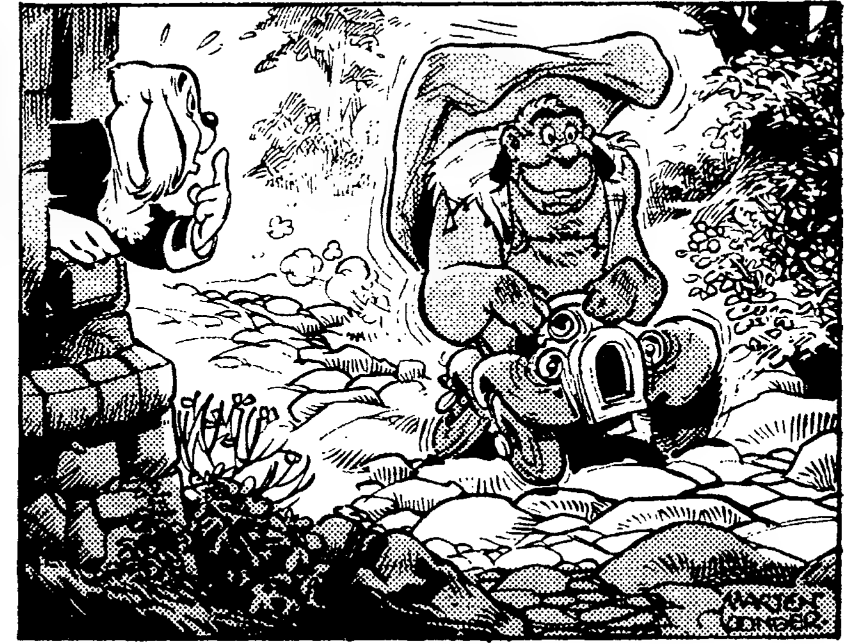
Hij verduidelijkte zijn woorden met een speels klapje, dat Tom Poes tussen de achterliggende rotsblokken deed belanden. Een ogenblikje bleef hij besluiteloos staan, doch toen haalde hij de schouders op en begon aan de terugtocht. De zang van Wammes stierf langzaam weg en toen lag het gebergte weer zwart en stil om hem heen.

'Dat is dus mislukt', prevelde Tom Poes, terwijl hij moedeloos op een steen ging zitten. 'De Labberdanen zijn muzikaal; Plep houdt van toeteren en deze hier van een gitaar. Dat heb ik ontdekt, maar wat heb ik eraan?'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5475 Toen Joost de volgende morgen de ontbijtboel wilde afruimen, zag hij dat heer Ollie lusteloos achter zijn bord zat.

'Het is zonde, als u mij toestaat', sprak de trouwe bediende. 'De havermout is geheel afgekoeld en ingedikt. Wenst u niet te eten, heer Olivier?'

'Ik heb andere dingen aan mijn hoofd', prevelde heer Bommel. 'Ik zit vol gedachten. Vannacht heb ik geen oog dichtgedaan en daardoor is de eetlust mij vergaan!'

'Zeer betreurenswaardig', zei de knecht deelnemend. Hij plaatste de schaal op het blad en wendde zijn schreden naar de deur. Op de drempel bleef hij echter getroffen staan.

'Ik hoor, met uw welnemen, de claxon van de Oude Schicht!' verklaarde hij.

'Ja', zei heer Ollie dof. 'Die heb ik aan de Labberdaan gegeven om ermee naar zijn werk te rijden. Waarom ik wel een auto en Plep niet? Dat vroeg mevrouw Doddel gisteravond — en Super, die ook nog even langs kwam, was het met haar eens. Wat moest ik toen, als heer zijnde? Waar sta ik, als je begrijpt wat ik bedoel?'

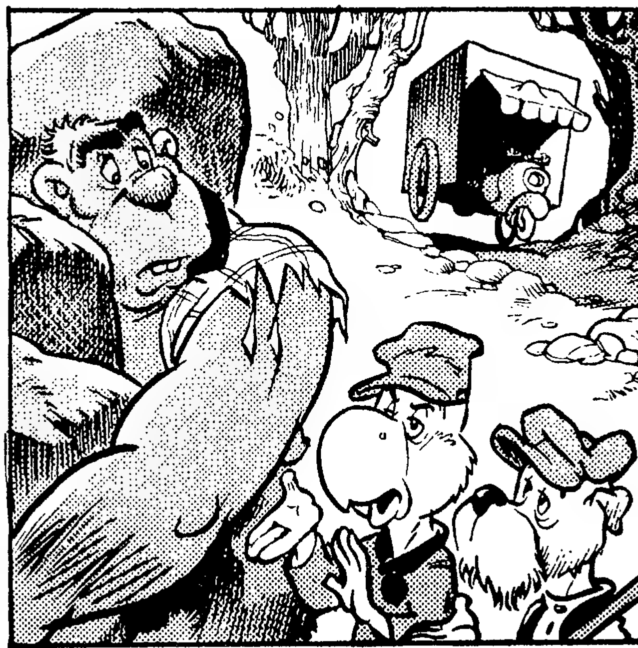
'Ik weet het niet, heer Olivier', hernam Joost, het dienblad neerzettend. 'Ik persoonlijk sta wel even te kijken, met uw goedvinden. U schertst toch, hoop ik?'

Hij liep ongerust op het raam toe en stak zijn hoofd naar buiten. Daar hotste juist de werknemer Labberdaan met een loeiende toeter over de pas geplaveide weg voorbij. De gelukkige glimlach die zijn trekken sierde, verried dat hij zijn werklust weer hervonden had.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5476 Plep reed opgewekt naar zijn werk en parkeerde zijn voertuig aan de wegkant om er bij het plaveien geen last van te hebben. Daarop begon hij opgewekt stenen en rotsblokken van de heuvel naar beneden te dragen, zodat de omtrek al spoedig weer onder zijn arbeid trilde.

'Moet je dat zien!' sprak een van de landbouwers, die passeerden.

'Afbeulen noem ik dat', gaf de ander toe. 'Die sukkel werkt vast op stukloon!'

'Wedden, dat hij niet eens vakantietoeslag krijgt?' hernam de eerste en de tweede verklaarde op sombere toon: 'Ik heb hem zelfs op zaterdag zien sappelen!'

'Ach ja', zei zijn metgezel schamper. 'Sommige lui hangen de hele dag in hun kasteel rond — en andere sloven in regen en wind in de buitenlucht.'

De wegwerker ving hun woorden op.

'Plep sloven niet', verklaarde hij getroffen. 'Plep werken prachtig met ruiten en toeter van aanschijn! Knap sjouwen en dreunen van plat slaan...'

Zijn stem klonk echter wat onzeker en toen de boeren schouderophalend verder gingen, wierp hij zijn vracht bonkend ter aarde en ging er peinzend op leunen. In die houding werd hij aangetroffen door professor Prlwytzkofski, toen deze even later voorreed in zijn driewieler.

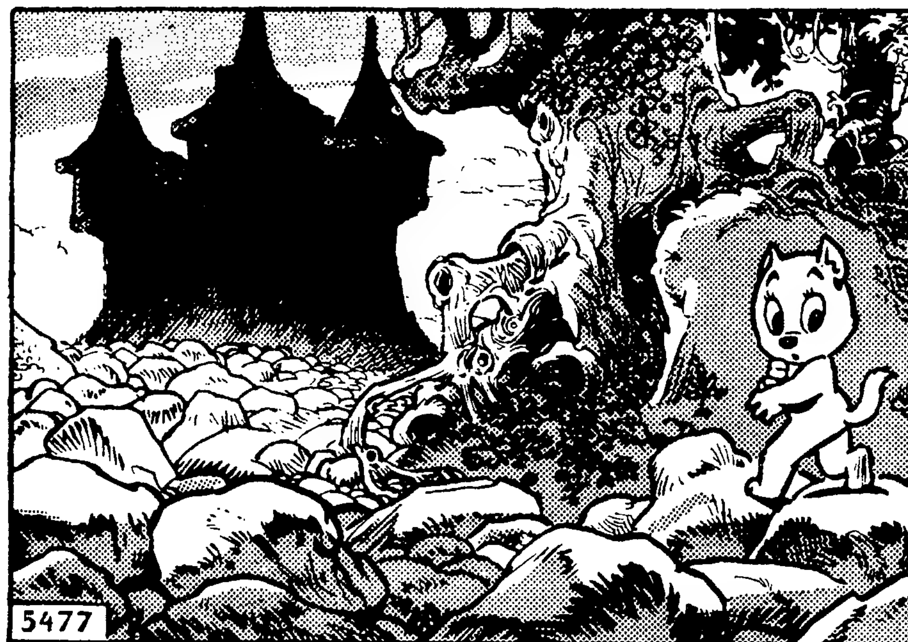
'Praw!' sprak de geleerde. 'Wat is loos?'

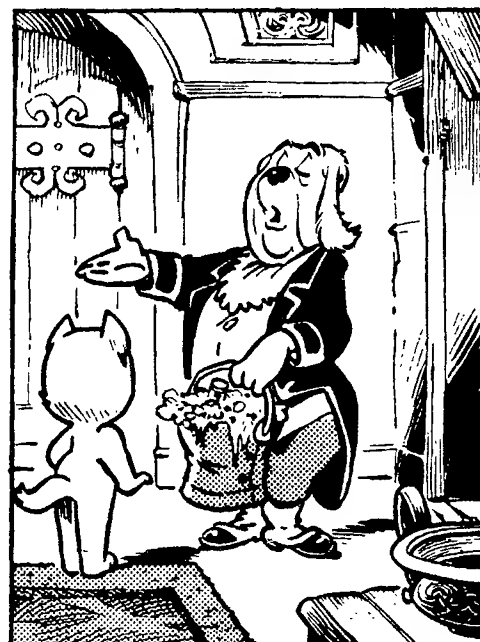
'Baas ruiten, Plep ruiten', mompelde de ander. 'Baas rijden van toeter, Plep rijden van toeter; baas hangen in kasteel, Plep sloven met dreunen en plat slaan...'

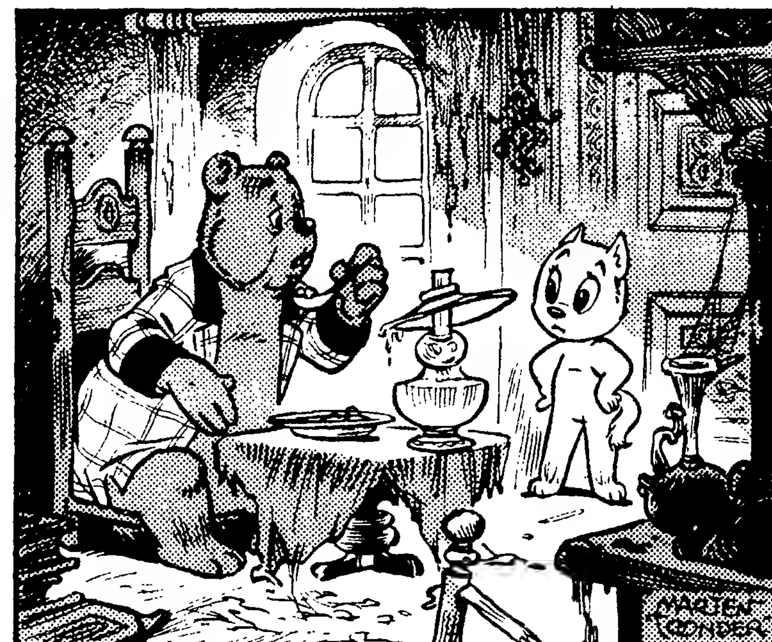
'Kijk aan!' riep de geleerde opgewekt uit. 'We gaan der goede kant op! Nog enige impulsen in der schors en u zijt een volwaardiger, aanstandiger mens!'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5477 Geruime tijd later naderde Tom Poes slot Bommelstein over de weg die Plep Labberdaan had aangelegd. Geweldige keien dwongen hem hier en daar tot beklimming, doch er waren nergens modderpoelen meer te bespeuren. Het was duidelijk, dat het werk gereed was.

'Wat een troep', zei Tom Poes hijgend, toen de bediende Joost hem opendeed. 'Waar is heer Bommel?'

'Heer Olivier toeft in de zijkamer, met uw welnemen', verklaarde de trouwe knecht. 'U kunt hem wel vinden, hoop ik. Verschoon mij, ik ben bezig. De heer Labberdaan gaat juist aan tafel.'

Zo sprekende gebaarde hij misprijzend naar de emmer hutspot die hij in de hand had — en Tom Poes begaf zich met gemengde gevoelens naar het zijvertrekje. Daar zat heer Bommel op een eenvoudige stoel tussen afgedankte meubels, die hij daar placht op te slaan en lepelde lusteloos uit een bordje.

'Wat ik hier doe?' herhaalde hij desgevraagd. 'Eten natuurlijk. Een kliekje van Pleps maaltijd van gisteren. Maar mijn eetlust laat te wensen over; het smaakt me niet.'

'Wat is er met u aan de hand?' vroeg Tom Poes ongerust. 'Wat betekent dit allemaal?'

'Ach,' hernam heer Ollie met een diepe zucht, 'het is te veel om allemaal te vertellen, jonge vriend. Er is heel wat door me heen gegaan, terwijl jij buiten speelde en vrolijk was. Waarom moet ik in een kasteel wonen en Plep niet, vraag ik me af. Is zo'n Plep soms minder dan ik? Werkt hij soms niet hard? Het is waar, dat ik zorgen heb over zijn salaris. Geld speelt geen rol, maar nu zit ik voor zijn ziektewet en zijn pensioen en zijn loonronde en zijn vakantiegeld...'

Zijn stem stierf weg in een gemompel toen hij besloot: 'Ik kan niet anders. Plep doet nu belangrijk werk aan de wegen van de stad, dus wat moet ik?'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5478 ‘Hm’, zei Tom Poes.

‘Wat hm?’ hernam heer Ollie. ‘Hij werkt zich het kniewater, zoals de heer Super mij uitlegde. Hij is toch niet minder dan ik? Dat vinden mevrouw Doddel en professor Prillekofski en de boeren in de omtrek en meneer Super en iedereen ook. En daar moet ik mij wel aan houden, als iedereen het zegt! Zeg nu zelf!’

‘Hm’, herhaalde Tom Poes. ‘Zijn werk is anders maar slecht. Het is niet belangrijk of hij véél doet; het gaat erom wàt hij doet. En wat hij doet is waardeloos. U moet hem ontslaan.’

‘Ontslaan?’ riep heer Bommel uit. ‘Maar, jonge vriend! Wat zou meneer Super zeggen? En de professor en doctorandus Zielknijper?’

Tom Poes haalde de schouders op.

‘Ach wat’, zei hij. ‘Dat is toch niet belangrijk? Wat zou uw goede vader gezegd hebben?’

Deze vraag verraste heer Ollie. Hij kwam overeind en er verscheen een lichtje in zijn doffe blik.

‘Mijn goede vader...’ prevelde hij. ‘Die zou... ‘Ollie, jongen’, zei hij altijd... ‘Een heer en een Bommel’, placht hij te zeggen... Ik bedoel: dat ik daar niet eerder aan gedacht heb! Het is ver met mij gekomen, als je begrijpt wat ik bedoel. Maar het is nog niet te laat!’

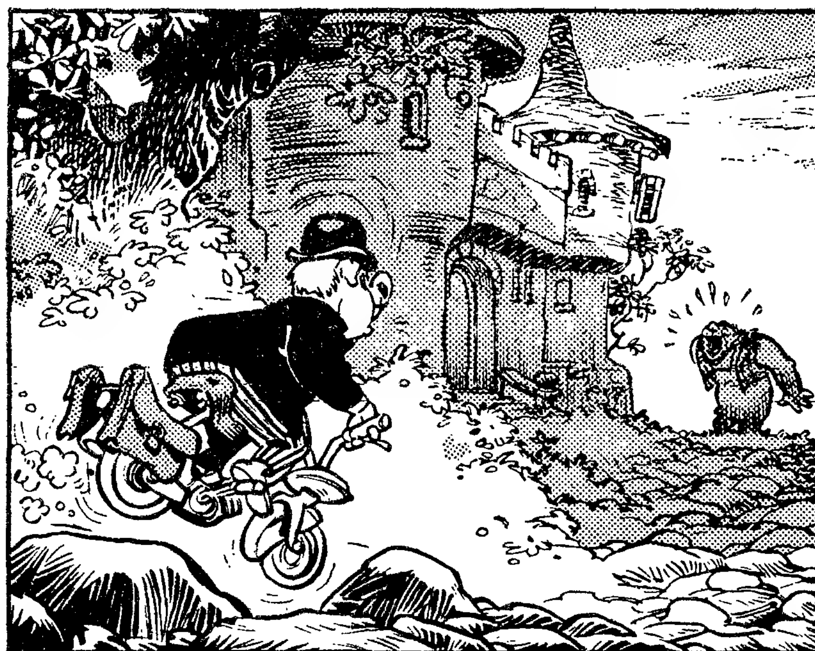
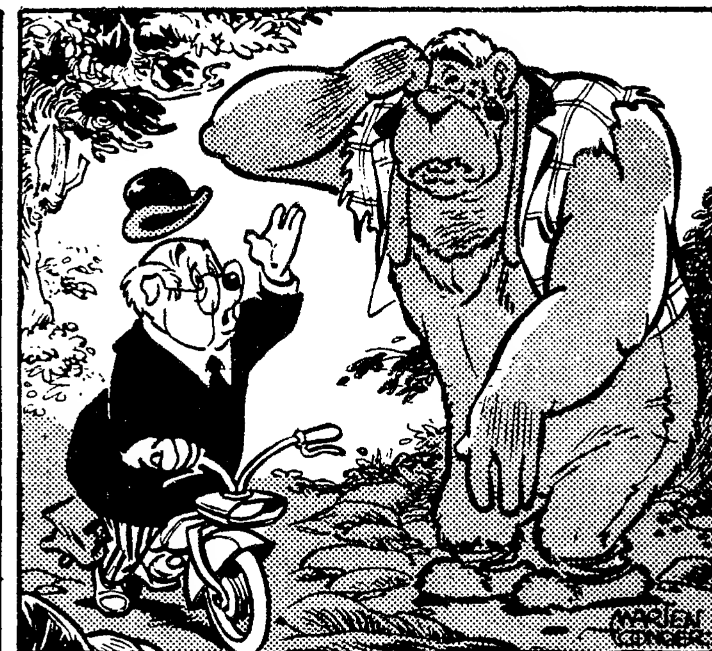
Zo mompelend trok hij zijn jas recht en spoedde zich het vertrekje uit om naar de eetkamer te gaan, waar Plep juist aan de maaltijd zat.

‘Het is genoeg!’ sprak hij streng doch waardig. ‘Je werk deugt niet. Het gaat er niet om of je véél doet, maar of het goed is wat je doet. Dat zei mijn goede vader altijd — en daar houd ik mij aan. Als die emmer leeg is, kun je verdwijnen.’

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5479 De buitendeur van Bommelstein opende zich en de gedaante van Plep Labberdaan verscheen op de drempel. Er was weinig over van de eens zo fiere werknemer, die zich per automobiel naar zijn werk placht te begeven. Zijn houding was gebogen en de flarden van zijn geruite jas wapperden in de lentewind, toen hij verslagen de stoep afdaalde.

'Plep niet verder groot, prachtig werken?' vroeg hij, een verslagen blik achterom werpend.

Daar stond zijn werkgever met uitgestrekte wijsvinger en riep met koude stem: 'Je bent ontslagen! Morgen kan je je geld komen halen, maar ik wil weer in mijn eigen kamer eten als een heer en een Bommel!'

Na deze woorden wierp hij de deur toe en nu stond Plep verlaten in de kou. Een stille traan gleed over de doorgroefde wang van de werker, zijn mondhoeken begonnen te trillen en daarop werd de vredige avond verscheurd door een rauw geroep om werk. Dit werd gehoord door de ambtenaar eerste klasse Dorknoper, die zich per bromfiets huiswaarts begaf. En omdat de beambte een hoge opvatting van zijn plicht had, spoedde hij zich in overuren naar de Labberdaan.

'Wat is er aan het handje?' vroeg hij niet onvriendelijk. 'Moeilijkheden over uw arbeidsovereenkomst?'

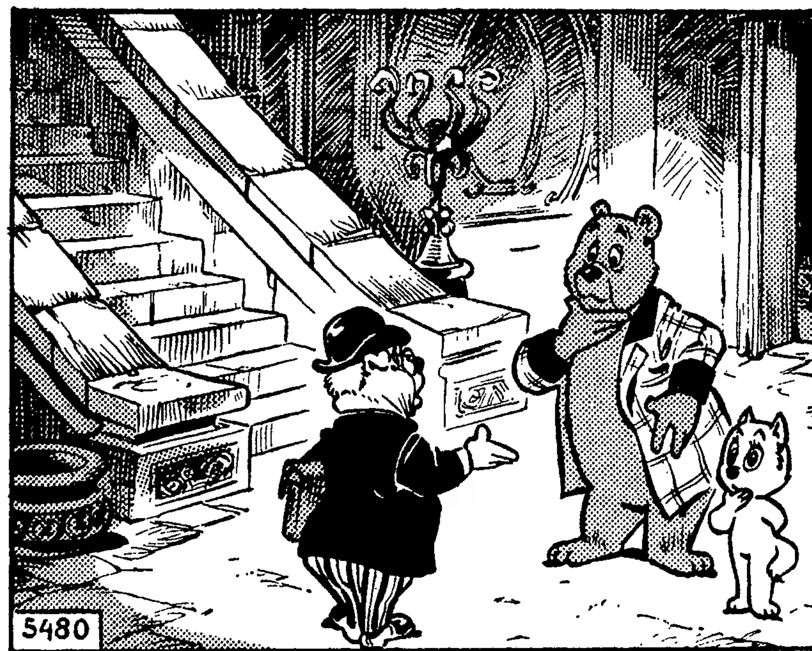
'Plep mogen niet verder werken!' riep de ander schreiend uit. 'Plep zijn ontslagen!'

'Ontslagen?' herhaalde de hooggeplaatste klerk ontsteld. 'Dat gaat zó maar niet! Waar is de ontslagvergunning? Dat zou ik wel eens willen weten!'

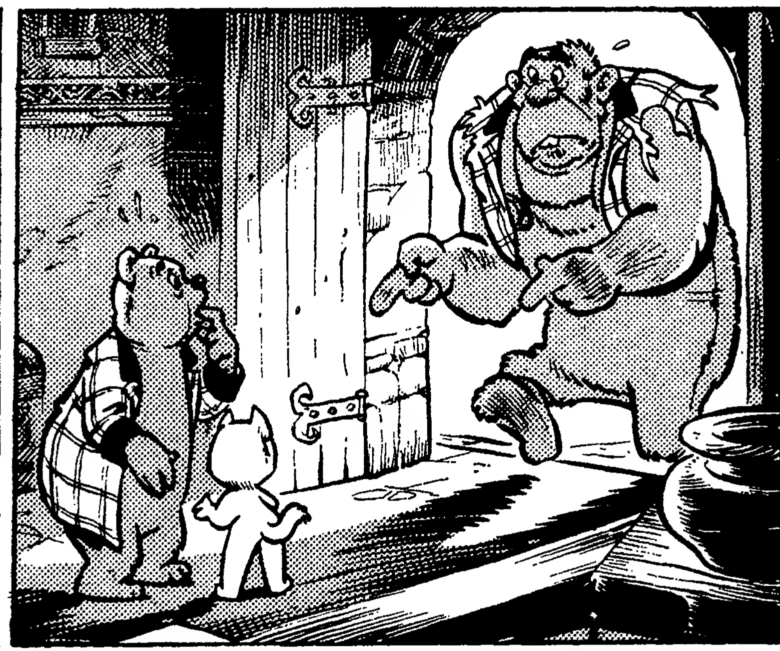
Zo sprekende zette hij zijn rijwiel aan de kant en beklom de stoeptreden.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5480 Op zijn bellen werd hij opengedaan door heer Bommel persoonlijk.

'Wat hoor ik daar?' vroeg de heer Dorknoper streng.

'Roepen', verklaarde heer Ollie. 'Dat is die Labberdaan. Maar ik heb hem geen pijn gedaan, hoor. Hij wil alleen maar werk.'

'Juist', hernam de beambte. 'En dat hebt u hem ontnomen. U hebt hem, met andere woorden, ontslagen. Maar dat gaat zó maar niet, waarde heer! U moet eerst een ontslagvergunning aanvragen. De werknemer is beschermd tegen willekeur!'

'Maar zijn werk is slecht', riep heer Bommel uit. 'Hij wil alles hebben wat ik heb en iedereen is onaardig tegen me. Ik wil geen werkgever meer zijn en ik wil zijn werk niet meer.'

'Dat hoeft ook niet', zei de hooggeplaatste klerk troostend. 'De heer Labberdaan hoeft niet te werken; als u hem maar in dienst houdt en regelmatig uitbetaalt. U kunt natuurlijk een aanvrage tot ontslagvergunning indienen in drievoud. Dan zullen we zien wat we doen kunnen. Goedemiddag.'

Na deze woorden verliet hij het pand, en heer Ollie wendde zich verslagen tot Tom Poes.

'Wat nu, jonge vriend?' vroeg hij. 'Wat moet er nu gebeuren?'

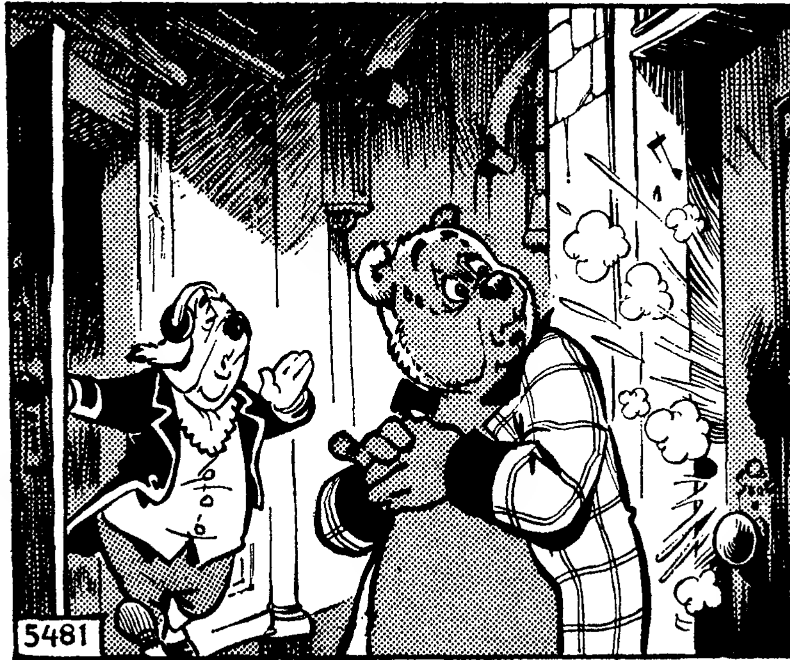
'Dat zou ik zo vlug niet weten', mompelde Tom Poes. 'Maar in ieder geval is Plep uw huis uit, dat is de hoofdzaak!'

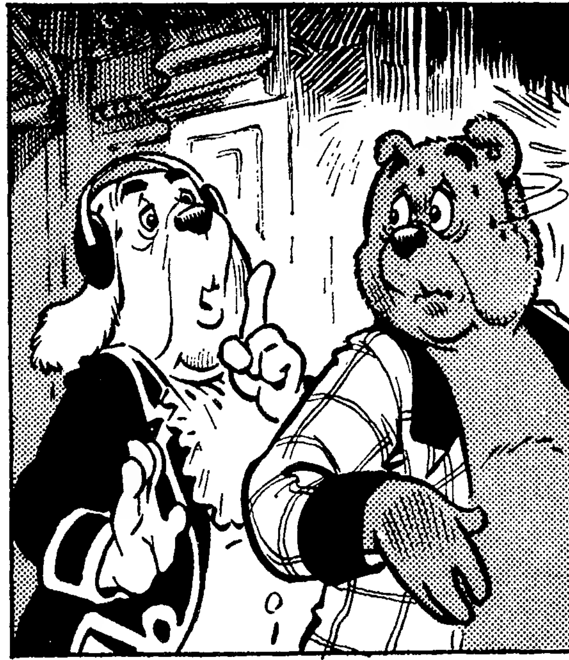
Nauwelijks had hij dit gezegd of de forse gestalte van de Labberdaan verduisterde de deuropening en stampte naar binnen.

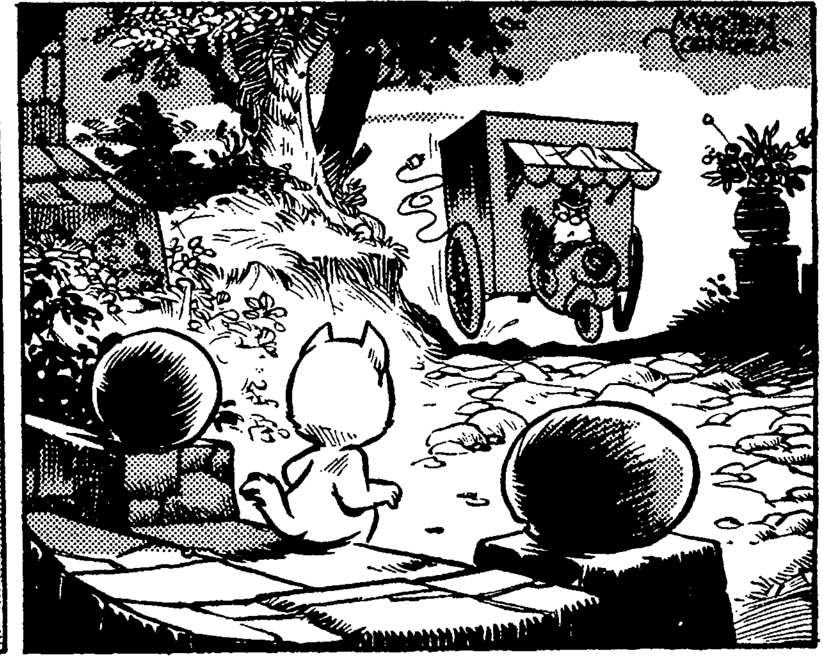
'Plep willen werken!' verklaarde hij, terwijl hij zich naar de eetkamer begaf.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5481 Maar heer Bommel was vastbesloten om niet toe te geven.

'Nee, jonge vriend', riep hij door de open deur. 'Ik begin er niet meer aan. Ik geef een vinger en jij neemt de hele hand, als je begrijpt wat ik bedoel. Werken moet een pretje blijven, zeg nu zelf! Daarom wacht ik rustig op een ontslagvergunning en jij moet een ander kosthuis gaan zoeken.'

Nu gaf de werknemer zich opnieuw aan droefheid over. De muren trilden en de gangen weergalmden zo krachtig onder de kreten, dat de bediende Joost met oorklepjes uit de keuken kwam.

'Excuseer, heer Olivier', sprak hij met geknepen mond. 'Dit is meer dan ik verdragen kan. De soep is zuur geworden en de aardappels zijn aangebrand. Kunt u, met uw goedvinden, geen zachter standpunt innemen?'

Uit het vertrek werd het geluid van splinterend meubilair boven het werkgeschreeuw hoorbaar en de werkgever kromp ineen.

'Zachter?' herhaalde hij bleek. 'Hoe bedoel je, zachter?'

'U weet wel', hernam de knecht. Hij hief een wijsvinger en declameerde op gedragen toon:

'Als het spelen is gedaan,
De sterren aan de hemel staan,
En zoete kleinen slapen gaan,
Dan werkt de Labberdaan.'

'Werken!' brulde de Labberdaan uit de eetkamer. 'Plep willen groot prachtig werken met plat slaan van ruiten en aanschijn!'

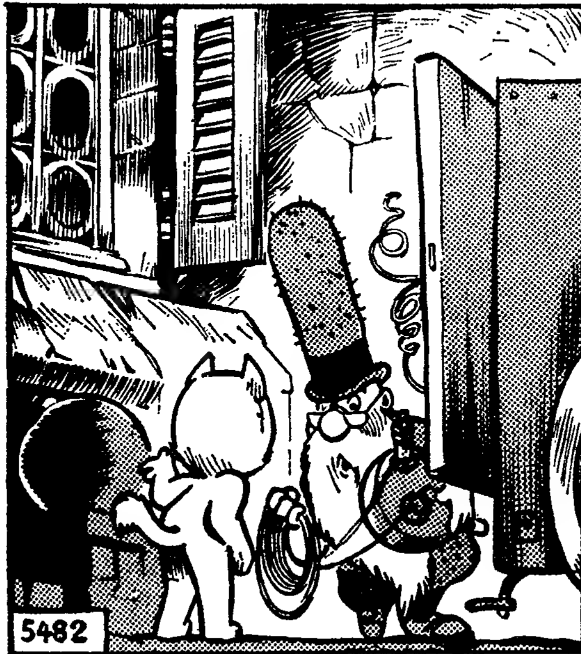
Het gekraak van een neergeworpen tafel verduidelijkte zijn bedoeling en Tom Poes, die buiten op de stoep zat, rilde.

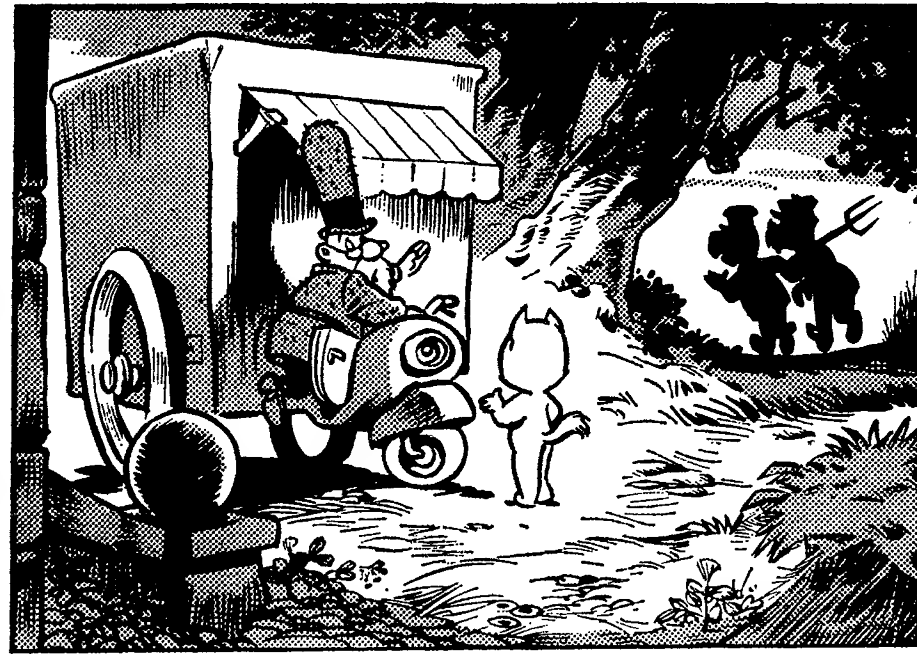
'Dit gaat verkeerd', mompelde hij. 'Hoe krijgen we die reus hier weg?'

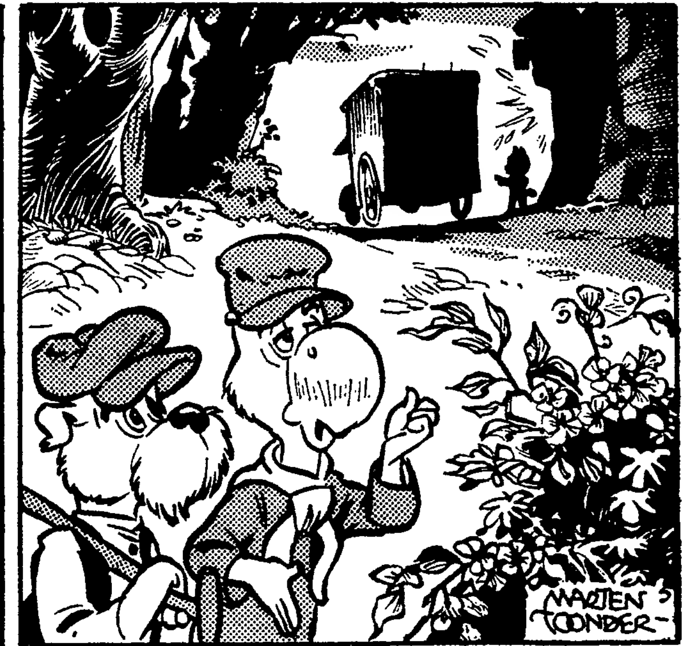
Op dat moment kwam het voertuig van professor Prlwytzkofski de heuvel oprijden voor de volgende behandeling en dat bracht hem op een idee.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5482 De hoogleraar bracht zijn voertuigje tot stilstand en wierp een blik op slot Bommelstein.

'Praw!' prevelde hij uitstappend. 'Der elektrische schokkoer is zeer werkzaam. Maar der geschrei om werk wijst nog immer op nederdrachtiges denkleven. Het is niet menselijk.'

'Nee', zei Tom Poes. 'Het is hopeloos.'

De geleerde, die juist doende was om de schedelkap met bedrading naar buiten te brengen, wendde zich verrast om.

'Wiezo, hopeloos?' vroeg hij. 'Meent u, dat der proefpersoon niet wijders komt?'

'Zo niet', hernam Tom Poes. 'U moet hem niet alleen menselijk, maar ook gelukkig maken. Die kap leidt tot niets, professor. Geef me tot morgen de tijd, dan zal ik u een ander instrument brengen.'

'Een ander instrument...' mompelde de geleerde. De rest van zijn woorden ging verloren in een doffe dreun die uit het pand opsteeg en hij borg snel zijn apparatuur weer op.

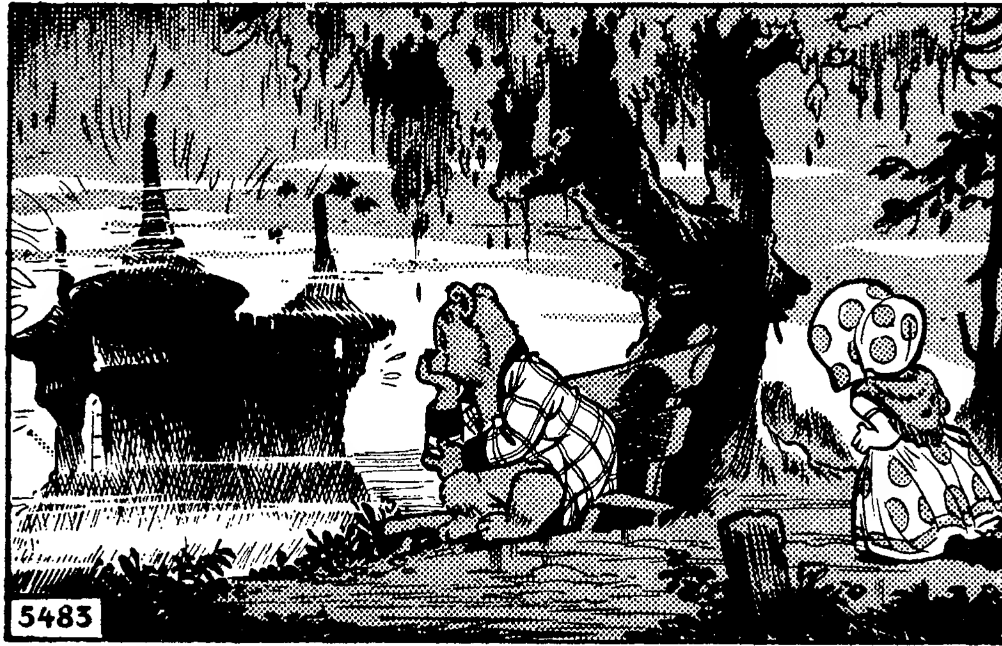
'Alzo, goed', riep hij boven de aanzwellende kreten uit. 'U kunt mij morgen in der laboratorium vinden. Op wederzien, mijnheer Poes!'

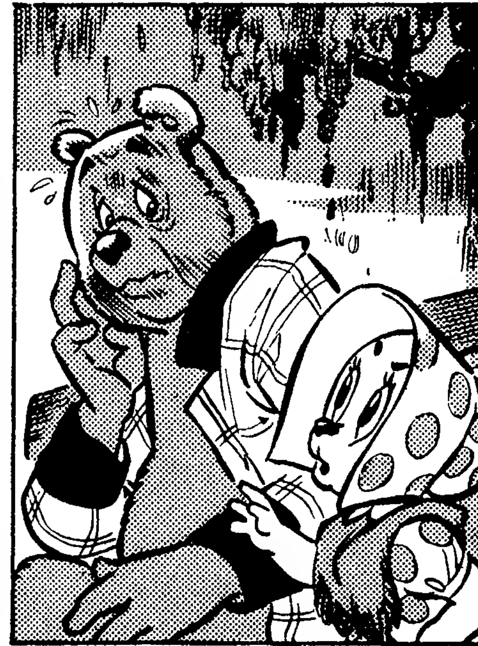
Hij besteeg zijn wagen en reed snel heen, het trillende bouwwerk aan de wanhopige werknemer overlatend. Diens kreten werden echter ook opgemerkt door enige landbouwers, die na volbrachte dagtaak huiswaarts keerden.

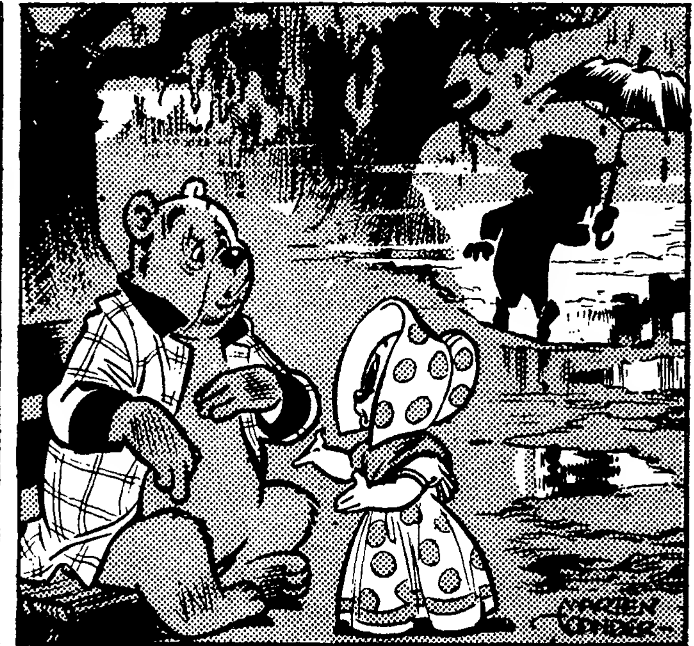
'Hoor nou toch es!' sprak een van hen. 'Die ondernemers doen maar. Daar is een stakker onrechtmatig ontslagen, terwijl hij zijn werk wil doen! Een schande noem ik dat!'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5483 De avond was gevallen en een droefgeestige stemming, vol nevels en vleermuizen, huiverde over de heuvels die Bommelstein omringen. Een akelig geschreeuw om werk steeg uit het oude bouwwerk op; het is dan ook geen wonder, dat de kasteelheer het pand verlaten had. Gezeten op een rustieke bank staarde hij bekommerd naar zijn eens zo vreedzame woning, terwijl menige zucht hem ontsnapte. Sombere gedachten hielden hem bezig, zodat hij de nadering van zijn buurvrouw niet opmerkte.

'Dag, Ollie', zei juffrouw Doddel. 'Moet dat nu zo?'

Heer Bommel schrok op en wierp een verwilderde blik opzij.

'W-wat bedoelt u?' stamelde hij. 'W-wat moet z-zo, bedoel ik?'

'Hoe kan je zo hard zijn?' hernam het vrouwtje. 'Hoor je dan niet, dat Plep verdriet heeft? Hij wil zo graag werk hebben, de stakkerd. Jij kunt alles, waarom geef je hem dan niet zo'n kleinigheid?'

'Kleinigheid?' herhaalde heer Ollie bitter. 'Het kost me meer dan ik heb om hem te laten werken, mevrouw! Ik ben alles kwijt: mijn jas, mijn auto, mijn mooie weg, mijn huis, mijn vrienden en mijn maaltijd. De tafel in mijn eetkamer is zo juist versplinterd...'

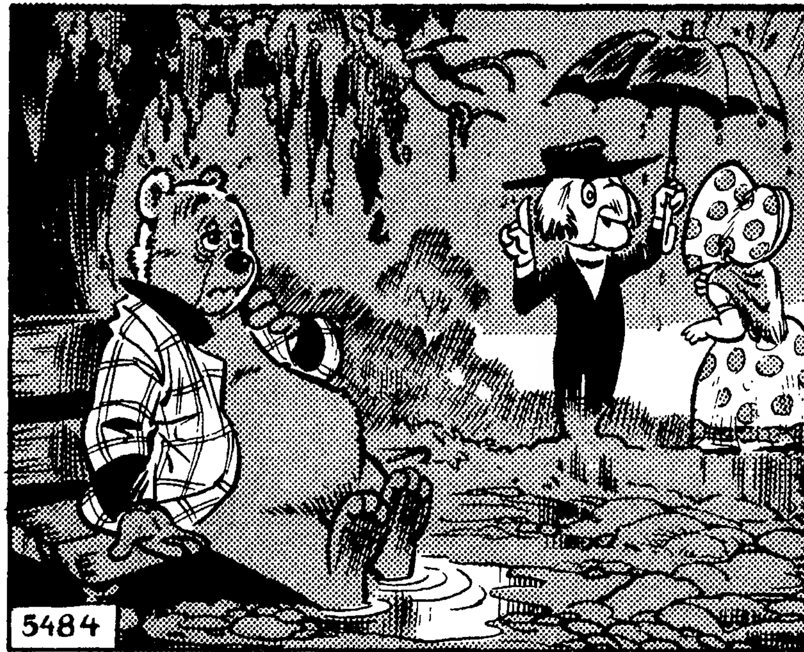
In deze trant wilde hij verder gaan, maar zijn buurvrouw liet hem niet uitspreken.

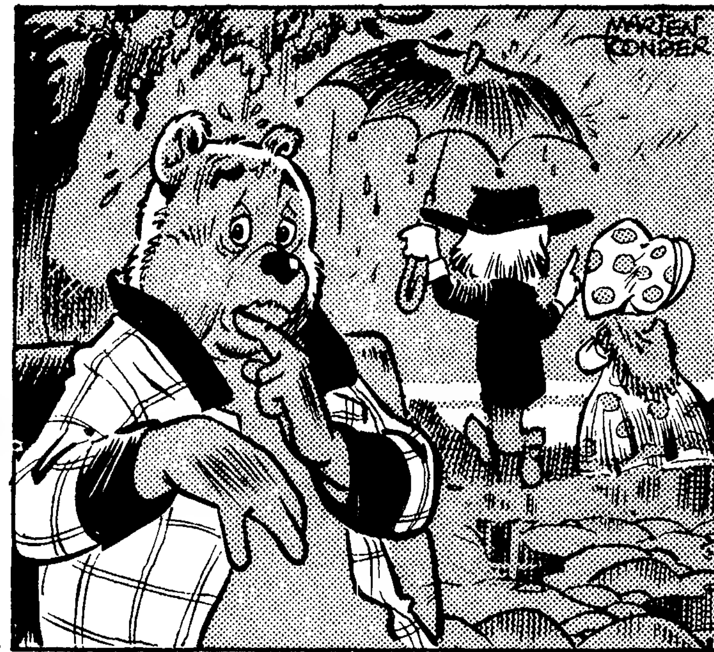
'Nu val je me toch echt tegen!' riep ze uit. 'Jij hebt alles en hij heeft niets. Dat is toch niet goed verdeeld, Ollie, zeg nu zelf. We zijn er om elkander te helpen, nietwaar? Maar jij praat over kleinigheden!'

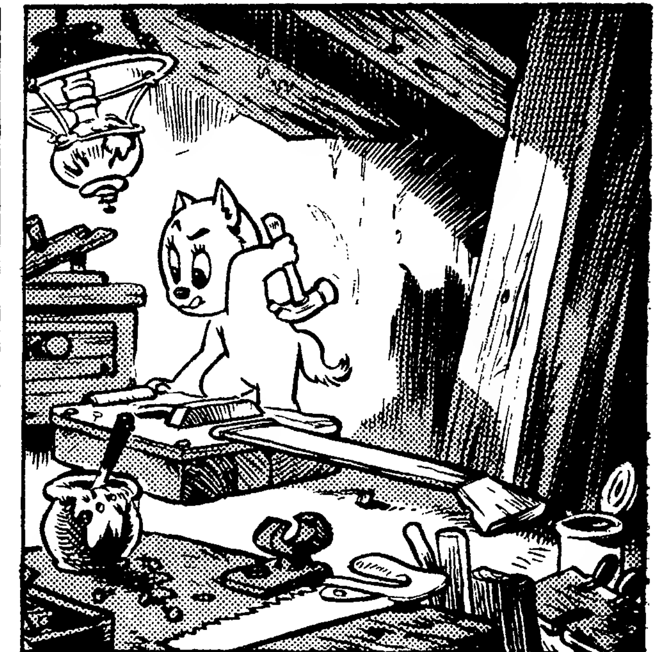
Op dat moment begon het zachtjes te regenen en een dunne stem sprak: 'Het komt allemaal van de hovaardij en de opgeblazenheid.'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5484 Juffrouw Doddel wendde zich verrast naar de donker geklede vreemdeling, die met zachte tred genaderd was.

'Wendt u af van deze hoogmoedige!' zo sprak deze op ernstige toon. 'Ziet hem daar zitten in zijn winderigheid, terwijl zijn zondige hallen weergalmen van het geschrei der verdrukten!'

'Zo had ik het nog niet bekeken', zei het vrouwtje bedremmeld. 'Maar het is wel erg, hè? En weet u, Plep is zo'n aardige jongen. Hij eet lekker, maar er zit geen haar kwaad bij!'

'De ongelukkige heeft recht op de boetedoening van het werk!' verklaarde de vreemdeling. 'Wee de onrechtvaardige die hem dit ontneemt!'

Hij wierp een bleke blik op heer Bommel en keerde zich vol afkeer om.

'Laat ons heengaan van deze poel vol ongerechtigheid', stelde hij voor. 'Zijn straf zal niet uitblijven; het zal hem slecht vergaan!'

Zo sprekende begon hij de heuvel af te dalen en juffrouw Doddel volgde hem, zodat heer Ollie alleen in de schemering achterbleef.

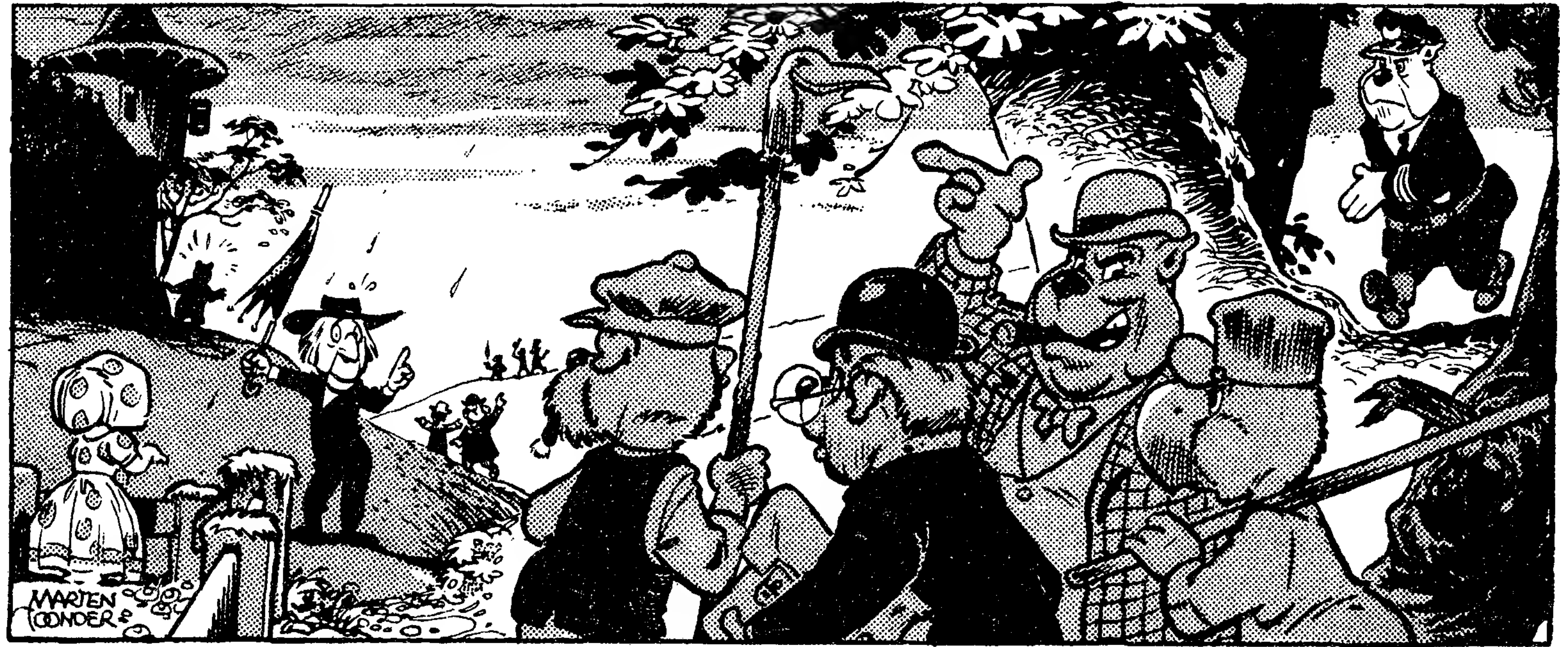
'Een poel vol ongerechtigheid', prevelde hij verslagen, zijn voeten uit een plas trekkend. 'Zo ver is het dus met mij gekomen. Daar zit ik nu, als heer en als werkgever in de regen; door iedereen verlaten. Zelfs door Doddeltje. En Tom Poes heeft mij natuurlijk ook vergeten. Het is wel hard.'

Dit laatste was echter niet waar. Tom Poes was in zijn huisje hard aan het werk — en bij het licht van een petroleumlamp timmerde hij daar bekwaam een eigenaardig toestel in elkander.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5485 Professor Prlwytzkofski keek de volgende morgen vreemd op toen Tom Poes zijn laboratorium binnenkwam.

'Praw!' sprak hij. 'Wat brengt u mij daar, mijnheer Poes? Een appelsinenkist met handvatsel! Wat zal dat heten?'

'Dit is een gitaar', zei Tom Poes trots. 'Labberdanen houden van muziek en Plep ook. Daarom wilde hij een toeter hebben, maar ik denk, dat hij dit veel mooier vindt. Als u dit ding nu elektrisch maakt, zodat hij impulsen krijgt wanneer hij erop speelt, gaat alles verder vanzelf.'

'Gans ongehoord', prevelde de geleerde. 'Dit is ja zeer onwetenschappelijk. Maar ja... men zou het proberen kunnen; wellicht opent het nieuwe wegen.'

Zo mompelende nam hij het voorwerp aan en toog aan het werk.

Het geroep van de Labberdaan steeg intussen nog steeds uit Bommelstein op en trok uit alle windstreken voorbijgangers aan.

'Willekeur van de ondernemer!' sprak Bul Super. 'Als er niet gauw iets gedaan wordt, leg ik de stad lam met een staking!'

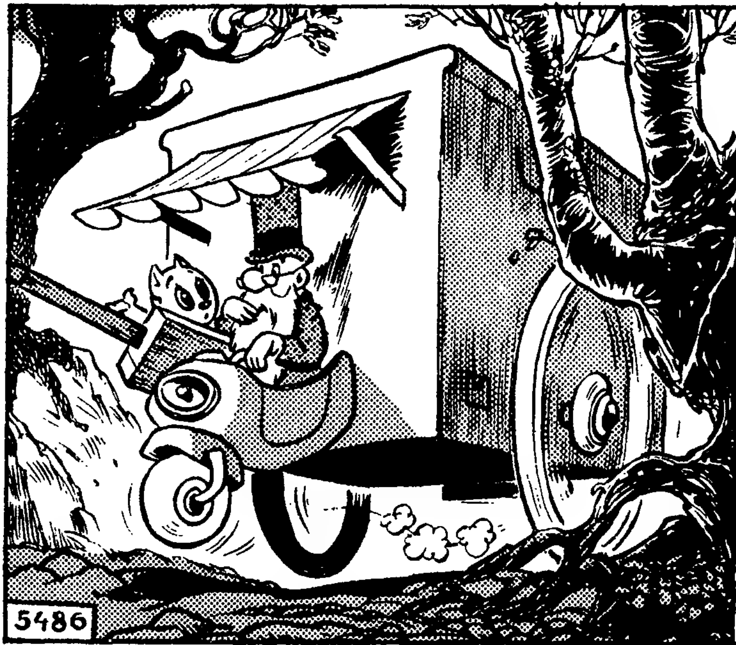
'Er wordt bereids iets gedaan!' zei de ambtenaar Dorknoper haastig. 'Hier in mijn tas heb ik de daartoe strekkende bescheiden! De heer Bommel is in overtreding.'

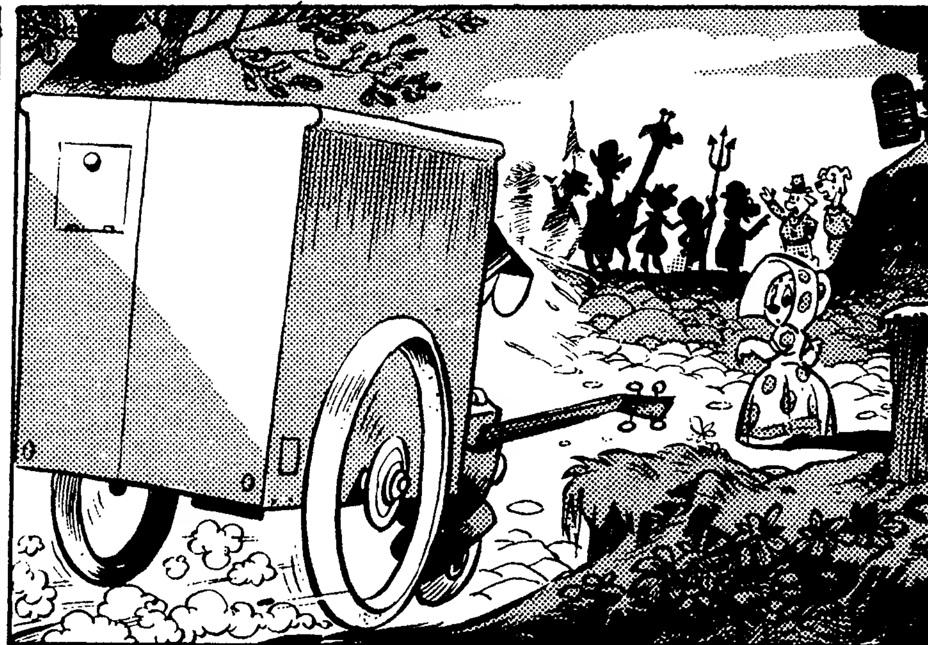
'Praatjes!' riep een landbouwer uit. 'Daar wordt een arme tobber uitgebuit en niemand doet iets!'

'Hij wordt niet uitgebuit', zei juffrouw Doddel een beetje geschrokken. 'Hij wil alleen maar graag werken!'

'Werken is een plicht!' vulde de donker geklede vreemdeling aan, die bij haar stond. 'Het is de straf voor onze winderigheid — en wee degene die zich daar niet aan houdt! Het zal hem slecht vergaan!'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN Door Marten Toonder

5486 Het voertuigje van professor Prlwytzkofski reed in snelle vaart over de weg die naar Bommelstein leidde.

'Het is gans onwetenschappelijk', klaagde de geleerde, die aan het stuur zat. 'Een elektronischer appelsinenkist met handvatsel. Men zal mij verspotten!'

'Nee, nee', zei Tom Poes sussend. 'Deze gitaar zal de Labberdaan werk geven waar hij van houdt. Misschien wordt hij wel musicus. En wie weet of de televisie geen baantje voor hem heeft!'

Deze laatste opmerking deed de professor opleven.

'Praw!' sprak hij peinzend. 'Het zou niet der eerste maal zijn, dat de televisie een zwakbegaafde aan werk helpt middels elektrische impulsen! Dat is ja mogelijk!'

'Ik hoop het maar', zei Tom Poes. 'Kijk eens wat een oploop! Als we maar niet te laat zijn.'

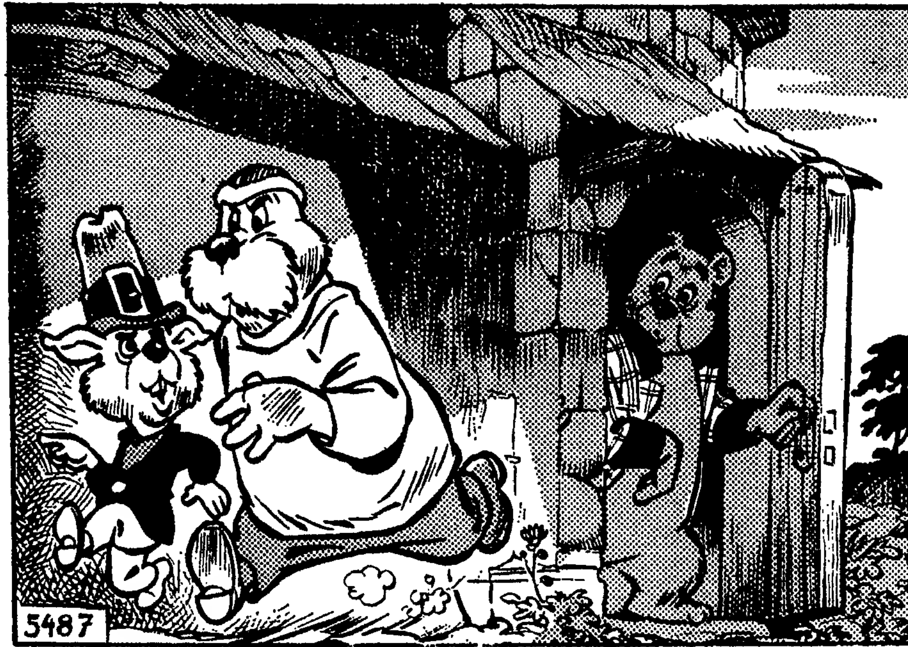
Zijn ongerustheid viel te begrijpen. Voor slot Bommelstein was de menigte aangegroeid en een dreigend gemompel was hoorbaar boven het geroep om werk dat uit het pand opklonk.

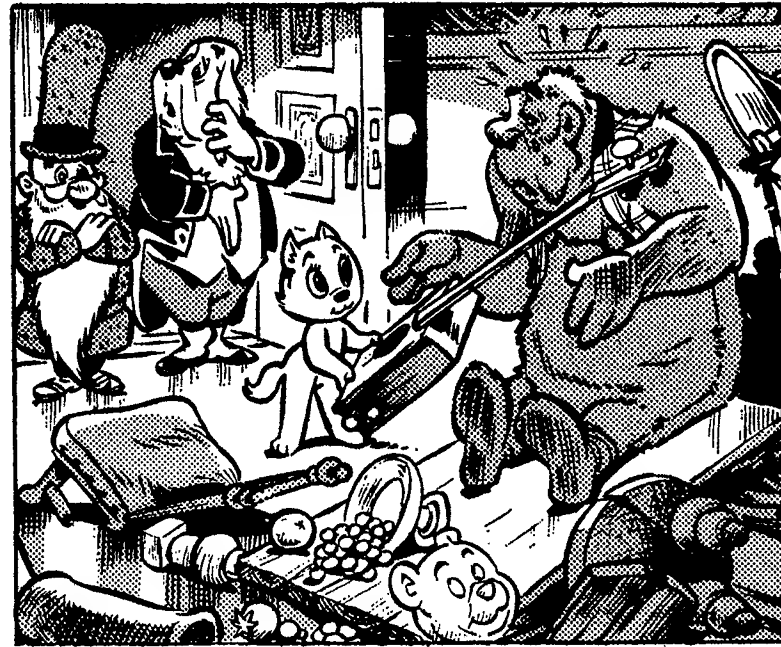
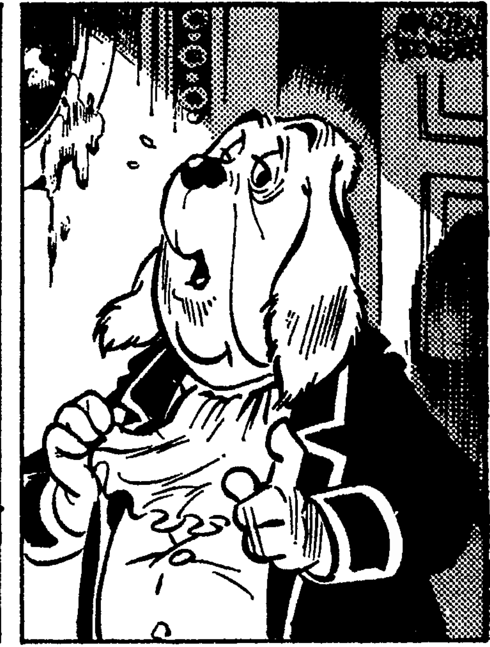
Heer Ollie stond achter een venster en wrong zich de handen.

'Hoe vreselijk is dit alles', mompelde hij. 'Ik weet het niet meer; met mij is het afgelopen als heer en als Bommel. Ach, ik ben blij dat mijn goede vader dit niet hoeft mee te maken. Mijn loopbaan als werkgever heeft een einde genomen, en alles wat mij overblijft, is heel stilletjes door de achterdeur te verdwijnen; alleen en verlaten...'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5487 Met deze droeve gedachte spoedde hij zich naar de achterkant van zijn woning en opende heel voorzichtig een deurtje. De omstanders die zich op dit gedeelte van het terrein bevonden, haastten zich juist naar de voorkant waar het stemmenrumoer aanzwol.

'Men gaat de voordeur bestormen, denk ik', prevelde heer Ollie met bleke lippen. 'Het is vreselijk. Maar nu kan ik stilletjes vertrekken, dat is het enige lichtpuntje dat ik zie.'

Hij voegde de daad bij het woord en al spoedig was hij door de struiken aan het oog onttrokken. Van een bestorming was echter geen sprake. De opwinding van de menigte werd veroorzaakt door de komst van professor Prlwytzkofski en Tom Poes, die door Joost werden binnengelaten.

'Gelukkig, dat u er bent', sprak de knecht. 'De toestand is zeer betreurenswaardig, met uw goedvinden. Het is geen schande om bediende bij een werknemer te zijn, daar ben ik ruim in. Maar het lawaai en de bende die zo iemand maakt, zijn stuitend. Heer Olivier schiet als werkgever te kort, als u mij toestaat!'

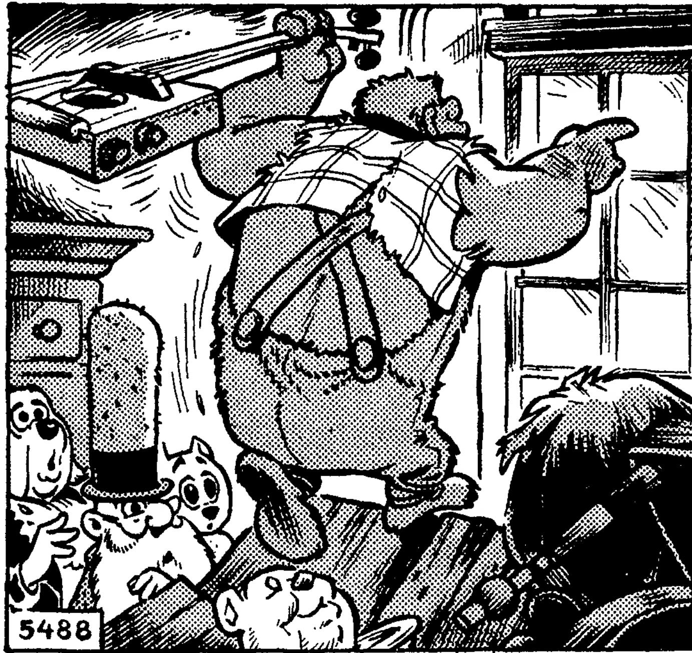
'Praw', onderbrak de geleerde. 'Stilte, bid ik u. Der Tom Poes handigt daar een elektrisch apparaat over. Als het werkt, zal het geschrei om werk snel een einde nemen.'

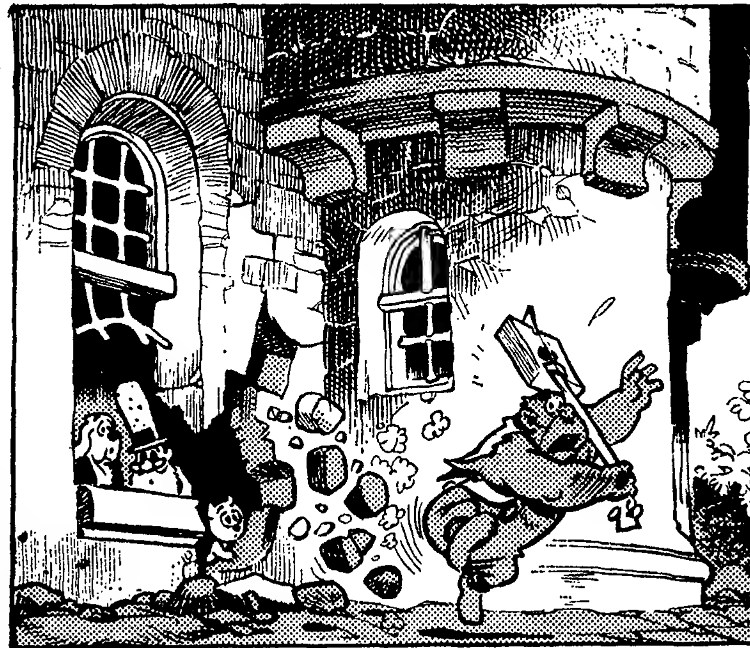
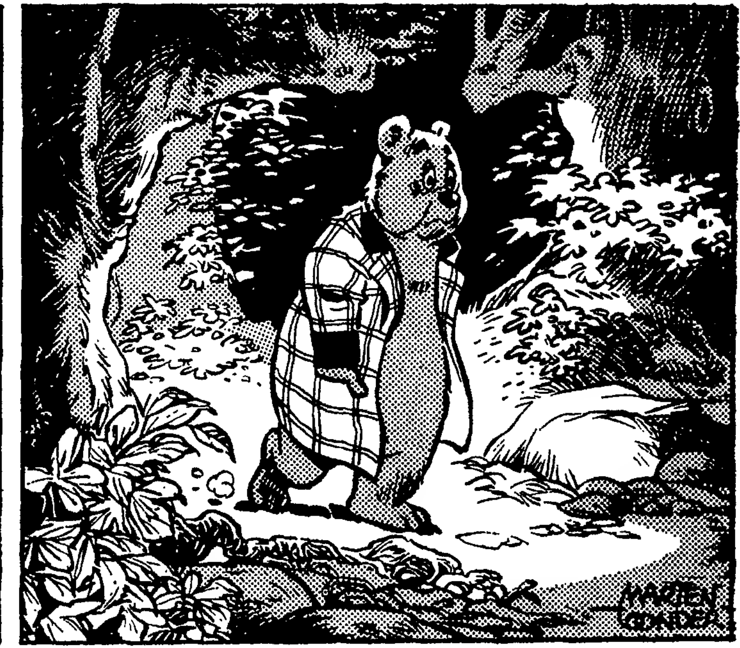
Joost wierp een blik op Plep, die zonder begrip naar de gitaar staarde.

'Ik ben zo vrij om dat niet te geloven', sprak hij. 'De heer Labberdaan vraagt om werk en niet om verpozing.'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5488 Tom Poes wees uitnodigend naar het vreemde instrument.

'Je kunt erop spelen', verklaarde hij. Hij maakt muziek — en daar houd je toch van?'

'Der apparaat geeft elektrische impulsen', vulde de geleerde aan. 'Zij zullen de werking van uw neuronen versterken!'

De Labberdaan luisterde niet. Zijn dwalende blik was door het venster gevallen en met een schorre kreet veerde hij overeind om de wrakstukken van de tafel te beklimmen.

'Daar gaan baas!' riep hij uit. 'Baas lopen weg en geven niet werk. Plep willen mooi, sterk werken en niet spelen met muzieke pulsen! Werken!'

Daarop sprong hij van zijn verhoging af en rende dreunend door de muur heen naar buiten om heer Bommel te volgen.

'Dat is jammer', zei Tom Poes, die hem door het gat naoogde. 'De list werkt niet.'

'Daarvoor was ik schoon beangstigd', mompelde de professor bedrukt. 'Nu ontloopt mij der kerel zonder dat hij aanstandig heeft geworden gekund!'

'Heel betreurenswaardig', sprak Joost op de achtergrond. 'Het metselwerk heeft ernstig geleden, met uw welnemen. Ik hoop toch maar, dat heer Olivier erin zal slagen de heer Labberdaan passende werkzaamheden te verschaffen.'

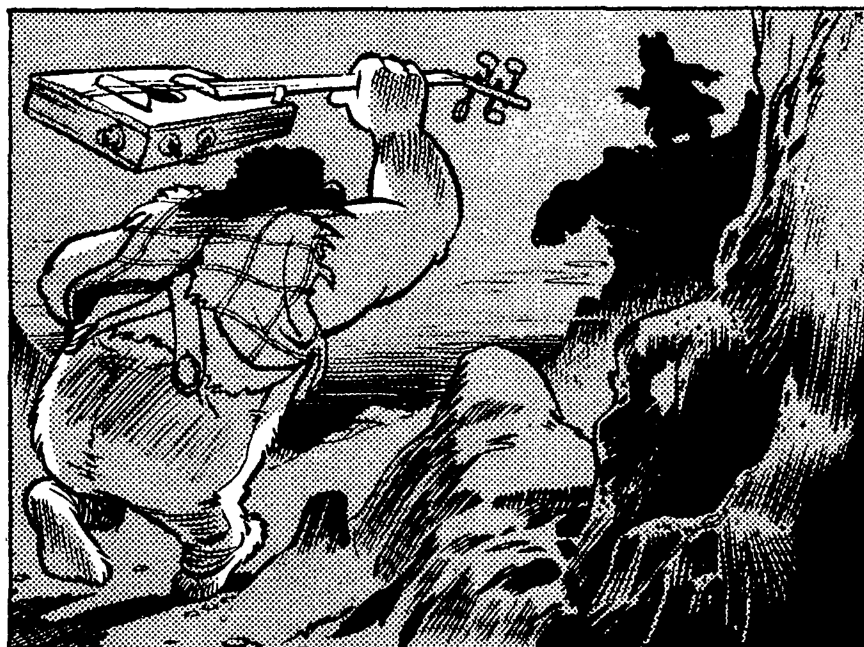
Daar zag het echter niet naar uit. Heer Bommel slofte neerslachtig door het bos. Sombere gedachten speelden hem door het hoofd en zonder op zijn omgeving te letten of te luisteren naar het vogelgezang en de kreten achter hem begaf hij zich steeds verder van huis.

'Mislukt als ondernemer', prevelde hij zacht voor zich heen. 'Als werkgever te kort geschoten. Ach, wat zou mijn goede vader daarvan hebben gezegd?'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5489 Het woud maakte plaats voor gebergte, en glibberige rotsblokken bemoeilijkten het gaan, doch daar sloeg heer Bommel geen acht op. Ook merkte hij niet, dat de dag plaats maakte voor de avond.

'Eindelijk rust', sprak hij tot zichzelf. 'In stilte en eenzaamheid kan een heer weer tot zichzelf komen. Misschien kan ik hier een eenvoudige hut bouwen om als een onopvallend kluizenaar mijn levensavond te slijten. Maar het zal moeilijk zijn om het verleden te vergeten. De stem van Plep Labberdaan hangt nog steeds in mijn hoofd. Ik hoor nog steeds zijn geroep om werk...'

Hij stond stil en wierp een aarzelende blik achter zich. Vanuit de duisternis klonk een klagende stem, die door de bergen weerkaatst, akelig om de zwerver heen golfde.

'Werk!' riep de stem. 'Plep willen werken!'

'Het is vreselijk', mompelde heer Ollie. 'Ik vrees, dat ik ernstig overspannen ben geraakt.'

Toen viel zijn blik op een gedaante, die van achter een rotspartij te voorschijn kwam — en vreemd genoeg klaarde hij op toen hij die herkende.

'Het is hem werkelijk!' zei hij opgelucht. 'Dan zijn mijn hersens dus nog niet aangetast. Maar wat zwaait hij daar voor een wapen? Als hij maar niet gevaarlijk is! Wat zou hij willen?'

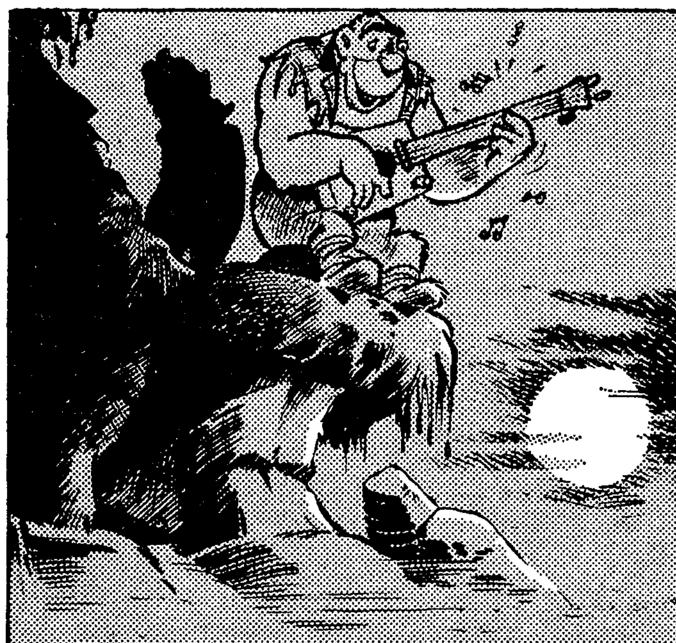
'Werken!' riep Plep nadersnellend. 'Plep willen mooi, prachtig werken van baas!'

'Nee', zei heer Bommel. Hij ging zitten en keek zijn werknemer hoofdschuddend aan.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5490 'Dat is voorbij', sprak hij. 'Ik ben een werkloze werkgever, als je begrijpt wat ik bedoel. Maar wat is dat voor een knots, die je daar bij je hebt? Het heeft geen zin om te dreigen; ik heb geen werk meer voor je, bedoel ik.'

Plep dreigde echter niet. Hij reikte het instrument over en wendde zich af om heen te gaan.

'Zijn doos voor zieke pulsen', verklaarde hij droevig. 'Plep niet willen hebben. Plep willen werken. Baas geen werken, Plep geen werken.'

'Zo is het', gaf heer Ollie toe. Hij keek verbaasd naar het instrument en trok onderzoekend aan de snaren. Er kwam een galmende toon uit, die door het elektrische batterijtje, dat de professor had aangebracht, tot een geloei versterkt werd.

'Vreselijk', mompelde de speler. 'Waarschijnlijk een muziekinstrument.'

Hij wilde het apparaat in de afgrond werpen, doch de Labberdaan trok het hem gretig uit de handen.

'Baas muziek maken, Plep muziek maken!' verklaarde hij. 'Met dreunen en stampen van toeter en pulsen!'

Daarop zette hij zich op een steen en begon zo krachtig op het apparaat te slaan, dat de nachtlucht tot op grote afstand tot trilling kwam.

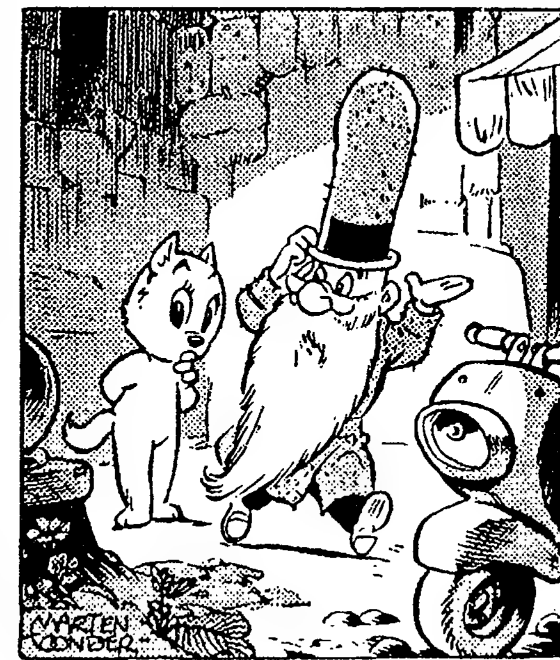
Het geluid bereikte daardoor de oren van enige Labberdanen, die ver vandaar aan het werk wilden gaan. En omdat ze een muzikaal volkje waren, werden ze meteen gegrepen door de loeiende klanken die Plep voortbracht.

'Daar is gitaren-Waggel!' riepen ze uit. 'Muziek voor het werk!'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5491 Plep vergat zijn droefheid na een tijdje geheel. Zingend en met de voeten stampend betokkelde hij de snaren van de elektrische gitaar met veel geweld, en de gevolgen bleven niet uit. Achter de rotsen klonk een naderbij komend gerommel en zwarte gedaanten maakten zich uit de schaduwen los. Ze bewogen zich schommelend voort, zwaaiend op de maat van de muziek, onder het slaken van rauwe kreten.

Heer Bommel stond een ogenblik verstijfd naar hen te kijken.

'D-de Lab-Labberdanen!' prevelde hij. 'Ze zijn boos, dat is zeker!'

Hij keerde zich om en begon onopvallend weg te sluipen. Het bleek echter al spoedig dat hij zich vergiste; de reuzen hadden geen kwaad in de zin.

Zacht wiegend namen ze plaats om het gesteente waarop Plep zijn instrument bespeelde en gaven zich over aan muziekgenot.

'Plep werken groot en machtig', brulde de musicus.

'Met zieke pulsen heel erg prachtig,
Van ruiten en van aanschijn,
Van je falderee tjing boem!'

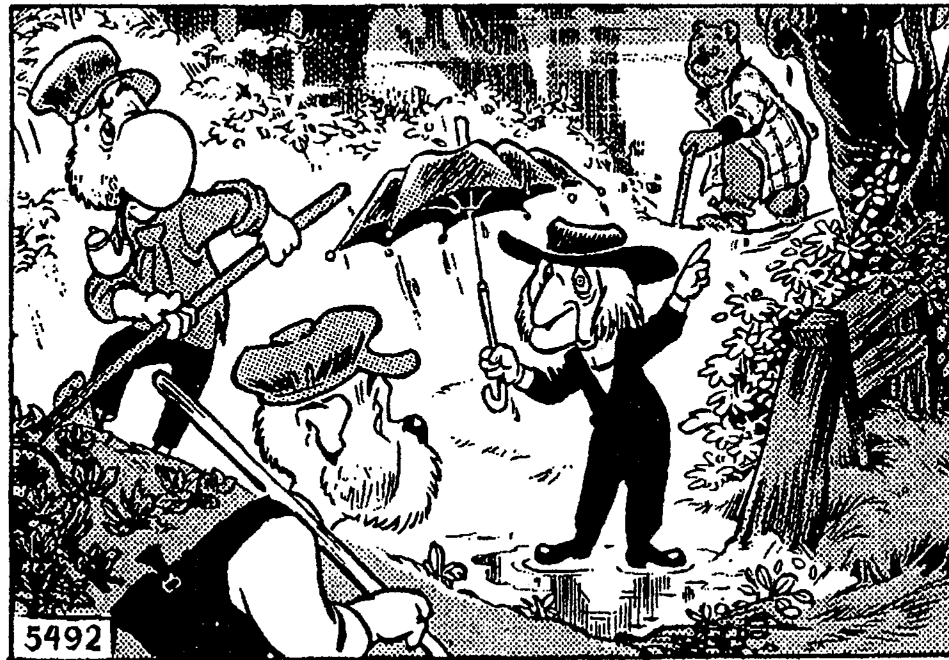
Een luid applaus beloonde de kunstenaar, doch heer Ollie keerde niet terug.

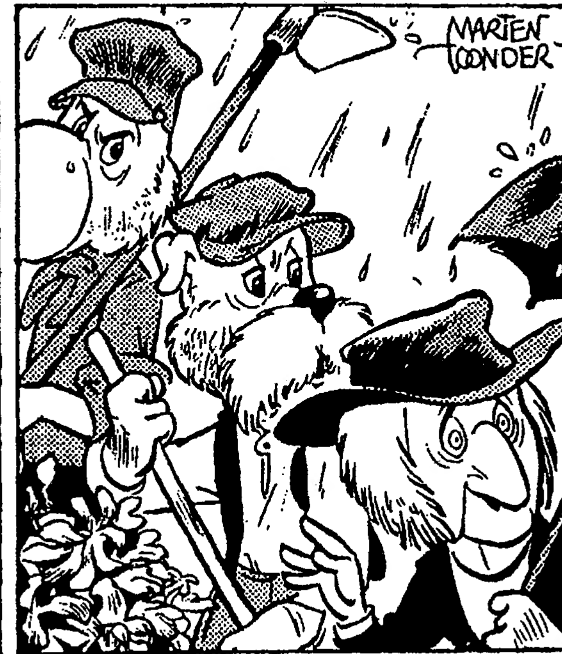
'Hier hoor ik niet', prevelde hij, er de pas in zettend. 'Maar ik heb het gevoel, dat Plep toch wel iets van mij geleerd heeft, al zeg ik het zelf. Het is sterk wat een heer die een werkgever is, kan doen zonder dat hij het weet, als iemand begrijpt wat ik bedoel.'

'Praw', zei professor Prlwytzkofski, die op dat moment afscheid nam van Tom Poes. 'Der Plep heeft nu niets leren gekund. En toch weet ik zeker, dat der elektronische impuls een kerel van hem had maken gekund. Maar der Boml heeft de zaak gans versjtirt. Schade!'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5492 De volgende dag was somber en regenachtig en de wind was kil voor de tijd van het jaar. Hierdoor echter niet afgeschrikt waren de landbouwers reeds vroeg doende op hun akkertjes.

'Zo hoort het', sprak de donkere heer, die in de middag het veld passeerde op zoek naar ongerechtigheid. 'Werken van de vroege morgen tot de late avond in het zweet onzes aanschijns, dat is het leven. Wij hebben gisteren een mooie les gehad, vrienden! We hebben kunnen zien hoe het iemand vergaat die een loopje met het werken nam.'

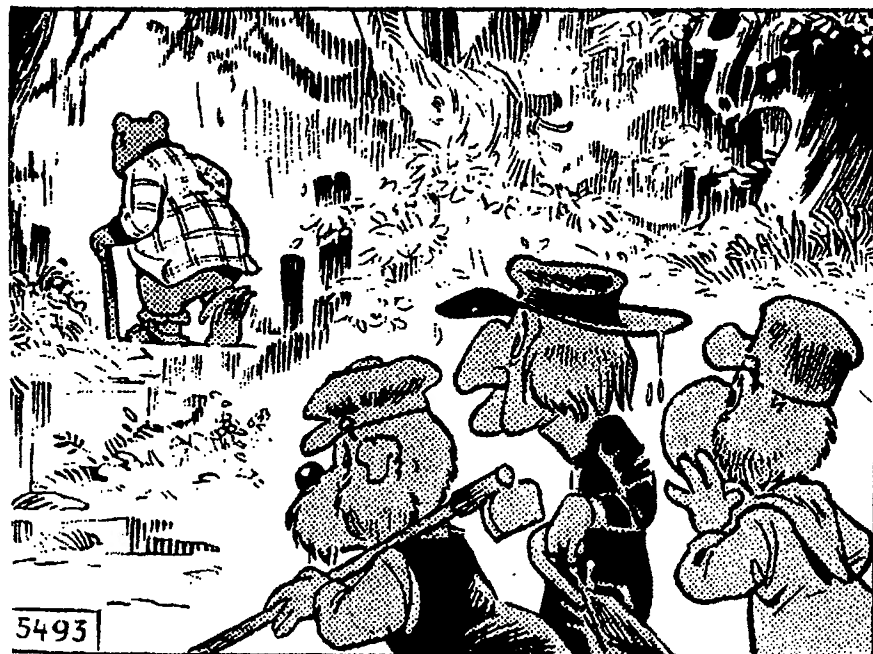
Op dat moment verscheen heer Bommel over de heuvelrand. Zijn houding was vermoeid en zijn voeten waren met oude lappen omwonden. Het was te zien, dat hij een verre tocht door onherbergzaam gebied achter de rug had, maar toch speelde er een glimlach om zijn lippen. 'Daar gaat hij!' hernam de spreker. 'Hoedt u voor de winderige, die in ledigheid over de wegen gaat in plaats van ootmoedig en berouwvol de rug te buigen onder louterende arbeid! Wee hem!'

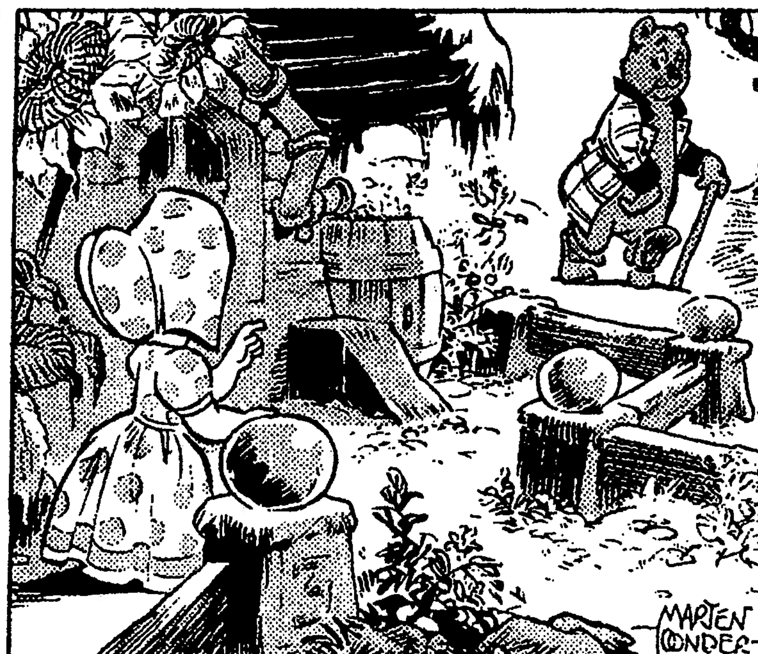
Het groepje wendde zich vol afkeer naar de naderende wandelaar en deze hield de pas in, terwijl hij zich fier oprichtte.

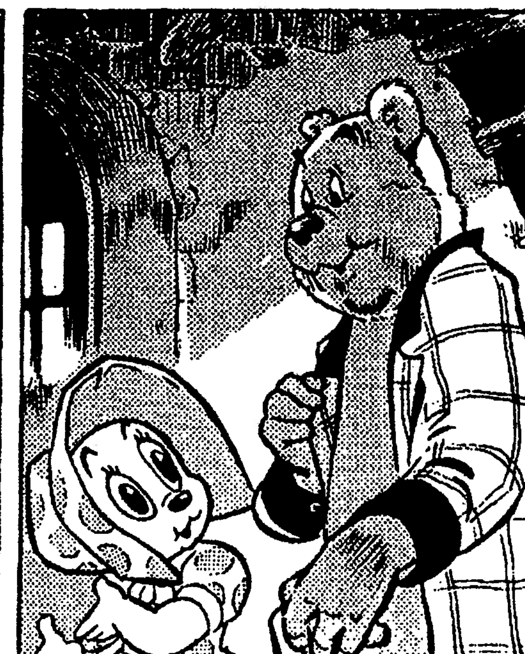
'Niks berouw!' zo riep hij uit. 'Werken is geen straf! Het gaat er alleen maar om waaraan men werkt! Wanneer men muziek wil maken, moet men geen wegen aanleggen, als u begrijpt wat ik bedoel. Ik heb als werkgever geleerd, dat werken grote voldoening geeft; ook wanneer men als heer niet zelf gaat sjouwen en platslaan!'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5493 Na die woorden slofte hij op zijn omwikkelde voeten het pad verder af.

'Kale leegloper!' riep een landbouwer hem na — en de zwarte heer sprak met schrille stem: 'Wee u! Werken is de straf voor onze winderigheid!'

Heer Ollie keek echter niet meer om, doch stapte dapper voort, op weg naar huis.

'Het zal niet meevallen', mompelde hij. 'Men zal mij niet begrijpen. Mijn weg zal eenzaam en doornig zijn; vooral omdat Plep hem nog slechter gemaakt heeft dan hij al was. Maar ik heb mijn les gehad en ik zal dapper glimlachen wanneer ik gehoond word.'

Op dat moment riep iemand zijn naam en met een lichte huivering trok hij het hoofd in zijn kraag.

'D-daar heb je het al', prevelde hij.

Het viel echter mee. Degene die hem had aangeroepen, was juffrouw Doddel, die medelijden met zijn vervallen uiterlijk had.

'Arme Ollie', zei ze. 'Wat zie je eruit! Zeker hard gewerkt, hè?'

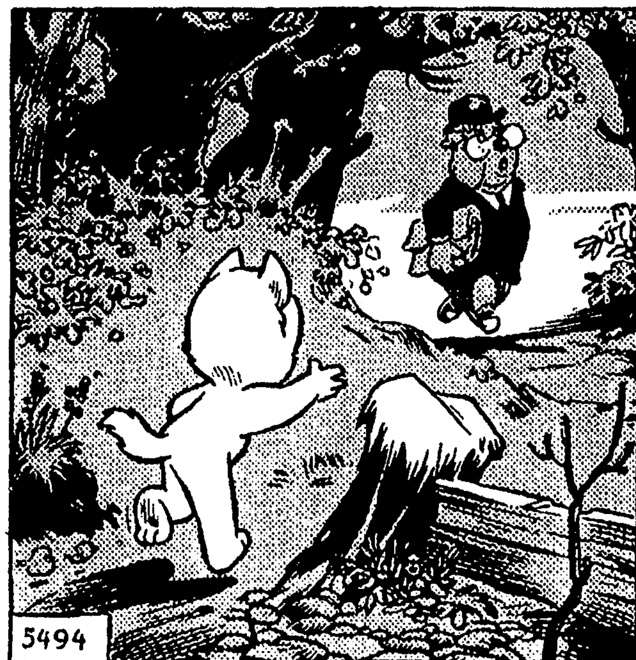
Heer Bommel bleef staan en rechtte de rug.

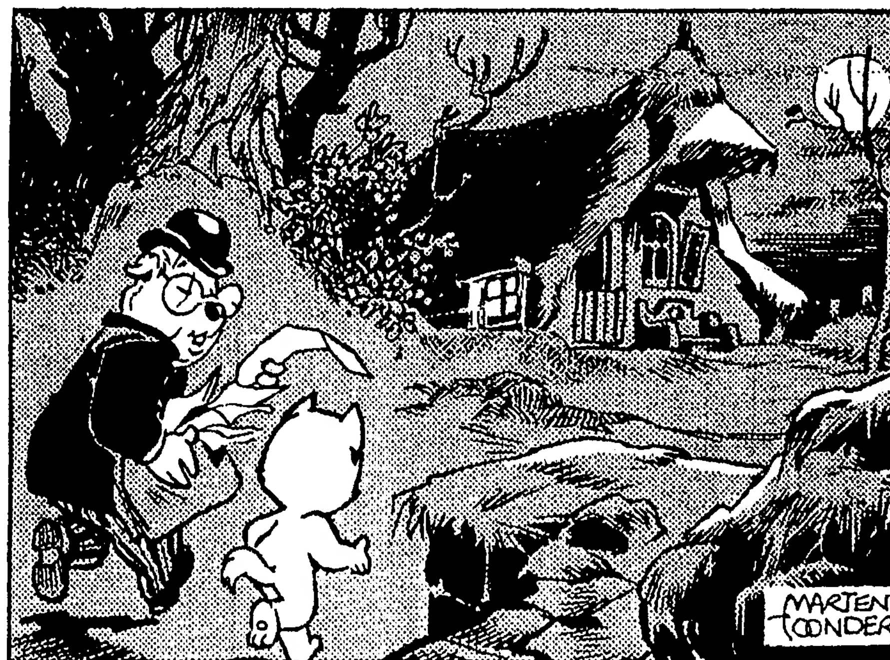
'Hard gewerkt, ja', gaf hij toe. 'Het pad van een werkgever gaat niet over rozen, mevrouw. Het valt niet mee om iedereen het werk te geven dat hem toekomt, bedoel ik. Men is steeds in de weer, dag en nacht. Men wordt er wee van, zoals die meneer zo treffend zei. Neem nu Plep Labberdaan. Het heeft me mijn nachtrust en mijn maaltijd gekost om hem passende arbeid te verschaffen.'

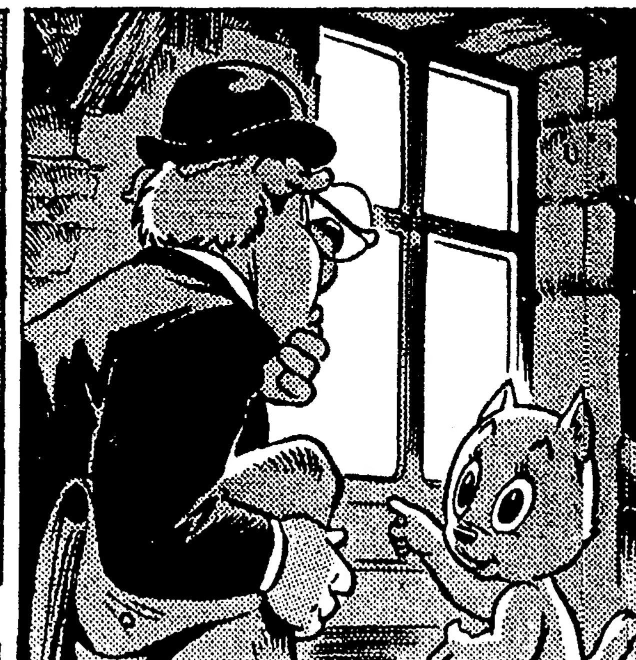
'Arme Ollie', herhaalde het vrouwtje. 'Wat zal je hongerig zijn. Kom je niet even binnen? Ik heb een lekker soepje klaar.'

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5494 Tom Poes had overal naar heer Bommel gezocht en de avond begon te vallen, toen hij de ambtenaar eerste klasse Dorknoper tegenkwam, die met een tas vol papieren door de schemering schreed.

'Hebt u heer Ollie ook gezien', vroeg Tom Poes. 'Hij is gisteren weggelopen en nu ben ik bang, dat er iets met hem gebeurd is.'

'Dat zou mij niets verbazen', sprak de beambte fronsend. 'De heer Bommel heeft de voorschriften met voeten getreden en de gevolgen zijn ernstig. Hij heeft een werknemer ontslagen zonder ontslagvergunning. Bij het nagaan der betreffende stukken blijkt echter, dat de heer Labberdaan ook geen werkvergunning had. Hij beschikte niet eens over de verblijfsvergunning die hij als buitenlander nodig had.'

'Dan is toch alles in orde?' vroeg Tom Poes. Doch de ander schudde gehinderd het hoofd.

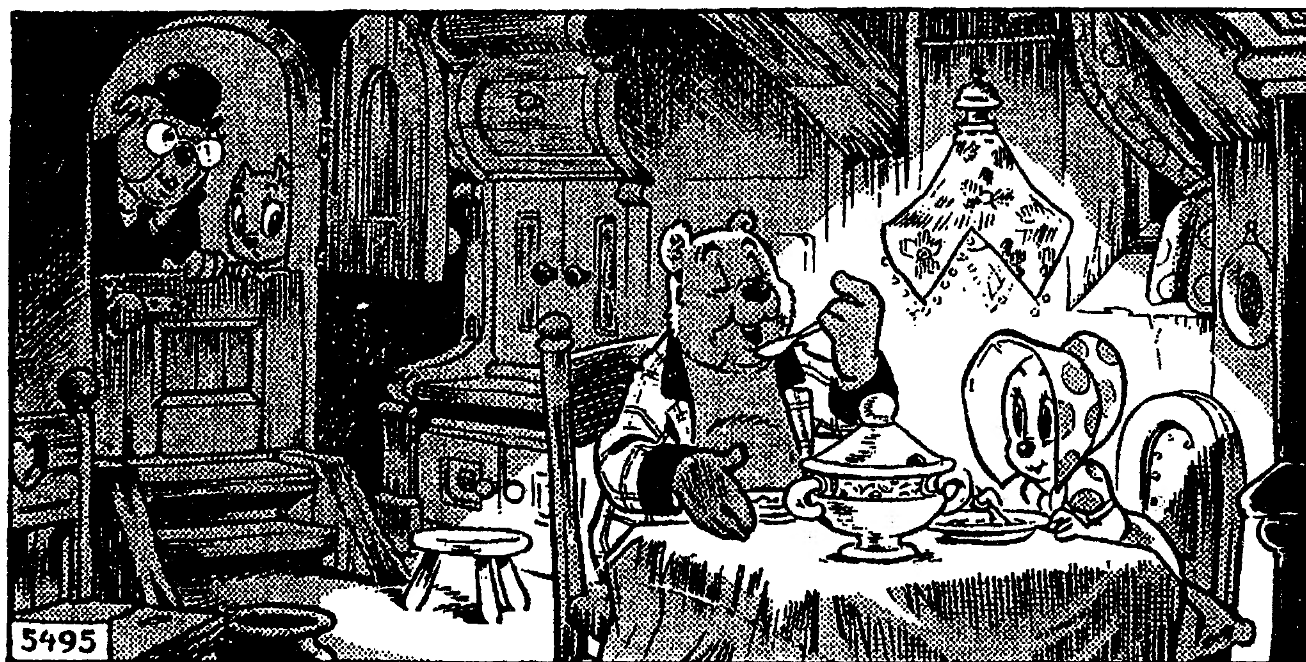
'We zijn er nog niet', hernam hij. 'De heer Bommel heeft op zich genomen om het wegennet van Rommeldam te herstellen, maar hij blijft in gebreke. Aan de andere kant blijkt mij, dat hij geen vergunning als aannemer heeft, zodat hij dat werk niet heeft kunnen aannemen. Overtredingen op ieder gebied, dus. Wat moet ik daar nu mee aan?'

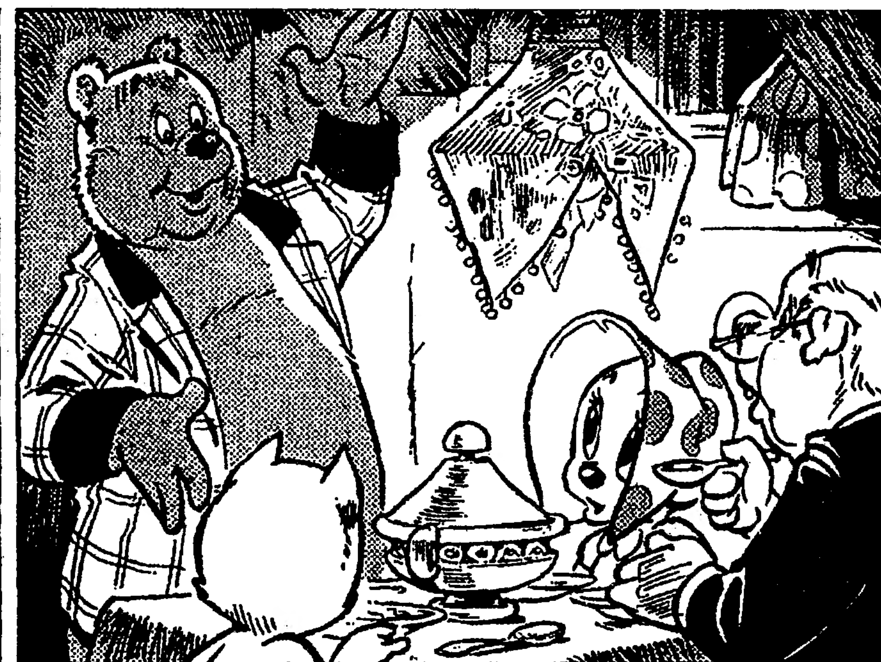
'Ik weet het', zei Tom Poes. 'Gooi al die papieren weg en vergeet de hele zaak. Dan is er niets gebeurd. Ik hoop nu alleen maar, dat ik heer Ollie vinden kan.'

Op dat moment passeerde het tweetal het huisje van juffrouw Doddel en Tom Poes, die een blik door het verlichte venster wierp, bleef verrast stilstaan.

HEER BOMMEL EN DE LABBERDAAN

Door Marten Toonder

5495 Heer Bommel zat bij het lamplicht in juffrouw Doddels kamer en at met veel smaak van een krachtige erwtensoep.

'Dat smaakt!' sprak hij. 'Het eten van Joost was de laatste tijd slecht en ik heb nu echt trek in een eenvoudige, doch voedzame maaltijd. Trouwens, ik ben bang, dat Plep nogal wat rommel in mijn eetkamer heeft achtergelaten.'

'Ach ja, die Plep', zei het vrouwtje hoofdschuddend. 'Ik ben toch zó blij, dat je goed werk voor hem hebt kunnen vinden. Hij wilde zo graag werken, hè?'

'Ja, hij hoorde hier niet', gaf heer Bommel toe. 'Wanneer men graag wil werken, moet men niet om de geruite jas van de baas vragen. Men heeft hem opstandige gedachten bijgebracht en daardoor werd hij ongelukkig.'

Juffrouw Doddel wilde antwoorden, maar toen werd ze een paar gezichten gewaar, die over de onderdeur naar binnen keken.

'Nee maar', riep ze uit. 'Meneer Dorknoper en Tom Poes! Kom toch binnen, dan maken we er een gezellige avond van! Er is snert genoeg.'

De beambte aarzelde niet lang, hij daalde het trapje af en legde zijn hoed op een stoel.

'Dat mag ik niet afslaan', sprak hij. 'Het is mijn lievelingskost, en omdat het reeds lang vijf uur is geweest, geloof ik mij nu een weinig te mogen ontspannen. Trouwens, ik heb besloten om de stukken van Labberdaan af te leggen in het vergeetboek, zoals de heer Poes mij verzocht heeft.'

Heer Ollie glimlachte breed en stond op om de aanwezigen te danken voor hun steun bij zijn moeilijke loopbaan als ondernemer.

'Het is op niets uitgelopen', besloot hij. 'De enige die er voordeel van heeft gehad, is Bul Super. Maar toch heeft het mij iets geleerd. Ik ga werken om de ellende die er door werkgevers geleden wordt, te helpen verlichten.' Einde van dit verhaal.

961107